

DE

DELAVSKA ENOTNOST št. 26 — leto XXXIX

Glasilo Zveze sindikatov Slovenije, glavni urednik: Dušan Gačnik, odgovorna urednica: Majda Žlender

Ob dnevu borca

Zvestoba Titovi dediščini vodi k iskanju novega, boljšega, še bolj naprednega in človeškega

Tovariš Tito je bil pobudnik zgodovinske odločitve o oboroženem odporu proti okupatorju, ki jo je pred devetintridesetimi leti sprejel politbiro centralnega komiteja KPJ. »V teh dneh, ko vsakdo več in globlje razmišlja o naši preteklosti in prihodnosti«, je na nedavni letni skupščini ZZB NOV Slovenije med drugim dejal njen predsednik Janez Vipotnik, »se nam vedno z novih zornih kotov odstira veličina njegove osebnosti in veličina dela, ki je bilo skupno ustvarjeno. Uresničena so najbolj drzna videnja o človeku, gospodarju zemlje in stroja, lastniku in vladarju svojega dela in svoje prostosti. Iz nekdanjega nepomembnega, komaj opaznega zakotnega predela zemljske oble je vznikla državna skupnost, ki je za svet obet novega, privlačnega harmoničnega in humanističnega

utemeljenega družbenega reda. Presenetili smo ljudi in narode desno in levo z besedami in dejanji. Presenetili z drugačno potjo in obrazom socializma, z drugačnostjo svojih notranjih razmerij in pogledov na mednarodno sožitje. Izpričujemo nesporno izvirnost prispevka zgodovini socialističnega gibanja naše dobe. Mogočna stavba je zgrajena... Na nas vseh je, da gremo srčno naprej po trasirani poti. Biti, kar si, in ostati to, ostati v mislih in dejanjih. Zaveza Titovi dediščini je zaveza ustvarjalnosti, je vztrajen in krčevit boj za uresničenje izoblikovanih zamisli ob neprestanem iskanju novega, še boljšega, še bolj naprednega, še bolj človeškega.

Ta boj pa bomo izbojevali le tedaj, če bomo kar najhitreje in dosledno odpravili gospodarske težave, s katerimi se ubadamo,

ter tako zagotovili, da bodo politične in varnostne razmere v naši domovini še nadalje zanesljive in trdne. V tem našem prizadevanju so še kako pomembne izkušnje borcev revolucije, ki vedno bolj postajajo temeljni kamen našega samoupravnega socializma in last novih rodov svobodnih ustvarjalcev. Z enako zavzetostjo, kot so se nekoč zbrali najboljši sinovi in hčere naših narodov pod Titovo zastavo oboroženega odpora, se zbiramo danes pod Titovo zastavo razvejanega in zrelega samoupravljanja. In pri tem nas vodijo enake misli in čustva: ljubezen do domovine, do pravičnosti in poštenosti, tovarištva in solidarnosti, predvsem pa izostren čut za razredno bistvo naše revolucije in za uresničevanje njenih ciljev. Izpolnjevanje stabilizacijskih nalog je namreč zgolj ena izmed bitk, ki

jih moramo izbojevati, da bo naša skupnost notranje trdna, in da bomo v njej še hitreje krepili in uveljavljali socialistične družbene odnose.

Naša moč je v nas samih, v naših sposobnostih, da se pogumno spopadamo s sleherni težavo in tudi z vsako lastno slabostjo. Tako bomo ravnali tudi v prihodnje. In hkrati varovali svojo neodvisnost. Smo prijatelji vseh narodov, ki želijo biti naši prijatelji, vendar živimo v surovi stvarnosti današnjega sveta, v katerem še vedno velja zakon močnejšega. Zato tolikanj prizadevno skrbimo za nadaljnji razvoj našega sistema vseljudske obrambe in družbene samozščite, katerega udarno jedro sta ljudska armada in služba državne ter javne varnosti. Ideja o oboroženem ljudstvu je že postala samoupravna praksa milijonov de-

lavcev in občanov, in ko dandanes, ob devetintridesetletnici odločitve o začetku oboroženega odpora, pregledujemo svojo borbena pripravljenost, delamo to zgolj zato, da bi živeli varno in srečno.

Tovariš Tito je na X. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije dejal:

»Ni take cene, ki je naša družba ne bi bila pripravljena plačati, ko gre za ohranitev svobode in neodvisnosti.«

In ni take naloge, ki je ne bi bili sposobni izpolniti, ko gre za uresničitev gospodarskih in družbenih ciljev jugoslovanske socialistične skupnosti.

To zavest so vtakali v nas borci naše revolucije in njim gre zahvala, da si danes tako svobodno urejamo svojo življenje.

Janez Voljč

IZ VSEBINE:

Klepet v uredništvu:

Civilna zaščita ni »sama zase« — je del skupnih naporov in varnosti

Stran 2

Za regresiranje toplih obrokov smo lani v Jugoslaviji porabili približno 14 milijard dinarjev — koliko smo jih letos res »pojedli«, ne ve nihče

»Ponarejevalci« denarja

Stran 3

Seja predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije

Zdravi in varni delovni pogoji

Stran 4

Kadrovska dejavnost v združenem delu

Človek je najpomembnejši za trdnost družbe

Stran 6

Dobova: nagrada za učinkovite samoupravne odnose

Nikoli nismo tjavdan obljubljali

Stran 8

Niso le veletoki vredni, da jih energetiki zajemajo v svoje načrte

Na tisoče prednosti za male elektrarne

Stran 11

Nadaljnji razvoj celodnevne osnovne šole v SR Sloveniji

Pozornost politehnični vzgoji

Stran 12

Utrinek z bogate razprave na problemski konferenci SZDL o telesni kulturi

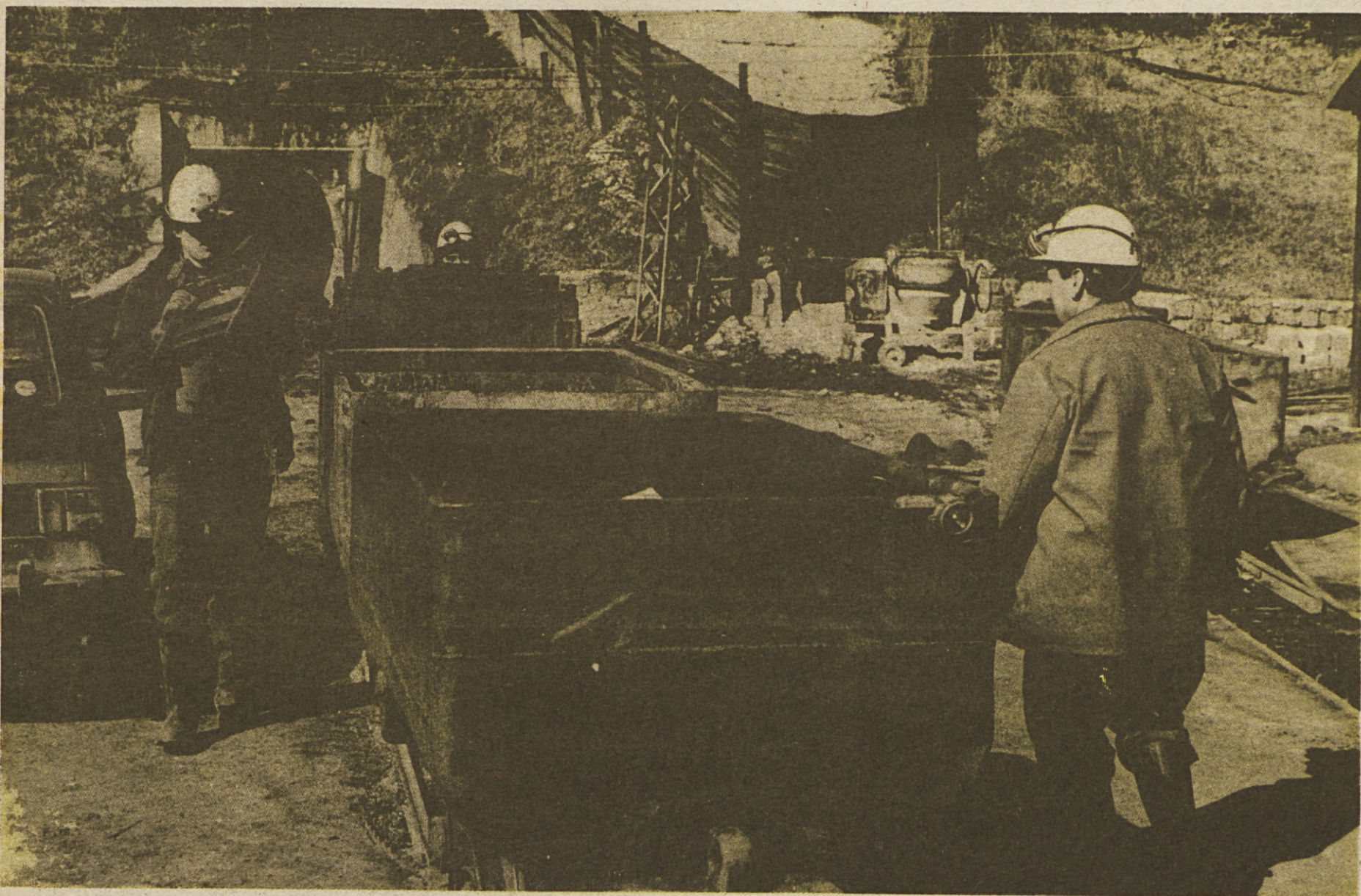
Za resnično podružbljanje!

Stran 13

Na otvoritvi kmetijskega centra EGS

Orkester ravnstevnikov v Italiji

Stran 16

Kopači črnega zlata — srečno! Naj vam s tradicionalnim pozdravom voščimo za praznik. Zaradi težine vašega dela, ki bo vedno »pravo delo« — ne gledajte na ceno energije.

Izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti

Druga izmena

Prestrukturiranje slovenskega gospodarstva je spričo razpoložljivih domačih surovin, razpoložljive delovne sile in kajpak tudi stopnje razvitosti industrije, nujno potrebno. Industrija, ki bi v bodoče slonela na številni delovni sili, v naši republiki »ni več zaželenas«. Kajpak ta proces ne bo ne lahek ne kratkotrajen, saj je za takšno spremembo treba imeti poleg ustrezne kadrovske strukture (šolane kadre in industrijsko tradicijo, kar imamo), tudi jasno začrtane razvojne programe (česar nimamo na pretek) in velika finančna sredstva (česar sploh nimamo v tako veliki meri, da bi zadostovala).

Mnogi vidijo prestrukturiranje tudi v tem, kam naj bi su delavci, ki bi bili spričo opuščanja delovno intenzivne proizvodnje v svojih delovnih organizacijah odveč. Pri tem omenjajo tudi brezposelne, ki čakajo na delo, nove kadre, ki prihajajo iz šol in ki že zdaj težko dobijo delo, ter delavce v zamejstvu, ki se v vse večjem številu vračajo domov.

Delovne sile bo Sloveniji tudi v bodoče primanjkovalo, saj naravni prirast vsaj še vrsto let ne bo pokrival vseh potreb. Tu ne bodo predstavljali problema niti nezaposleni, ki jih je zanemarljivo malo, niti kadri iz šol, niti zdomci, ki bi lahko vsi dobili delo. Delavci, ki v »prestrukturiranih« delovnih organizacijah ne bodo več našli dela zase, bodo imeli kam iti. Tudi tisti delavci, ki naj bi iz preobsežne administracije odhajali v proizvodnjo (ponekod se to že dogaja), ne bodo ostajali brez dela.

V Sloveniji je namreč vrsta delovnih organizacij, kjer stroji lepo stojijo večji del dneva. V razvitih deželah je navada, da skušajo iz kupljene opreme iztržiti čimveč (izdelkov) preden ekonomsko ali tehnološko zastari. Pri nas pa večina ljudi raje popoldne okopava doma vrtničke ali se ubada z donosnim popoldanskim honorarnim zaslužkom.

Zato stoji pri nas vrsta strojev v številnih delovnih organizacijah večji del dneva; tečejo le od šestih zjutraj do dveh popoldne. Zato na njih izdelajo dvakrat manj izdelkov kot na enakih strojih v razvitih deželah, zato cena teh strojev bremeni vsak izdelek dvakrat bolj. Zato se takrat, ko si tuji konkurenti že kupujejo novo, modernejšo tehnologijo, taki stroji našim delovnim organizacijam niso niti izplačali.

Mnogo lažje je (v razvitih deželah bolj gledajo na vsak »dinar«) postaviti dodatno linijo strojev, da bi povečali obseg proizvodnje, kot povsem izkoristiti že obstoječe naprave. Pravzaprav bi morali take investicije prepovedati... Toda kdo bo v industrijskih središčih v Sloveniji prepričal delavca, naj dela popoldne, če lahko dobi dopoldansko delo v sosednji delovni organizaciji? Seveda bi s popolni izkoriščanjem proizvodnih zmogljivosti dosegli mnogo boljše finančne učinke in poslovne rezultate tudi. Vprašanja, kam z delavci, če bi kje ukini nerentabilno proizvodnjo, bi bila odveč. Toda, le kdo bo delal popoldne, če ni nujno potrebno?

Boris Rugelj

Prevelike želje

V vseh naših republikah, pokrajinah in organizacijah združenega dela pravkar pripravljajo načrte in programe razvoja za naslednjih pet let, na njihovi podlagi pa tudi samoupravne sporazume in družbene dogovore. Pri tem delu so doslej sodelovali predvsem strokovnjaki, organizacije združenega dela ne toliko. Zato ni nič čudnega, če so v pripravljenih osnutkih načrtov in drugih dokumentih tudi pomanjkljivosti, ki jih bo treba med nadaljnjim delom odpraviti. Načrtovanja razvoja se ponekod še vedno lotevajo po dejavnostih, namesto da bi pozornost posvetili predvsem organizacijam združenega dela, ki so povezane v reprodukcijske celote. Prav zato mnogi osnutki samoupravnih sporazumov še zmeraj ne vsebujejo bistvenih elementov za politiko razvoja.

Posebno burna razprava poteka o sodelovanju združenega dela pri izdelavi plana. Samoupravni sporazumi, ki jih je treba sprejeti v združenem delu in ki so osnova plana, kasnijo. Poleg tega v samoupravnem sporazumevanju niso udeležene poslovne banke in ni konkretizirana delitev dela. Polovica delovnih organizacij, predvsem manjših, niti nima planov razvoja, večina delovnih organizacij pa še ni uskladilo svojih programov z drugimi delovnimi organizacijami.

Vsi nosilci planiranja bodo morali čimprej podrobneje opredeliti svoje načrte za naslednjih pet let ter jih uskladiti med seboj in z realnimi možnostmi. Dosedanja predvidevanja prenekaterih organizacij in skupnosti o tem, kako bodo ali kako naj bi gospodarile, so namreč postavljene na dokaj trhle temelje. Take temeljne organizacije združenega dela s področja gospodarstva v naši republiki v svojih programih predvidevajo, da bodo v naslednjem srednjeročnem obdobju uspeli doseči nekajodstotno naglo rast realnih osebnih dohodkov na zaposlenega. Vendar bo ta napoved očitno nekoliko preuranjena, ker terja izredno visoko rast družbenega proizvoda. Ta pa bo po predvidevanjih gospodarstvenikov dosegel v naslednjem obdobju bistveno manjšo rast kot v sedanjem srednjeročnem obdobju razvoja.

V posameznih okoljih torej še niso prenehali s staro prakso planiranja, to je planiranja razvoja nad materialnimi možnostmi. Največ vprašanj in problemov se pojavlja pri usklajevanju družbenih načrtov razvoja med proizvodnimi organizacijami združenega dela in družbenimi dejavnostmi ter posebej glede mesta in stopnje vključenosti krajevnih skupnosti in proces samoupravnega načrtovanja. Problemi nastajajo tudi takrat, ko je treba med organizacijami in družbenopolitičnimi skupnostmi uskladiti načrte družbenega razvoja. Očitno gre pri tem za nerazumevanje, pa tudi za prizadevanje, da bi nekateri s staro prakso planiranja želeli vnesti dvom v učinkovitost usklajevanja in dogovarjanja na samoupravni podlagi.

Vinko Blanik

KLEPET V UREDNIŠTVU

Civilna zaščita ni »sama zase« — je del skupnih naporov in varnosti

Ko smo začeli naš klepet v uredništvu z Julijem Planincem, predsednikom odbora sindikatov Slovenije za ljudsko obrambo in družbeno samozasčito, nas je najprej zanimalo — mimogrede: dan civilne zaščite je bil 20. junija — kako bi on opredelil pojem civilne zaščite.

»V naši samoupravni družbi razumemo civilno zaščito kot najširšo obliko organiziranja, pripravljeno in vključevanje

splošne enote in poverjeniki, dobimo okroglo številko 224.000 aktivnih udeležencev in od teh je 118.000 takih, ki so opravili strokovne tečaje in seminarje. To je dobra polovica od vseh. Razmere še vedno niso zadovoljive, vendar se zadnja leta opazno popravljajo. Tako na primer indeksi organizacijske krepitve civilne zaščite za prejšnja tri leta v Sloveniji kažejo pri vključenih članih porast za peti-

čite in rdečega križa, tako tista v krajevnih skupnostih, delovnih organizacijah kot tudi na občinski ali regionalni ravni, še posebej pa na republiški, ki so nekakšen vrhunski pregled usposobljenosti civilne zaščite za prvo pomoč, kažejo, da so v veliki večini krajev bile priprave zelo dobre. To dokazujejo tudi člani civilne zaščite iz Slovenske Bistrice, ki so zasedli prvo mesto. Morda še podatek, da je na zad-

samozasčite in vzajemne pomoči. Pomembna naloga je tudi na področju informiranja. Več je treba seznanjati delavce v glasilnih delovnih organizacij in sindikalnem tisku o vseh nalogah civilne zaščite. Ne nazadnje sodijo med naloge sindikata tudi preventivni ukrepi pri požarih, v prometu in podobnem. O izobraževanju smo že prej veliko govorili, zato ne bi zdaj posebej poudarjal, da tudi izobraževanje

delavcev, delovnih in drugih organizacij ter organov družbenopolitičnih skupnosti, družbenopolitičnih organizacij in drugih organizacij v zaščito in reševanje prebivalcev, materialnih in drugih dobrin ob naravnih in drugih nesrečah v miru in v vojni.

Z dobro organizacijo in usposobljenostjo enot civilne zaščite lahko preprečimo ali ublažimo posledice naravnih nesreč ali hujskih katastrof, pri katerih so pogosto odvisne od človeka, njegovega dela in zavesti življenjske usode ter materialne in druge dobrine.

Civilna zaščita je po svojem namenu in nalogah ter načinu organiziranja in usposobljenosti tudi ena od strateških sestavin v oboroženem boju.

»Kako se je pravzaprav začelo?«

»Že takoj po vojni smo ustanovili obrambno organizacijo, ki smo jo takrat imenovali PAZ — protivionska zaščita. Za to organizacijo bi lahko dejal, da je neposredna predhodnica civilne zaščite. Njene naloge so bile takrat sorazmerno ozke, ker so bile usmerjene predvsem v obrambo pred zračnimi napadi.

Kar imamo zdaj, se je začelo 1956. leta. Civilna zaščita je bila ustanovljena s posebnim zakonom. Seveda ni v začetku zaživila s polno močjo, ker ni bilo na voljo dovolj izkušenih kadrov, kar velja seveda tudi za materialna sredstva. V minulem srednjeročnem obdobju našega razvoja je tudi civilna zaščita začela korakati z daljšimi koraki.

»Imate na voljo kakšno »igro številčk«?«

»Če seštejemo vse štabe, tako v občinah, krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela in pri tem še upoštevamo, da sodijo sem tudi štabi za civilno zaščito, specializirane enote,

no, udeležba žensk se je dvignila za dobro tretjino in mladine za četrtno.«

»Omenili ste izobraževanje... Kaj bi lahko povedali o tem?«

»Napredovalo je, o tem ni nobenega dvoma, vendar zadovoljni tudi ne smemo biti. Naj povem, kako sem pred nedavnim na nekem seminarju govoril z zdravnikom, ki sicer dela v zdravstvenem domu. Zdravnik je prostodušno priznal, da se je na seminarju prvič seznanil s tem, kako deluje gasilni aparat, čeprav je leta in leta hodil mimo njega. Ko je razmišljal, če bi ga v primeru požara znal uporabiti, je moral priznati, da ne, in bi verjetno pred požarom raje bežal iz stavbe. Seveda mimo gasilnega »minimaxa«...»

Imamo sicer seminarje po vsej Sloveniji in tudi v večini delovnih organizacij, vendar bomo to jesen ustanovili center za obrambno vzgojo oziroma obrambno usposabljanje vodij štabov in tudi predavatelje za tečaje in seminarje. Ta center bo v Poljčah na Gorenjskem.«

»Seminarji. Kaj pa druge oblike izobraževanja?«

»Prav gotovo so to vaje civilne zaščite, ki jih pripravimo v povezavi z rdečim križem, gasilci, občinskimi vodstvi, vodstvi delovnih organizacij, krajevnih skupnosti, šol in drugimi. Samo lanski NNNP je pokazal že visoko usposobljenost pripadnikov civilne zaščite, vendar smo na vajah, ki so bile že letos, v znanju in pripravljenosti opazili velik napredek. Naj omenim samo akcijo reševanja iz ruševin in visokih zgradb, ki je bila približno pred mesecem dni v Kranju in akcijo reševanja iz vode in na vodo, ki je bila na Bledu.

Tudi tekmovalna civilna za-

njem republiškem zboru sodelovalo kar 50 zdravnikov.

No, iz Žalca ni bilo nobenega udeleženca...«

»Kako je civilna zaščita vgrajena v obrambni sistem?«

»Civilna zaščita je del splošnega ljudskega odpora. Ni torej nekaj, kar bi bilo čisto samo zase. Je del družbene samozasčite in to zelo pomemben del.«

»Slišali smo, da se pripravljajo nov zakon o ljudski obrambi?«

»V novem zakonu, ki je v pripravi, bodo naloge civilne zaščite še podrobneje opredeljene. V 7. poglavju že sedanji zakon obširno govori o civilni zaščiti, v novem pa bo vsebinsko več govora o nalogah vseh občanov v družbeni samozasčiti, od tistih organizacijah združenega dela ter občinah in krajevnih skupnostih. Več poudarka bo tudi na družbeni samozasčiti.«

»Kakšne so naloge sindikata?«

»Prva naloga sindikatov je prav gotovo, da ustanove splošne enote civilne zaščite v vseh temeljnih organizacijah združenega dela. Potem morajo na podlagi samoupravnih dogovorov zagotoviti, da se v poslovnih zgradbah z več različnimi organizacijami ustanove skupni štabi enot civilne zaščite. Pomembna naloga je tudi, da se zagotovi osebna zaščita za delavce, kar je po naših podatkih v največjih primerih še vedno slabo urejeno. Isto velja tudi za zaklonišča, ki so še posebej težava v starih stavbah.

Sindikat mora nadalje paziti na povezanost štabov civilne zaščite v organizacijah združenega dela s štabi za civilno zaščito v krajevnih skupnostih, opremljenost enot civilne zaščite, vsebinsko dopolnjevanje samopomoči,

sodi med pomembne naloge sindikatov na občinski ravni in tudi v delovnih organizacijah.

Če že govorimo o nalogah sindikatov, moram reči, da opazimo premajhno povezanost enot civilne zaščite v krajevni skupnosti s tistimi v temeljnih organizacijah na njihovem področju. Boljša povezava naj bi zagotovila, da delavci ne bi bili angažirani na dveh krajih, nekateri pa nikjer. Veliko bi se dalo napraviti tudi pri povezavah med sosednjimi delovnimi organizacijami, ki jih loči le ograja in je pri opravljanju nalog civilne zaščite še ne znajo preskočiti.

Posebna naloga, ki nas še čaka v civilni zaščiti, bo povezava gasilskih enot. Največkrat delajo po dveh tirih. Tiste na vasi in v krajevni skupnosti in pa tiste, ki so kot specializirane enote v civilni zaščiti. Taka nepovezanost povzroča neenotno usposabljanje oziroma usposabljanje o dveh tirih. In kar je še huje, sredstva civilne zaščite za uporabo pri gašenju zaradi take nepovezanosti leže največkrat brez haska v skladiščih, pri gasilskih društvih jih pa manjka...«

»In kako bo letos z NNNP?«

»Kot je bilo to že lani, se vaje in preskusi usposobljenosti odvijajo skozi vse leto. Za letošnji NNNP pa bo značilno, da bo imela vsaka občina svoj program, predvsem ob upoštevanju specifičnih potreb posameznih krajev in področij. Prav v zvezi s to dejavnostjo smo opravili že veliko dogovorov, pri katerih je bilo čutilo veliko dela in prizadevanje občinskih sindikalnih svetov in sindikatov iz osnovnih organizacij.«

Z Julijem Planincem so klepetali Andrej Agnič (pripravil tekst in slike), Damjan Križnik in Janez Voljč

Za regresiranje toplih obrokov smo lani v Jugoslaviji porabili približno 14 milijard dinarjev — koliko smo jih letos res »pojedli«, ne ve nihče

»Ponarejevalci« denarja

Ne bomo segli v podzemlje, kjer se v skritih tiskarnah tiskajo ponarejeni bankovci. Našli smo veliko enostavnejšo pot, ko lahko z malimi listki nadomestimo denar in nakupimo skoraj vse, kar ponujajo samopostrežne trgovine. V njih danes lahko dobimo še vse kaj drugega kot hrano, za katero smo »listke« pravzaprav dobili.

Tem listkom uradno pravimo vrednostni boni za nakup živil v trgovini. Letos aprila je sekretariat predsedstva RS ZSS na seji ugotovil, da je delež delavcev, ki imajo zagotovljen obrok hrane med delom, vse manjši, hkrati pa močno narašča število vrednostnih bonov. Statistika že od leta 1977 redno spremlja to področje in pokazalo se je, da gre naraščanje vrednostnih bonov v korak z vse slabšo organizirano prehrano.

Če se ozremo tri leta nazaj, velja to skoraj za vse dejavnosti in panoge v veliki večini slovenskih občin. Leta 1977 je imelo zagotovljeno prehrano med delom 83,1 odstotka delavcev, leto kasneje 80,2 in lani le 76,2 odstotka. Obratno smer pa so ubrali z vrednostnimi boni, ki jih je pred tremi leti dobilo 16,1 odstotka delavcev, predlanskim 19,6 in lani že 22,3 odstotka.

Sekretariat se je na omenjeni seji odločil, da so takšna gibanja resen problem, ki priča o zmanjšani aktivnosti sindikatov na tem področju. Ko je sindikat pred leti začel z akcijo za organizirano prehrano med delom, je skušal doseči, da bi delavci energijo, porabljeno med delom, lahko primerno nadomestili. To bi krepilo delovno sposobnost, pripomoglo k zdravju in dobremu počutju delavcev — kar vse seveda vpliva na večjo produktivnost in ustvarjeni dohodek.

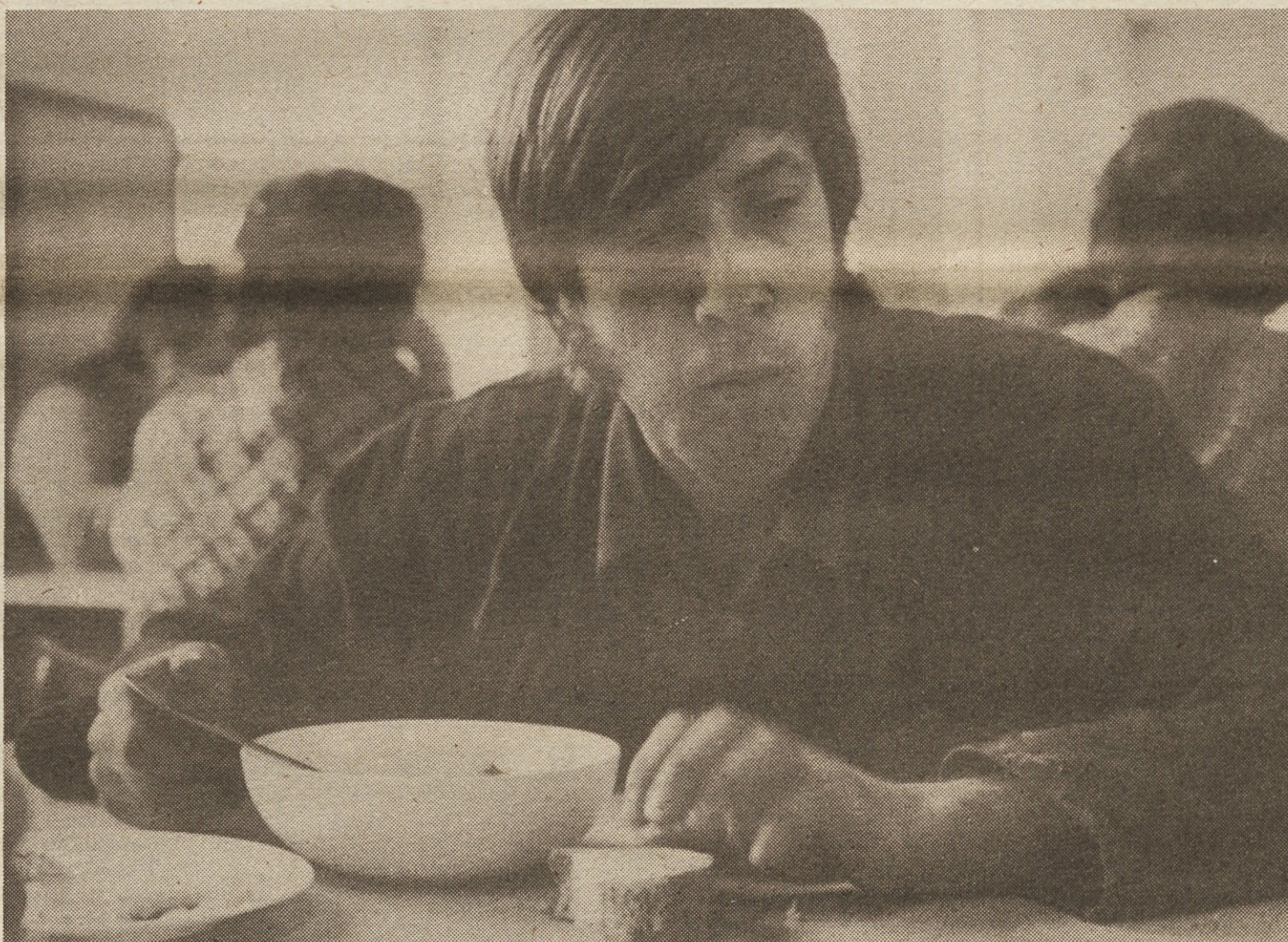
Res so razmišljali tudi o vrednostnih bonih, ki pa bi veljali le v izjemnih primerih. Z njimi bi lahko regresirali prehrano delavcev, ki so večji del na terenu in pa onih, ki potrebujejo dietno hrano, katere v vsakem obratu družbene prehrane seveda ni moč zagotoviti. V Ljubljani izdajata takšne bone le Emona in Mercator, vsi pa dobro vemo, kaj vse je v njih trgovinah moč kupiti, tudi za bone. Sicer pa je tako po vsej Jugoslaviji, v Beogradu so menda ti boni enakovredno plačilno sredstvo celo na avtobusih.

Regresiranje vrednostnih bonov vsako leto naraste, letos jih delavec lahko dobi največ za 550 dinarjev mesečno. To je že kar čedna vsota in interes delavcev, da dobivajo bone namesto topliga obroka, je vse večji. Na ta način se je akcija sindikata sprevrgla v obliko povečevanja osebnega dohodka, kar jo seveda povsem razvrednoti.

Vse več obratov družbene prehrane, pa vendar...

Sindikati so se nad temi ugotovitvami krepko zamislili in aprila letos so se lotili temeljite ocene področja družbene prehrane. Oceno grade na poročilih občinskih svetov Zveze sindikatov Slovenije, katerim je bil v pomoč opomnik z vprašanji o izdanih soglasjih za vrednostne bone, o izdajanju teh bonov brez soglasja občinskih svetov, o vzrokih za porast vrednostnih bonov, ceni obrokov in višini regresa za prehrano.

Odziv občinskih sindikatov je bil dober, le v Kopru, Kranju,

Ptuju in Litiji so kljub opozorilom krepko zamudili. Pomagali so tudi republiški odbori sindikatov (le) s področja gozdarstva, kovinske industrije, kmetijstva, gradbeništva, izobraževanja in družbenih dejavnosti. Svet za življenjske in delovne razmere delavcev pri RS ZSS je rezultate te akcije že strnil v nekaj ugotovitvah, ki bodo služile kot osnova nadaljnjim ukrepom za odpravljanje slabosti.

Kljub relativnemu upadanju

Vrsta kuhinje	1977	1978	1979
centralna kuhinja	622	635	636
lastna kuhinja	1.648	1.739	2.052
razdelilna kuhinja	431	1.661	1.904
drugo	262	—	—

Vzrokov, da je položaj kljub temu vse slabši, je več — od samih metodoloških sprememb statističnega dela naprej. Omeniti velja močno lansko upadanje organizirane prehrane in to

zagotovljene prehrane in vse večjemu deležu vrednostnih bonov večina občinskih svetov zatrjuje, da v zadnjih letih obratov družbene prehrane ne opuščajo. Če so jih ponekod že nekaj zaprli, so to storili zaradi posodabljanja ali sanacije. Pa še v teh primerih so delovne organizacije poskrbele za hrano pri sosednjih delovnih organizacijah ali gostinskih obratih. Še več, statistični podatki kažejo, da število teh obratov narašča.

izmeni, kar ostro nasprotuje opredelitvi sindikatov. Občinski sveti so menda v nočni izmeni malo zadremali. Vzrok tiči še v slabi organiziranosti prehrane in novih obratih. To priča, da to

»... Z uvedbo in z dosedanjim razvojem delavskega samoupravljanja so odpravljeni osnovni elementi mezdne razmerja, vendar nekaterih teh elementov še niso do kraja premagani. Naš delavec, ki združuje v sebi vlogo proizvajalca in vlogo upravljalca, se bolj in bolj otresa teh ostankov in otresel se jih bo toliko hitreje, kolikor bolj neposredno bo sodeloval pri planiranju, delitvi in vodenju politike nagrajevanja. Delavec je torej nehal biti mezdni delavec in postaja zavesten proizvajalec, ki mu v naši skupnosti pripada ena najpomembnejših vlog in ki je danes najpomembnejši dejavnik v našem celotnem družbenem življenju...«

Iz pogovora predsednika Tita z uredniki časopisa »Rad«, Beograd, 27. aprila 1960

kakovostjo, okusnostjo in izbiro. To velja predvsem za gostinske obrate in manjše lastne kuhinje, ki so pač omejene v širšem izboru, pa še s kadrovskimi težavami se otepajo. Tudi higienske razmere niso spodbudne in nemalo obratov zaradi tega začasno zapro. O množičnih okužbah pa tako vse pogosteje beremo.

Povprečna cena obroka je nekje med 25 in 30 dinarji, v kar pa ponekod ne vstejejo amortizacije, drugod pozabijo na stroške kot so na primer za elektriko, režijo... Tako kaže, da delavci večji del niso seznanjeni z ekonomsko cenjo obroka. Marsikje trdijo, da vse višje cene živil vplivajo na vse slabšo kakovost prehrane med delom — a prav v teh primerih ne razmišljajo o udeležbi delavcev pri ceni obroka, kar imajo ponekod že lepo urejeno. Nekaj občinskih svetov omenja kot preveliko postavko v ceni obroka tudi visoke stroške

tov opozorilo, da so ostali brez pravne osnove za izdajanje soglasij za vrednostne bone. Drugod, kjer se s tem še ukvarjajo, poročajo o vse večjem številu upravičencev in sodijo, da zdravniki vseh potrdil ne izdajajo utemeljeno. Zahtevajo, da bi razen pri kroničnih bolnikih, terjali tudi rok trajanja diete in potem ponovni zdravniški pregled. No, kljub takšnim in drugačnim vzrokom lahko sklepamo, da bi se dalo marsikje vse drugače urediti, pa je regres pač že tolikšen, da ga delavci raje dobe v roke.

Več dela za sindikate

Večina občinskih sindikalnih svetov lepo odkrito priznava, da se jim je izdajanje vrednostnih bonov izmuznilo iz rok. Le v 15 občinah jim je uspelo odkriti vsaj večino organizacij združenega dela, ki te bone izdajajo brez soglasij. Da bi to spremenili, bodo sindikati na tem področju zastavili tesnejše sodelovanje s SDK.

Približno četrtina občinskih svetov je področje organiziranja prehrane med delom kar skrbno spremljala in tudi zdaj resno jemljejo akcijo za boljše prehrano. Dela pa je še vedno dovolj in vanj se bodo morali tudi republiški odbori sindikata vključevati bolj kot doslej. Nasploh bodo morali sindikati prodreti do pravih vzrokov slabosti, se posvetiti kakovosti prehrane med delom, še posebej v nočni izmeni razmišljati o primernih novih zmogljivostih in združevanju sredstev v te namene. Pri zaključnih računih bo treba delavce seznaniti tudi z ekonomsko cenjo obroka in vse to upoštevati pri sprejemanju planov. Tudi udeležba delavcev je vprašanje, ki terja več razmišljanja — prav tako širša solidarnost med delavci TOZD, delovnih in sestavljenih organizacij.

Pri vrednostnih bonih pa naj bi zaostri politiko izdajanja zdravniških potrdil in kjer se le da v obratih družbene prehrane pripravljali tudi dietne obroke. Sploh naj bi ta »dodatni denar« veljal res le v izrednih upravičenih primerih, kjer druge poti pač ni moč ubrati.

Ciril Brajer

Boni za prehrano so nas torej preplavili. Vse več je zanje soglasij občinskih sindikalnih svetov, še hitreje pa naraščajo tisti »ilegalni«. Le nekaj primerov — pa naj nam ne zamerijo, saj so izbrani povsem slučajno. Za Bežigradom kupuje hrano (?) z boni več kot 28.000 delavcev in le 700 jih ima zanje tudi soglasja. V Kopru ima predurano zagotovljeno 52,4 odstotka delavcev, 44,1 odstotka pa jih dobiva bone. Soglasje so dobile le 4 TOZD, kar je le primer v splošnem napačnem pojmovanju teh soglasij. Le-ta bi morali dati posameznim delavcem, ki morajo to pravico dokazati, nikakor pa temeljnimi ali drugim organizacijam združenega dela. Omenimo še eno ljubljansko občino, Vič-Rudnik, kjer je položaj najslabši v vsej republiki: le 47 odstotkov delavcev ima zagotovljeno prehrano in kar 52,2 odstotka je »dietnikov«. In za konec — lani smo v naši republiki za regresiranje prehrane med delom porabili ne dosti manj kot poldrugo milijardo dinarjev.

Vse dražje in vse slabše

Skoraj v vseh občinah se pritožujejo nad kakovostjo malic. Že dve leti je vse manj toplih malic v nočni izmeni in le v popoldanski izmeni statistika ne ugotavlja naraščanja hladnih obrokov na račun toplih. Delavci negodujejo, da je ponekod hrana preveč kalorična in ponekod premalo, tudi nasploh niso zadovoljni s

za prevoz in distribucijo obrokov in predlagajo olajšave pri poslovanju samostojnih delilnih obratov družbene prehrane.

Lani smo v naši republiki za regresiranje prehrane med delom namenili 349 dinarjev mesečno na zaposlenega, 1,5 odstotka delavcev pa ni prejelo nikakršnega regresa. Več kot polovica občinskih sindikalnih svetov dokazuje, da dovoljena višina regresa zadostuje le za živila, vse ostalo bremeni delovne organizacije ali žepe delavcev.

Usmeritev sindikatov, naj se regresiranje prehrane razlikuje na osnovi težavnosti dela, so uredničili res le v izjemnih primerih. Vse več je tudi primerov, kjer enostavno ne razmišljajo o možnostih in pogojih za organiziranje dietne prehrane in kar takoj sežejo po vrednostnih bonih. Vzrok lahko iščemo tudi v praznini, ki je nastala po ukinitvi sindikalne liste leta 1978 in ko še nismo sprejeli družbenega dogovora o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo. Tako je nekaj občinskih sve-

Seja predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije

Zdravi in varni delovni pogoji

Humanizacija dela z vidika varstva pri delu, invalidnosti in zdravstvenega varstva je bila osrednja tema torkove seje predsedstva. Predsedstvo je poleg tega obravnavalo tudi dopolnitve k dokumentu, ki so ga sindikati sprejeli v začetku leta v zvezi z družbenoekonomsko politiko gospodarske stabilizacije v letu 1980, osnutek družbenega dogovora o povračilu stroškov, ki so jih imeli delavci pri opravljanju določenih del za TOZD, ter druge tekoče zadeve.

Podatki zadnjih petnajstih let kažejo, da število nesreč pri delu, tudi tistih s smrtnim izidom, ter poklicnih boleznih upada, da je največ nesreč še zmeraj v industriji in rudarstvu, gradbeništvu, prometu... ter da je presenetljivo veliko nesreč na poti na delo in z dela. Ugotavljamo, da so v združenem delu v zadnjih nekaj letih vendarle pokazali več odgovornosti za varno delo. To nazadnje dokazuje tudi dejstvo, da smo pri gradnji objektov posvečali precej več pozornosti vgrajevanju varne opreme in strojev. Seveda to ne pomeni, da smo lahko s sedanjim stanjem zadovoljni. Nasprotno, razprava na seji je pokazala, da je še veliko nerešenih stvari, tudi sistemskih, da je mogoče odpraviti še vrsto vzrokov nesreč pri delu in poklicnih boleznih. Zlasti če vemo, da nesrečam največkrat botrujejo napačno vedenje pri

delu, fluktuacija delavcev v bolj nevarnih poklicih, utrujenost, neustrezna tehnologija...

V svojih prizadevanjih so sindikati skušali doseči, da varnega dela v združenem delu ne bi obravnavali le kot prvo socialne varnosti delavca, ampak da bi se uveljavilo spoznanje, da je varno delo hkrati neločljiva pravica in dolžnost delavca in njegove organizacije združenega dela. To pomeni, da mora postati področje humanizacije dela del dohodkovnih odnosov in da mora temeljiti na materialnih možnostih združenega dela in na njegovih objektivno ugotovljenih potrebah. Pomeni pa tudi, da morajo biti v združenem delu za varno delo prav tako odgovorni samoupravni organi, družbenopolitične organizacije in poslovodni organi.

Poseben problem je delovna invalidnost kot posledica nesreč pri delu in poklicnih boleznih. Ustrezne strokovne službe namreč ugotavljajo, da je vsak tretji delavec invalidsko upokojen. Udeležba invalidskega zavarovanja v delitvi narodnega dohodka je zato zelo visoka: okoli 2 odstotka. Kljub splošnemu izboljšanju življenjskih in delovnih razmer pa se ne zmanjšuje. V naši družbi si prizadevamo, da bi po medicinski in delovni rehabilitaciji invalide vključevali v normalno življenjsko in delovno okolje, da bi tudi v prihodnje

lahko opravljali delovni sposobnosti primena dela. Nekatere delovne organizacije so našle ali skušajo najti rešitev v oblikovanju invalidskih delavnic. Oteževalna okoliščina pri zaposlovanju invalidov je neurejenost splošnih aktov OZD, zlasti razvidov del in nalog, kjer navadno niso opredeljena dela in naloge, ki bi jih lahko opravljali delavci — invalidi. Zato je treba ustrezne rešitve najprej in predvsem iskati v ureditvi teh aktov.

Še naprej pa so velik problem izostanki z dela zaradi bolniškega staleža, ki stalno naraščajo. Leta 1978 smo zaradičasne delovne nezmožnosti izgubili več kot 12 milijonov delovnih dni. Z drugimi besedami povedano: v poprečju dnevno ni delalo okoli 38 tisoč delavcev. Lani se je to število povzpelo že na 42 tisoč. Dejstvo je, da vsi ti izostanki z dela niso zgolj zaradi boleznih in da za posamezno organizacijo združenega dela pa tudi za celotno družbo, zlasti v sedanjih stabilizacijskih prizadevanjih, predstavljajo resen problem. Precej izostankov bi odpravili z ustreznim zdravstvenim varstvom, zlasti preventivnim, ureditvijo medsebojnih odnosov v združenem delu, preprečevanjem, da bi posamezniki skušali s tem reševati druga vprašanja in svoje interese, ter preprečevanjem nedela.

rc

V Slovenski Bistrici ugotavljali odnos do družbenega premoženja

Družbeno — to pomeni naše

Občinski svet zveze sindikatov Slovenska Bistrica je na srečanju urednikov tovarniških glasil in predsednikov samoupravnih delavskih kontrol v TOZD in OZD na območju občine Slovenska Bistrica ugotavljal dosežke in zasnoval nadaljnje akcije za izboljšanje odnosa do varovanja družbenega premoženja.

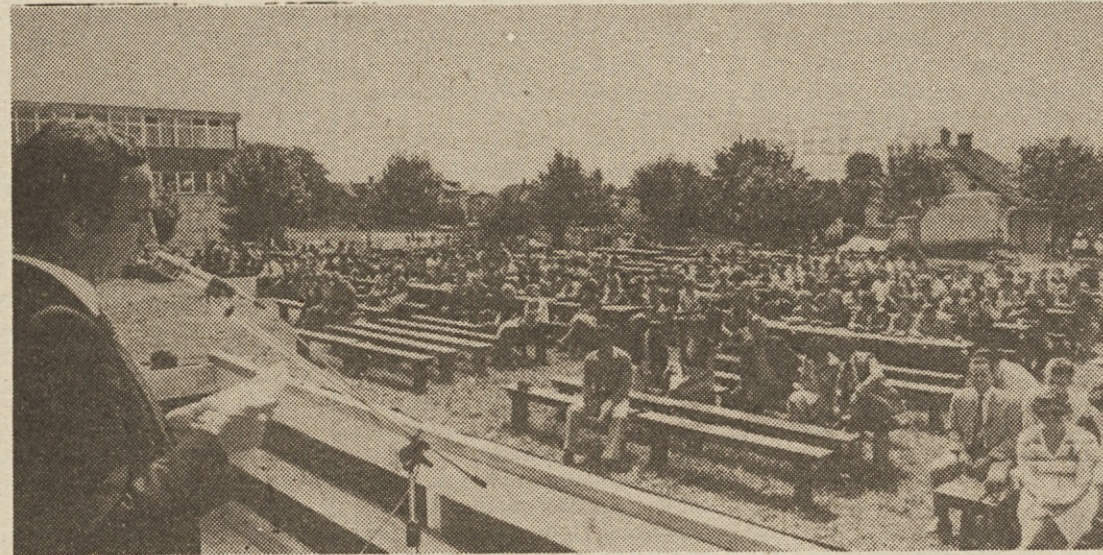
Sestanka so se udeležili tudi predstavniki Temeljnega javnega tožilstva Maribor in postaj

milice iz Maribora in Slovenske Bistrice. Ti so s konkretnimi primeri neodgovornega odnosa do varovanja družbenega premoženja obogatili razpravo udeležencev, ki so nakazali številne težave, s katerimi se srečujejo. Ugotovili so, da kljub nekaterim pomembnim uspehom, ki so jih dosegli v zadnjem obdobju, samozaščita še ni prodrla v vsa okolja enako uspešno. Med vzroki za to navajajo predvsem premajhno usposobljenost čla-

nov delovnih kolektivov, slabo kadrovske strukture članov samoupravne delavske kontrole. Obravnavanju družbene samozaščite in izsledkom s tega področja so tudi tovarniška glasila posvetila zelo malo prostora.

Na posvetovanju so sprejeli več konkretnih zaključkov, s katerimi bodo seznanili vsa vodstva in odgovorne v delovnih organizacijah.

Viktor Horvat

Občinski svet ZSS Skofja Loka in tovarna klubov »Šešir« sta minulo soboto pripravila srečanje samoupravljalcev občine Skofja Loka ob 30-letnici samoupravljanja, 45-letnici stavke v »Šeširju«. Ko so si obiskovalci ogledali proizvodne prostore, so se zbrali pred tovarno, kjer je imel slavnostni govor sekretar predsedstva RS ZSS Slovenije Ivan Godec. V svojem govoru je med drugim dejal, da po tridesetih letih praktičnih izkušenj pri samoupravljanju v socialistični Jugoslaviji lahko vsak naš delavec ugotovi, da takratna misel postaja resnica in dejanje, in da

postaja vse bolj odločujoč dejavnik pri upravljanju z družbenoekonomskimi odnosi v naši družbi. Vendar je treba priznati, da delavec še ne odloča o vseh vprašanih tako, kot smo zapisali v ustavi in zakonu o združenem delu. Za to je več objektivnih in subjektivnih vzrokov v organizacijah združenega dela in občinah. Ivan Godec je govoril tudi o sedanjem gospodarskem položaju in o cilju, ki so si ga zadale vse družbenopolitične organizacije, doseči večjo gospodarsko stabilnost.

A. AGNIČ

»... sindikat ima ne samo vso svobodo, ampak ima na razpolago tudi vsa sredstva, ki jih potrebuje, da bi se lahko vztrajno bojeval tako za samoupravne pravice delavcev in njihove neposredne interese kakor tudi za skupne oziroma dolgoročne interese delavskega razreda v celoti in vseh delovnih ljudi...«

E. Kardelj: Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja ČZP Komunist, Lj. 1978

Enotna aktivnost ZSJ pri urejanju samoupravnega položaja delavcev v dislociranih enotah

Za večjo samoupravnost pri odločanju

Zveza sindikatov Jugoslavije je v preteklem mesecu začela z akcijo za proučitev problematike samoupravnega položaja delavcev v dislociranih enotah, v katero se je vključil tudi Svet za razvoj samoupravljanja RS ZSS. Enotna dejavnost zveze sindikatov bo lahko prispevala predvsem k razreševanju nekaterih problemov, ki smo jih sindikati v Sloveniji in v drugih republikah spoznali že v predhodnih aktivnostih in se nanašajo v prvi vrsti na težave, ki nastajajo tako zaradi oddaljenosti sedeža TOZD, še bolj pa zaradi tega, ker je ta izven občine ali republike.

Pregled teh problemov, ki smo ga opravili v nekaterih dislociranih enotah, delovnih in sestavljenih organizacijah združenega dela, katerih sedež je izven republike, kaže predvsem naslednje značilnosti:

Problematika je od enote do enote precej različna, česar pa ne bi mogli povezovali z njihovo velikostjo ali oddaljenostjo od sedeža TOZD, ampak predvsem z dejavnostjo, ki jo delavci opravljajo in pa z njihovimi spoznanji o možnostih urejanja lastnega samoupravnega položaja. To spoznanje pa je seveda odvisno tudi od dejanske stopnje razvittenosti samoupravnih odnosov v temeljni in drugi organizaciji združenega dela.

Delavci v nekaterih dislociranih enotah imajo tako v samoupravnih aktih kot v praksi zagotovljeno samostojnost pri odločanju o posameznih pravicah, ki se nanašajo na:

delitev sredstev za osebne dohodke in potrošnjo, sredstev skupne porabe, ki jih ustvarijo s skupnim delom,

razporejanje delovnega časa, letne plane dopustov,

izvajanje varnostnih ukrepov in normativov,

druge samoupravne pravice, obveznosti in odgovornosti, ki izhajajo iz pravilnika o delovnih razmerjih temeljne organizacije, razporejanje delavcev izven enote, sklepanje in prenehanje delovnega razmerja, ugotavljanje odgovornosti in izrekanje ukrepov zaradi kršitve delovnih obveznosti ali drugih kršitev delovne discipline. V posameznih enotah pa delavci, četudi imajo pogoje za ustanovitev TOZD, niso niti seznanjeni z naštetimi možnostmi samostojnega urejanja naštetih zadev.

Samostojnost delavcev pri urejanju posameznih pravic seveda ni povsem neodvisna, saj so enote le del temeljne ali delovne organizacije, kjer veljajo enotni splošni akti, ki pa upoštevajo do-

ločene specifičnosti dislociranih enot. Tako lahko v dislocirani enoti delavci delijo sredstva za osebne dohodke in skupno porabo skladno s splošnimi akti TOZD, vendar na podlagi doseženih rezultatov dela enote, za kar pa je potrebno voditi evidenco o ekonomskih in finančnih učinkih, to pa lahko stimulatивно vpliva na produktivnost dela in uspešnost celotne TOZD. Zaradi bojznosti, da bi ta način delitve osebnih dohodkov omogočil tudi zmanjšanje osebnih dohodkov od drugih delavcev v TOZD ali vsaj določeno tveganje, pa se delavci, velikokrat zaradi neinformiranosti o možnostih urejanja solidarnosti itd., odločajo za enotno delitev osebnih dohodkov, ne glede na uspešnost delavcev posameznih delov delovnega procesa, ki so organizirani kot delovne enote. Značilno je, da pa se dohodek razporeja na enote glede na število (ali po podobnem ključu) delavcev, torej ne glede na uspešnost, pri čemer pa je ta del dohodka različno obremenjen, odvisno od tega, kakšni so deleži, ki jih delavci namenjajo za skupno porabo v posameznih republikah. Sredstva skupne porabe v TOZD pa se ne delijo po teritorialnem principu, ampak glede na večje ugodnosti, ki jih dajejo dogovori posameznih republik.

V primerih, kjer delavci v dislociranih enotah ničesar ne urejajo samostojno, je tudi delo organov upravljanja težavno, dolgotrajno in navsezadnje tudi neučinkovito. Dnevni redi sej delavskih svetov so obremenjeni z vsemi podrobnostmi, ki se nanašajo samo na delavce v posameznih dislociranih enotah, in ki bi jih veliko uspešneje reševali sami. Po drugi strani pa se le malo pozornosti posveča urejanju skupnih zadev; dohodkovnim odnosom, planiranju in upravljanju. Zelo izrazita je samoupravna zaprtost v meje temeljne ali delovne organizacije, saj se delavci dislociranih enot skorajda ne vključujejo v samoupravno in politično dogajanje v družbenopolitični skupnosti, zato nastajajo tudi nepotrebna nesoglasja glede njihovega obstoja in nadaljnega dela ter razvoja.

Problem razvoja pa ima še druge, globlje korenine. Gre za to, da plan temeljne ali delovne organizacije ne vključuje tudi razvoja dislociranih enot, oziroma da jih obravnava statično in še to le pri nekaterih postavkah, ki se nanašajo na predviden dohodek. Temeljne ali delovne organizacije pa povsem opuščajo nujnost vključevanja dislociranih enot v

razvojne procese družbenopolitične skupnosti, kjer so locirane njihove enote, niti ne usklajujejo svojih planov v okviru njih. Posledica takšnega obnašanja pa se odraža v tendenci družbenopolitičnih skupnosti po krepitvi ali ustanavljanju »lastnih« konkurenčnih organizacij združenega dela, ki opravljajo isto dejavnost. Prav na tem področju pa bi morali v ZSJ z enotno akcijo preseči sedanje probleme, ki zavirajo možnosti enotnega družbenoekonomskega razvoja združenega dela ter tako krepiti tudi enotnost gospodarskega prostora.

Sicer pa delavci v razgovoru niso naštevati večjih problemov pri enotnem urejanju skupnih zadev v dislociranih enotah v različnih republikah, razen pri urejanju zadev iz delovnih razmerij, ko gre npr. za različno zastiranje postopkov, za politiko zaposlovanja ipd. Problemi administrativnega značaja pa nastajajo zaradi različnega odmerjanja posameznih obveznosti po občinah, ki jih morajo upoštevati v TOZD. Med delavci TOZD, ki delajo v dislociranih enotah v različnih republikah, tudi ne nastajajo problemi pri medsebojnem komuniciranju, saj se jezikovne ovire zelo strpno in z razumevanjem rešujejo. Lahko rečemo, da tu pravzaprav problemov ni.

Vsekakor pa kaže opozoriti na to, da je potrebno v dislociranih enotah, kjer ni pogojev za oblikovanje temeljne organizacije združenega dela, v statutu zagotoviti izpolnjevanje 183. in 471. člena zakona o združenem delu ter 37. člena zakona o delovnih razmerjih ter urediti tudi samoupravni položaj delavcev, samostojnost pri urejanju posameznih zadev, posebej glede stimulativenega nagrajevanja po rezultatih dela (predpisi).

Dislocirana enota mora predstavljati racionalno opredeljeno fazo dela delovnega procesa, v kateri je nujno spremljati ekonomske in finančne učinke ter v njihovi odvisnosti tudi urejati delitev osebnega dohodka po delu. Skratka, zagotoviti je potrebno, da dislocirana enota postane demokratičen konstitutiven dejavnik v organiziranosti temeljne organizacije združenega dela.

Za doseg tega cilja pa bo potrebno predvsem okrepiti, poněkod pa šele vzpostaviti delo osnovne organizacije sindikata, pri čemer pa lahko največjo vlogo odigrajo občinske organizacije.

Nataša Pobega

Klub samoupravljalcev v Šiški

Podpora uveljavljanju delavske kontrole

Klub samoupravljalcev pri občinskem svetu zveze sindikatov Slovenije, Ljubljana Šiška že nekaj let zelo uspešno deluje. Njegova dejavnost je usmerjena predvsem na področje razvijanja, uresničevanja in poglobljanja samoupravnih odnosov. V njegovem delu ni čutili programske togosti, kljub temu pa ni nenačrtno. Odrpjo je k razreševanju dolgoročnejših vprašanj samoupravne družbene prakse.

Zadnji posvet, ki sta ga sklicala skupaj z občinskim sindikalnim svetom, je bil posvečen uveljavljanju in uresničevanju zakonskih določil o samoupravni delavski kontroli. Po uvodnih besedah Ivana Stabola, predsednika kluba samoupravljalcev, je spregovorila Vesna Šafar, sodnica temeljnega sodišča združenega dela. V kratkih obrisih je obrazložila načelna določila republiškega zakona o organih samoupravne delavske kontrole. Med drugim je opozorila zlasti na veliko vlogo sindikalnih organizacij pri njihovem uresničevanju. Dejala je, da se morajo te še posebno prizadevati za dosledno vgrajevanje teh načel v celoten sistem samoupravne organiziranosti v združenem delu in hkrati nuditi vso politično pomoč pri njenem oblikovanju. V razlagi je poudarila, da imajo organi samoupravne delavske kontrole pravico vedno in vsakokrat izvajati nadzor ter zahtevati na vpogled vso poslovno dokumentacijo in tudi podatke, ki veljajo za poslovno tajnost, saj so ti organi po zakonu in določilih samoupravnih aktov prav tako dolžni čuvati poslovno tajnost. Poslovni organi in drugo vodilno ter strokovno tehnično osebje, ki tem organom ne omogoči vpogleda in pristopa do podatkov in dokumentacije, stori s tem težko kršitev samoupravnih funkcij in dolžnosti oziroma delovnih obveznosti.

Spregovorili so o težavah

Razpravljavci iz organizacij združenega dela niso zamožali težav, s katerimi se srečujejo organi samoupravne delavske kontrole pri uveljavljanju svoje vloge in utiranju poti samoupravnega nadzora. Pri njihovem delu jih ovira predvsem neurejenost samoupravnih aktov, slaba poučenost o njihovi pristojnosti, slaba informiranost o poslovanju in stanju v OZD, omejevanje pravic; zelo pogosto čutijo pritisk individualnih poslovnih organov ter vodilnega osebja, pogrešajo podpore in pobude organov zunanje kontrole in podobno. Delo teh organov precej zavira tudi bojazen članov pred represalijami po preteku njihovega mandata. Razprava je pokazala, da so redki primeri, ko organi samoupravne delavske kontrole preverjajo izpolnjevanja proizvodnih in finančnih načrtov, zaključnih računov in periodičnih obračunov, smotnost poslovnih ali investicijskih odločitev. Tudi o izvajanju sklepov samoupravnih organov ne razpravljajo skoraj nikjer. Nekaj premikov v delovanju teh organov je zaslediti le v »Rašici TOZD Konfekcija in »Tekstilni« Vižmarje, kjer so preverjali zaključne račune, vzroke prekršitvev izplačanih osebnih dohodkov nad povprečjem lanskega novembra brez povečanega obsega produktivnosti in vzroke visokih izostankov z dela zaradi boleznin. Več sistematičnega delovanja so pokazali v »Iskri« TOZD SVN, kjer so poleg izvajanja sklepov delavskega sveta obravnavali tudi probleme proizvodnje, zalog in izpolnjevanje planov.

Razprava je pokazala, da v nekaterih organizacijah združenega dela še nimajo razščenih pojmov o samoupravni delavski kontroli. Zelo pogosto jo izena-

ču jejo z organi samoupravne delavske kontrole, te pa s strokovnimi organi interne kontrole in jih angažirajo za preglede potnih nalogov, potnih stroškov in kilometrin.

Premalo zavzete sindikalne organizacije

Anketa je pokazala, da sindikalne organizacije niso odigrale tiste vloge, kot bi jo sicer morale. Podatki kažejo, da se zelo slabo zanimajo za delovanje teh organov. Pri nalogah za oblikovanje in uveljavljanje organov samoupravne delavske kontrole je sodelovalo komaj 20 % sindikalnih organizacij. Tudi o njihovem delu je razpravljalo le 40 % sindikalnih organizacij, medtem ko jih je leto prej 60 %. Tako kot so na neurejenost samoupravnih aktov kritično opozorili že razpravljavci, je po njegovih besedah pokazala tudi anketa. V marsikateri organizaciji združenega dela področja samoupravne delavskega nadzora splošni samoupravni akti že poprej niso urejali, in le redki so jih uskladili z novim republiškim zakonom, ki je stopil v veljavo že lani. Ohrabrujoča je ugotovitev, da dobiva samoupravna delavska kontrola največ podpore prav neposredno od delavcev. Kar zadeva podporo zunanjih organov nadzora, ni mogoče reči, da so si le-ti pridobili kaj prida pozitivnih ocen. Zelo pogosto se zgodi, da pri njih naletijo na gluha ušesa. Kot slabost so omenili tudi to, da je na sejah organov samoupravne delavske kontrole tudi direktor delovne organizacije, kar ustvarja določen psihološki pritisk na njihovo delo. Zanimivo je, da je 30 % primerov anketiranih zahtevalo zaščito pred represalijami in posledicami po preteku njihovega mandata. Ko je spregovoril o vlogi in sestavi teh organov, je med drugim poudaril, da so si samoupravne in družbenopolitične sile dolžne še po-

sebej prizadevati, da bodo v teh organih predvsem tisti delavci, ki jim v kolektivu popolnoma zupa-jo.

Člani kluba samoupravljalcev so se naposled dogovorili, da bodo oblikovanju in delovanju samoupravne delavske kontrole, zlasti pa njenemu vgrajevanju v celovitost samoupravnega sistema, povsod kjer delujejo, nudili vsestransko podporo. Sklenili so, da se bodo že jeseni sešli na podobnem posvetu in da bodo takrat na podlagi analiz ankete ter smernic in napotil, ki jih pripravljata Mestni svet ZSS Ljubljana, ponovno preverili in ocenili, kako se uveljavljajo in uresničujejo zakonska načela o samoupravni delavski kontroli.

Ivo Osolnik

Varčno z živili

Republiški odbor sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije je na svoji 8. seji obravnaval priprave srednjeročnih planov. Ugotovil je, da dosežanje priprav potekajo v skladu s sprejetim programom, še vedno pa je preveč razdrobljenosti pri planiranju in nenačrtnosti, ki temelji predvsem na željah, ne pa na stvarnih možnostih, ki bi bile zagotovljene z ustvarjenim in planiranim dohodkom. V razpravi se je izoblikovalo stališče, da se morajo OOS aktivno vključiti v usklajevanje planov, ki naj bi bili na realnih osnovah in ne načrtovati novih investicij na račun osebnih dohodkov delavcev, ki so že sedaj najnižji v celotnem gospodarstvu. Potrebno je združevati sredstva za plansko obdobje 1981—1985 predvsem za izboljšanje delovnih pogojev, kvaliteto storitev in zmanjšanje stroškov. Rešitev za vsa ta tri vprašanja pa je v skupnem načrtovanju zmogljivosti v okviru občin in turističnih krajev za pridelavo polpripravljene hrane in uvajanje tehnologije, ki lahko da tudi do 30 % prihrank pri živilih.

Dušan Dolinar

Iz sindikalnih glasil republik in pokrajin

Pozitivno nezadovoljstvo

»Ko se te dni pogovarjamo z ljudmi v tovarnah, vsi kritizirajo, tako spontano, od srca: ne gre v delavskih svetih, ne gre direktorju, toda ko jih vprašate ali bi zamenjali ta sistem odgovore: za nič na svet! Človek je nezadovoljen, kritičen in to je dobro. Nestopen je, želi, da bi šlo hitreje, bolje, toda globoko je prepričan, da je prav ta pot edina za razreševanje prisotnih težav. Zato tudi jaz v to verjamem. Zato sem optimist.

Vendar pa je dobro, če je človek nezadovoljen, saj brez nezadovoljstva ni napredka: v tem smislu je nezadovoljstvo pozitivno. Če bi bili sedaj zadovoljni s tem, kar smo dosegli v tridesetih letih, vam povem, bi se vse vrnilo nazaj, samoupravljanje bi propadlo,« je med drugim v razgovoru z novinarji Radniških novin povedala Milka Planinc.

Papirja ni

Težave, s katerimi se srečujemo v marsikateri organizaciji združenega dela zaradi pomanjkanja surovin, so bile povod tudi izredni seji zveznega odbora sindikata delavcev grafične industrije Jugoslavije. Dokler je bilo le pomanjkanje papirja, so skušali grafičarji sami — bolj ali manj učinkovito — iskati rešitve, tokrat pa so s svojimi problemi stopili pred sindikalne delavce. Na izredni seji so se dogovorili za vrsto ukrepov, s katerimi bi ublažili stanje na področju grafičnih dejavnosti v Jugoslaviji, še posebej pa se je o tej problematiki s predstavnikoma grafične industrije pogovarjala Radojka Jovanović, članek »Grafičarji so zahtevali nujno pomoč sindikatov« pa je objavljen v zadnji številki glasila ZSJ Rad.

Delitev po delu

V zadnjih dneh so na sejah republiških odborov sindikatov Makedonije obravnavali rezultate razporejanja čistega dohodka glede na izvajanje skupne osnove in meril določenih s samoupravnimi sporazumi posameznih grupacij. Ugotovili so, da je velik del tistih organizacij združenega dela, ki lani niso upoštevali meril o razporejanju, zato so prekoračevale sredstva namenjena za osebne dohodke.

Sklenili so, da je nujno vztrajati pri doslednem uresničevanju sprejete politike razporejanja čistega dohodka. Zato morajo prav osnovne sindikalne organizacije v tej republiki nenehno spremljati izvajanje teh meril in se energično zavzemati za preprečevanje vseh težav in pojavov, da bi osebni dohodki naraščali neodvisno od naraščanja dohodka in čistega dohodka, je med drugim zapisano v glasilu zveze sindikatov Makedonije Trudbenik.

Nova vodstva medobčinskih svetov Zveze sindikatov Slovenije

Mesto Ljubljana

Predsednik — Jože Marolt, podpredsednik — Franc Hribar, sekretar — Dare Ravnikar

Ljubljana — okolica:

Predsednik — Lojze Mežnarič, podpredsednik — Karlo Lemut, sekretar — Davorin Gregorič

Gorenjska regija

Predsednica — Ivanka Šulgaj, podpredsednik — Vinko Šarabon

Notranjska regija

Predsednik — Edo Lenarčič, podpredsednik — Henrik Habjan

Severnoprimorska regija

Predsednik — Viljem Pahor, podpredsednik — Drago Vidrih, sekretar — Sergej Koglot

Kraško-obalna regija

Predsednik — Ivan Bažec, podpredsednik — Tihomir Kovačič, sekretar — Aldo Gregorič

Dolenjska regija

Predsednik — Marjan Pureber

Zasavska regija

Predsednik — Miro Štrajhar, podpredsednik — Ivan Maleš

Posavska regija

Predsednik — Marjan Markl, —

podpredsednik — Drago Šterban

Celjska regija

Predsednik — Ivan Kramer, podpredsednik — Marcel Medved, sekretar — Tone Erjavec

Koroška regija

Predsednik — Ivan Kugovnik, podpredsednik — Stanko Potočnik

Podravska regija

Predsednik — Franc Fistrovič, podpredsednik — Slavko Uršič

Pomurska regija

Predsednik — Mirko Hajdinjak, podpredsednik — Andrej Gerencer

Minuli teden so delavci kolektiva DO Slovenijales — trgovina v Nadgorici pri Črnučah — praznovali 30. obletnico samoupravljanja z otvoritvijo prve faze skladiščno prodajnega centra Slovenijales Črnuče.

Slavnostni govornik, predsednik DS DO Slovenijales — trgovina, Tine Supančič je poudaril pomen novih 4.050 kvadratnih metrov prvega skladišnega objekta, ki so ga začeli graditi pred dvema letoma.

Za gradnjo objektov SPC Črnuče združuje sredstva s samoupravnim sporazumom iz lanskega leta poleg 6 TOZD iz DO Slovenijales — trgovina še 10 proizvodnih DO iz sestava SOZD Slovenijales in izven njega. Poleg sedaj končanega objekta je v začetni fazi izgradnja nadaljnjih 33.000 kvadratnih metrov bruto etažnih skladišnih površin. Gradnja SPC Črnuče z združevanjem sredstev pomeni uresničevanje nove kvalitete v povezovanju proizvodnje in trgovine, ki med drugim vsebuje tudi skupno planiranje, razvoj in uveljavljanje proizvodnje. Na ta način pa zago-

taavlja pomembne prednosti tako proizvodnji kot tudi trgovini. Razbremenjuje prodajne in proizvodne organi-

zacije pri njihovi skrbi za lastna skladišča in prodajne prostore.

A. A.

Kadrovska dejavnost v združenem delu

Človek je najpomembnejši za trdnost družbe

»Morda bi se lahko kdo vprašal, čemu te dni, v času gospodarske stabilizacije. Gospodarska zbornica Slovenije in Zveza sindikatov Slovenije organizirata posvetovanje o kadrovske dejavnosti v združenem delu. Takemu bomo odločno pojasnili, da je človek gibal naše družbe. Če naj hiša trdno stoji in kljubuje tudi večjim potresom, potem jo mora zidati dober gospodar... In v samoupravni socialistični družbi je podobno. Človek — delavec, občan, upravljalec je najpomembnejši element za trdnost družbe. Zato v kadrovske dejavnosti ni mogoče dopuščati stihije. Prav tu je pozornost družbe najpomembnejša.«

Za uvod smo izbrali misel, ki jo je sicer šele na zaključku svojega uvodnega referata povedal sekretar sekretariata predsedstva RS ZSS Ivan Godec na posvetu o kadrovske dejavnosti v združenem delu (s posebnim poudarkom na uveljavljanju usmerjenega izobraževanja). Posvetu, ki je bil pretekli teden, da bi se tudi na tem področju čim bolj akcijsko organizirali, je prisostvovalo okoli 80 ljudi (polovica od povabljenih), od tega četrtina iz delovnih organizacij.

Ivan Godec je med drugim dejal, da so družbenopolitične organizacije opredelile svoja stališča do kadrovske politike na svojih zadnjih kongresih: trdno so odločene vztrajati na takšni kadrovske politiki, ki bo pomenila nadaljnjo krepitev delavca kot

subjekta družbenega odločanja, tudi o kadrovske in izobraževalni politiki. In letošnje ekonomske razmere v pogojih zaostrene gospodarske stabilizacije ponovno potrjujejo, da kadrovska dejavnost pridobiva na svojem pomenu. Ko je Godec govoril o številnih nalogah, za katere smo se dogovorili z družbenim dogovorom o kadrovske politiki (jih pa različno opravljamo), je dejal, da je osnovna zahteva, ki jo moramo uveljaviti, dolgoročno planiranje kadrovskega razvoja v slehernem delovnem in družbenem okolju. Nosilci načrtovanja vsakršnega razvoja morajo načrtovati tudi potrebe po kadrih za daljše obdobje in se pri tem opirati na poprejšnje ugotovitve, kakšne sposobnosti in kakšna znanja bodo potrebna ljudem za realizacijo programiranega razvoja. Ne smemo tudi pozabiti, da so predvidevanja o kadrih, ki jih bomo rabili, osnovna vzgojnoizobraževalnemu sistemu, izobraževalnim usmeritvam in programu. Slabo planiranje kadrov lahko ogrozi ali upočasnijo marsikateri družbeni cilj. A kar zadeva osebno zadovoljstvo posameznika pri delu, je Godec med drugim dejal, da mora kadrovska politika omogočiti vsem delavcem, da bodo v celoti izrazili svoje ustvarjalne sposobnosti. Plan kadra in izobraževanja mora zato temeljiti tudi na stalnem spremljanju razvoja delavcev, na svetovanju in usmerjanju delavcev v izobraževanju, hkrati pa moramo v širši družbeni sredini zagotoviti možnosti za izpolnjevanje takih potreb.

Za organiziranje kadrovske dejavnosti in enotnega modela

Vsaka organizacija združenega dela mora sama poiskati rešitev, kako organizirati kadrovske dejavnosti, za to ne more biti enotnega modela, je med drugim dejal Ivan Svetlik, sodelavec fakultete za politične vede, sociologijo in novinarstvo, ki je na to temo pripravil za posvet poseben koreferat. Tudi vrsta in obseg kadrovske naloge se razlikujeta od organizacije do organizacije, zato mora vsaka organizacija za sebe te naloge opredeliti. Ugotoviti mora tudi, v kakšnem obsegu in na kakšni ravni bo opredeljene kadrovske naloge opravljala. V tozidih je kadrovske dejavnosti mogoče najbolj približati delavcem, planiranje je kadrov, sprejemanje delavcev, reševanje disciplinskih problemov, dodeljevanje stanovanjskih pravic ali kreditov itd. Na ravni delovne organizacije se izvajajo tiste kadrovske dejavnosti, za katere se delavci izrečejo, bodisi da so skupnega interesa, bodisi da so strokovno prezahtevne. Na ravni sestavljene organizacije naj bi se opravljale le naloge, ki so povezane z oblikovanjem strategije kadrovskega in gospodarskega razvoja, je med drugim dejal Ivan Svetlik.

Kadrovske službe le v manj kot polovici samoupravnih organizacij in skupnosti

Izredno bogato dokumentiran in s predlogi za akcijo opremljen je bil koreferat Ljube Kristan iz Gospodarske zbornice Slovenije o usposabljanju nosilcev kadrovske dejavnosti. Kar zadeva predloge, so jih vključili v sklepe posvetovanja. A kar zadeva bogato dokumentacijo, si pogledajmo to sliko.

Najnovejši podatki, ki so iz leta 1979, govorijo o tem, da ima od 3.365 samoupravnih organizacij in skupnosti iz 44 občin kadrovske službe le 1.536 samoupravnih organizacij in skupnosti ali 45,6 odstotka. Še več pove podatek, da ima samostojno kadrovske službe le 406 organizacij, medtem ko jih je 589 v odgovoru na to vprašanje navedlo, da

urejajo kadrovske probleme v okviru splošne službe, to pa pomeni, da praviloma jejo administrativno-personalni pristopi in rutinska upravna opravila.

Zelo velik je tudi primanjkljaj strokovnih delavcev v kadrovske službah z višjo in visoko šolo. Če je na eni strani v sestavi teh služb po anketi kar 18 različnih poklicnih profilov delavcev, je na drugi strani v 32 občinah primanjkljaj 296 delavcev z visoko izobrazbo, kar je celo več, kot je trenutno vseh zaposlenih delavcev z visoko izobrazbo v teh kadrovske službah; z višjo izobrazbo jih primanjkuje 260, medtem ko jih je s srednjo izobrazbo 356 več, kot so jih načrtovali.

Novi sistemski zakoni s področja vzgoje in izobraževanja so razvili idejo o podružljanju vzgojnoizobraževalne dejavnosti in uveljavljanju pravic ter odgovornosti delavcev, delovnih ljudi in občanov in njihovih asociacij pri uveljavljanju njihovih izobraževalnih potreb, načrtovanju razvoja te dejavnosti, njenih smotrov, vsebine in obsega, ter pri izvajanju vzgojnoizobraževalnega dela. Jože Miklavc in Zdenko Medveš iz republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo sta za posvet pripravila koreferat o uveljavljanju izobraževalne funkcije delavcev v združenem delu. Med drugim je bilo pomembno njuno opozorilo, da torej zakoni dajejo osnovo in omogočajo, da se na področju vzgoje in izobraževanja razvijajo novi odnosi, toda sami po sebi teh novih odnosov ne zagotavljajo. Zato so kvalitativne spremembe v vzgoji in izobraževanju odvisne od tega, ali bodo delavci v združenem delu v praksi dejansko uveljavili svoje pravice in odgovornosti na tem področju družbene dejavnosti.

Po starem ne gre več naprej

Zavedamo se, v kakšnem ekonomskem položaju smo, žal pa se še ne zavedamo resnih kadrovske problemov, je dejal Edo Gaspari, namestnik predsednika republiškega komiteja za delo. Našim težavam so kadri v marsičem vzrok in posledica.

V Sloveniji smo lahko zadovoljni le z nekaterimi uspehi: nezaposlenih imamo le 1,4 odstotka, zaposlenih 42 prebivalcev na 100 (v Jugoslaviji 26 na 100) med vsemi zaposlenimi je že 44 odstotkov žensk; osnovno šolo končujejo celotne generacije, srednjo, višjo in visoko pa 70 odstotkov generacije.

Zaskrbnjujoči pa so številnejši drugi negativni trendi: rast zaposlenih presegamo za 25 odstotkov, a ne na račun višje produktivnosti dela; izobrazbena raven zaposlenih se celo niža, imamo več kot 50 odstotkov zaposlenih brez izobrazbe; lani smo zaposlili 16.000 delavcev iz drugih republik, to pa je že tretjina vseh, ki smo jih zaposlili; pri mladini, ki končuje srednje, višje ali visoke šole, so tudi huda neskladja v poklicih in v njihovi teritorialni razporeditvi; štipendij iz združe-

nih sredstev nismo bistveno zmanjšali na račun širitve kadrovske štipendij; družbeni sistem poklicnega usmerjanja nam ne daje večjih rezultatov; slabša se izraba delovnega časa; napreduje beg delavcev v režijske službe; fluktuacija je izredna, lani je delovno mesto menjalo 160.000 delavcev. Slabo so tudi izrabljene kadrovske rezerve med delavci, ki so zaposleni na tujem, še med nezaposlenimi in med invalidi. Vse to je izraz našega nestabilnega obnašanja na področju kadrovske politike. Vzroki pa so v tem, da dolgoročno ne načrtujemo kadrov, v razdrobljenem gospodarstvu, v slabi organizaciji dela... In tudi samouprava se teh problemov ne loteva.

Gaspari je dejal, da je tudi v letošnjem prvem polletju še vse tako; tudi nezaposlenost se ne veča, kar pa pravzaprav preseneča. Sicer pa še nimamo podatkov o tem, kako so se zaposlili letošnji diplomanti. Prvi signali nas opozarjajo, da ponekod že prekinjajo delovne organizacije pogodbe o kadrovske štipendijah in tudi diplomantov-štipendistov ne sprejemajo.

Potrebna je koordinacija kadrovske dejavnosti

Lojze Cepuš iz Gradisa, ki zaposluje v 18 TOZD 7.470 delavcev, ima 830 učencev in 200 delavcev, ki se izobražujejo ob delu, je dejal, da je kadrovska služba pri njih enakopravna drugim in da jo imajo v TOZD in na ravni delovne organizacije. Znano je, da gradbeniška posebna izobraževalna skupnost dobro deluje. Cepuš je dejal, da bodo tudi pri njih v bodoče morali bolj povezovati odgovornost planerjev in tistih, ki skrbijo za izobraževanje, da imajo izdelan program nalog in ukrepov, da bi na področju izobraževanja dosegli kvalitetne spremembe. Razmišljajo tudi o tem, kako bi aktivirali kadrovske rezerve, saj je gradbenega kadra izven gradbeništvu precej. Razvijati bodo morali tudi novo tehnologijo, ki bo terjala manj ljudi z več znanja.

Vladimir Kočevar iz Dekorativne, ki ima v štirih TOZD in delovni skupnosti 1.411 delavcev, je dejal, da je pri njih že zdavnaj prodrlo spoznanje o koristnosti naložb v kadre, zato so vsi njihovi planski dokumenti najprej zastavljeni z vidika kadrov. Nemara je tudi zaradi tega pri njih fluktuacija izredno majhna, seveda pa tudi za družbeni standard delavcev dobro skrbijo. Glede usposobljenosti kadrovske službe je menil, da jim manjka predvsem dvoje znanj: kako načrtovati kadre, in drugo, kako spoznavati izobraževalne motivacije delavcev. Kočevar je tudi protestiral, ker mora kadrovska služba pošiljati 78 poročil s podatki na 7 naslovov, namesto da bi imela čas za delo znotraj delovne organizacije.

Lojze Mežnarič, predsednik medobčinskega sveta ZSS Ljubljana je opozoril, da na področju kadrovske dejavnosti ni prave koordinacije med organizacijami združenega dela, kadrovske službami interesnih skupnosti in občinskih skupščin. Kadrovske odbori pa so tudi pri medobčinskih zbornicah in družbenopolitičnih organizacijah. Morali bi se dogovoriti, kdo bo opravljal nalogo koordinatorja, saj bi tudi nekatera strokovna opravila lahko opravili skupaj.

Joža Puhar iz medobčinskega sveta ZSS za Gorenjsko je dejala, da so na Gorenjskem kadrovske bilance uskladili v občinah. Povedala pa je, da tudi tam, kjer imajo dobro organizirane kadrovske službe, njihovo delo ne more priti v celoti do izraza pri planiranju. Po njenem mnenju bomo bitko dobili, če bomo uspeli kadrovske politiko, skrb zanjo, razširiti tudi na druge, ne pa se boriti zgolj za položaj kadrovske službe. In tudi vzrode za povezavo moramo dobiti: planske službe delajo po svoje, kadrovske pa svoje. Nemara bi večjo povezavo dosegli že s tem, da bi v programe usposabljanja v zvezi s kadrovske in izobraževalno politiko pritegnili tudi druge. To je končno potrebno tudi zato, ker tudi v planske službah prevladuje zgolj ekonomistični vidik planiranja.

Pomen permanentnosti izobraževanja je poudaril Edvard Kardelj, ko je dejal, da je potrebno stalno, permanentno izobraževanje delavcev, neposrednih proizvajalcev ob delu: »V nekem smislu je treba šolo »razšolati«, jo napraviti za del združenega dela. Da bi to dosegli, pa ni dovolj samo združeno delo približati šoli, ampak — kar najbolj — tudi šolo narediti za del združenega dela.«

Edvard Kardelj, 1978

Ustrezni kadri, to je pogoj naše učinkovitosti

»Saj itak le preganjajo meglo«

Franc Berginc iz združenja za gradbeništvo je menil, da po njegovem vse ostale službe v delovnih organizacijah kadrovske problematiko obravnavajo preveč tehno-menežersko, kadrovske delavci pa v tej bitki le izgublajo, ker jim manjka interdisciplinarnega znanja. Tako se dogaja da je tehnik, ki dela plan in le številčno premika ljudi, bolj plačan kot delavec v kadrovske službi, za katere včasih pravijo. »da itak le preganjajo meglo.« Predlagal je, da bi enkrat tudi temeljiteje proučili, zakaj delo kadrovske službe ni primerno cenjeno, zakaj odhajajo na druga dela, kjer pa so potem »uspešni.«

Emilija Pišek iz kadrovske službe občine Trbovlje je opozorila, da obstaja visoka stopnja soodvisnosti med usposobljenostjo kadrovske službe in demokratizacijo kadrovske politike: čim bolj je kadrovska služba usposobljena, toliko bolj je uspešno odločanje delavcev o kadrovske vprašanjih. V Trbovljah so ugotovili, da večina delovnih organizacij nima ustrezno usposobljenih nosilcev kadrovske dejavnosti, zato so skupaj s klubom samoupravljavcev izoblikovali načrt za njihovo usposabljanje.

Ivan Atelšek iz kadrovske službe mariborskih občin je povedal, da so se 1979. leta odločili zbrati podatke o potrebnih kadrih za naslednjih pet let. Podatki jim bodo koristili zdaj pri štipendijski politiki ker bodo bolj vedeli, za katere deficitarne poklice naj vlagajo razpoložljiva štipendijska sredstva. Opozoril pa je, da tudi pri njih še planirajo nove proizvodnje ne da bi se vprašali, kje bodo dobili potreben kader. Investicija je že končana, ko razmišljajo šele o kadrih.

Janko Brate iz Gospodarske zbornice Slovenije je govoril o usposabljanju poslovnih kadrov. Skozi 82 seminarjev, ki tečejo vsak teden, je šlo doslej že blizu 1.900 poslovnih delavcev. Ugotovil je, da je udeležba na seminarjih dobra iz tistih okolij, kjer se tudi sicer z nalogami iz družbenega dogovora o kadrovske politiki ukvarjajo družbenopolitične organizacije in gospodarske zbornice.

S posveta poročila: Sonja Gašperšič

Interdisciplinarne razvojne naloge

Gre za temeljno vprašanje, iz katerih osnov in nalog moramo oblikovati kadrovske politiko, je med drugim dejal podpredsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Martin Mlinar. Prestrukturiranje gospodarstva (v gospodarstvo, ki bo z višjo tehnologijo in več znanja dajalo boljše rezultate), to je naš cilj, ki bo terjalo obsežno prekalifikacijo zaposlenih. Kadrovska politika zato ne more biti le resor, izven funkcije združenega dela in delavci se bodo morali enako odgovorno odločati o kadrovske politiki kot o drugih zadevah. Za

takšno celovito nalogo pa bodo morale biti tudi kadrovske službe drugače organizirane. Delavci v teh službah morajo temeljito poznati razvoj in naloge svoje delovne organizacije, svoje pango. Zato se morajo povezovati z drugimi strokovnimi službami, da bodo temeljito poznali vse procese in da bodo, ob poznavanju metod lastnega dela, kos tem interdisciplinarnim razvojnim nalogam svojega delovnega okolja. Zdaj pa so kadrovske službe pogosto le personalne službe — odtod kritika na njihov račun!

SZDL danes

Do rešitev po delegatski poti

Na nedavnih medobčinskih posvetovanjih o nadaljnjem razvoju in poglobljanju ustavne vloge socialistične zveze so med drugim razpravljali tudi o uveljavljanju delegatskih odnosov znotraj naše najmožnejše in frontne organizacije. Dosedanja praksa in izkušnje kažejo, da po začetnih rezultatih v zadnjem obdobju na tem področju nekoliko zaostajamo. Največja slabost je predvsem v tem, da so delegatska razmerja med frontnimi organizacijami znotraj SZDL marsikje dokaj formalna, uresničujemo pa jih predvsem v konferencah in frontnih vodstvih. Delegati prihajajo v socialistično zvezo premalo oboroženi s stališči svojih organizacij in največkrat izražajo le svoja mnenja in predloge.

Kadar govorimo o delegatskih odnosih znotraj fronte, moramo izhajati iz ustavne in družbene vloge socialistične zveze v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja. Z vsebino svoje aktivnosti ter široko razvejanimi metodami in oblikami dela je SZDL predvsem podlaga — ali kot pravi tovariš Edvard Kardelj — politični izraz delegatskega sistema. Zato je nujno, da stalno skrbi tudi za svojo lastno notranjo demokratizacijo. V Socialistični zvezi delovnega ljudstva Slovenije smo delegatske odnose opredelili že v Statutu iz leta 1975. Tu smo med drugim zapisali:

»Z delegatskimi razmerji v SZDL uresničujemo delovni ljudje in občani ter njihove organizirane socialistične sile svoje politične pravice, dolžnosti in odgovornosti ter zagotavljajo neposredno udeležbo v delu občinske, republiške in zvezne organizacije SZDL ter organizacije SZDL v posebni družbenopolitični skupnosti. Delegat v SZDL je politični odposlanec v socialistično zvezo povezanih delovnih ljudi in občanov ter njihovih or-

ganiziranih socialističnih sil. V organih SZDL, v katere je izvoljen ali delegiran, deluje na podlagi političnih stališč in smernic, izoblikovanih v organizaciji, ki ga je izvolila oziroma delegirala.

Delegat je politični odposlanec

Delegat ima pravico in dolžnost: da sodeluje v procesu izražanja, soočanja in usklajevanja mnenj in interesov, sprejemanja stališč in oblikovanja predlogov v organizaciji, v kateri je izvoljen oziroma, ki ga je delegirala; da je aktiven v procesu usklajevanja in dogovarjanja o stališčih v organih SZDL, kamor je odposlan; da si prizadeva za uresničevanje sprejetih sklepov in dogovorov v družbenopolitičnem življenju, še posebej pa v organizaciji, kjer je bil izvoljen oziroma delegiran v organe SZDL. Organi organizacij, iz katerih so delegati delegirani ter organi konferenc SZDL, v katerih delujejo, zagotavljajo delegatom: pravočasno, razumljivo, objektivno in vsestransko informiranje o družbenopolitičnem dogajanju; možnosti za izražanje in usklajevanje interesov, oblikovanje stališč, sprejemanje sklepov in dogovorov ter možnosti za sprotno nadzorovanje uresničevanja sprejetih sklepov in dogovorov.

V Sloveniji imamo tako z uveljavljanjem delegatskih razmerij znotraj SZDL že večletne izkušnje. Konference in predsedstva socialistične zveze že nekaj let delujejo na delegatski podlagi. Delegatom družbenopolitičnih organizacij, ki sestavljajo in predstavljajo fronto, je tako omogočeno, da o vseh pomembnih vprašanih enakopravno usklajujejo stališča in mnenja svojih organizacij ter se dogovarjajo o skupnih akcijah. Tako prihaja tudi do ustrezne delitve dela, ki je v skladu z vlogo in naravo

vsake od frontnih organizacij.

V zadnjem času v SZDL Slovenije vse bolj pogosto uveljavljamo tudi takoimenovani fleksibilni mandat. To praktično pomeni, da družbenopolitične organizacije pošiljajo v konference in druge oblike delovanja SZDL tiste posameznike (delegate), ki lahko najbolj ustrezno izrazijo interese, stališča, mnenja in pobude svojih organizacij. Prav tako pa mora takšen delegat dobro poznati obravnavano problematiko in imeti sposobnost usklajevanja in dogovarjanja z drugimi interesi in delegati.

Preveč formalizma

Seveda pa se v praksi srečujemo tudi s težavami in slabostmi. Statutarno in organizacijsko zamišljene rešitve niso zaživele v vseh okoljih, rezultati pa so od krajevne skupnosti do krajevne skupnosti in od občine do občine različni. Največja slabost je predvsem v tem, da DPO vse prepovedo razpravljajo o temah in vprašanih, ki so na dnevnih redih konferenc in predsedstev socialistične zveze. Delegati so tako često prepuščeni lastni iznajdljivosti in že znanim načelnim stališčem. Za učinkovito usklajevanje različnih pogledov in mnenj o konkretnih vprašanih in problemih, ki zahtevajo skupno akcijo, pa to največkrat ni dovolj.

V delegatskih razmerjih med frontnimi organizacijami je še vedno mnogo formalizma. Družbenopolitične organizacije se vse prepogosto odločajo za stalne delegate, ki največkrat ne zmorejo zahtevnih nalog na različnih področjih. Tako delegati niso dovolj povezani z vodstvi in članstvom, številne pobude in predlogi delovnih ljudi in občanov pa ne pridejo do veljave. Zato se pogosto dogaja, da tudi v frontno (delegatsko) oblikova-

...»Potemtakem ne zavračamo enopartijskega sistema zaradi tega, ker bi hoteli zanikati vsakršno njegovo pozitivno zgodovinsko vlogo, ampak zato, ker je ta sistem nezdržljiv z družbenoekonomskimi in demokratičnimi odnosi socialističnega samoupravljanja in z njegovim demokratičnim pluralizmom samoupravnih interesov. Poleg tega je enopartijski sistem toliko bolj izpostavljen deformacijam, kolikor bolj se odmika od začetnih faz revolucije...«

E. Kardelj: Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja ČZP Komunist, Lj. 1978

IZ PRAKSE SODIŠČ ZDRUŽENEGA DELA

Piše: Ivan Žužek

Sodno varstvo dobi le prizadeti delavec

Disciplinska komisija je delavcu izrekla disciplinski ukrep prenehanja delovnega razmerja. Zoper tako odločitev je delavec vložil ugovor na delavski svet, delavski svet pa je ugovoru ugodil in izrečeni ukrep pogojno odložil za dobo enega leta. Zoper sklep delavskega sveta pa je zahteval sodno varstvo direktor temeljne organizacije, ki je sicer tudi zahteval uvedbo disciplinskega postopka in se ni strinjal s pogojno odložitvijo ukrepa.

Sodišče prve stopnje je ugotovilo, da direktor temeljne organizacije nima aktivne legitimacije za vložitev predloga pred sodiščem združenega dela, s katerim sproži sodni postopek.

Na pritožbo direktorja temeljne organizacije je pritožbeno sodišče zavzelo stališče, da je odločitev prvostopnega sodišča pravilna iz naslednjih razlogov:

Po 5. odstavku 204. člena zakona o združenem delu lahko zoper odločitev disciplinske komisije ugovarja prizadeti delavec, obenem pa tudi organ, ki je postopek zahteval. Taka možnost pa ni predvidena po 8. odst. 204. člena Zakona o združenem delu, ki določa, da lahko zoper odločbo delavskega sveta sproži postopek pred sodiščem združenega dela prizadeti delavec. V tem določilu se ne omenja možnosti, da sproži postopek pred sodiščem združenega dela tudi tisti organ, ki je zahteval disciplinski postopek. Ta organ je lahko direktor temeljne organizacije, organ samoupravne delavske kontrole, sindikat itd., ki je upravičen vlagati zahteve in ugovore le v temeljni organizaciji. Iz take ureditve povsem jasno sledi, da lahko sodno varstvo uveljavlja le prizadeti delavec, ki s tem zahteva oceno zakonitosti odločitve delavskega sveta kot najvišjega samoupravnega organa temeljne organizacije.

Pripomniti je potrebno, da tako stališče, ki ga je zavzelo sodišče združenega dela, v teoriji ni povsem osvojeno. Po nasprotnem mnenju je taka razlaga preozka, kajti če ima organ, ki je zahteval začetek disciplinskega postopka, pravico vložiti ugovor pred organom druge stopnje, potem ni videti razloga, zakaj ne bi mogel tak organ sprožiti tudi sodnega spora. Po navedenem stališču bi lahko sodni spor sprožil torej tudi tisti, ki je zahteval uvedbo disciplinskega postopka, kar pomeni, da bi lahko v takem sporu sodišče spremenilo disciplinski odločitev tudi v škodo delavca (dr. Janez Šinkovec: »Sindikat v združenem delu« DDU, Lj. 1979, str. 99).

Za dan borca, Iskre, krajevne skupnosti, šoferjev

Velika proslava v Žužemberku

Za dan borca — 4. julija — bo v Žužemberku velika proslava, na kateri bodo delavci SOZD Iskra proslavili 20. obletnico obstoja, slavnostni govornik pa bo član predsedstva CK ZKJ Stane Dolanc.

Zgodaj zjutraj se bosta v Raduhovi vasi sešla mladinska pohodna enota Iskre in mladinski jurišni bataljon iz Žužemberka, od koder bosta krenila na pot po Suhi Krajini ter mimo obeležij NOB prišla na prireditveni prostor. Dopoldne bo tudi slavnostna seja Sveta krajevne skupnosti Žužemberk in predstavnikov krajevne skupnosti Duga Resa s Korduna na Hrvaškem, na kateri bodo podpisali listino o pobratenju obeh krajevnih skupnosti, ki že dalj časa sodelujeta. Svoj dan bodo proslavili tudi šoferji in sicer kot spomin na

13. julij 1943, ko je bila v Velikih Laščah ustanovljena prva partijska motorizirana enota.

Pomembnih datumov je torej veliko in organizatorji pričaku-

jejo več kot 9.000 gostov, ki se bodo zbrali na prireditvenem prostoru ob Krki. Po govoru Staneta Dolanca bo kulturni program, ki ga bodo pripravili mladinci in kulturniki z naslovom Heroj Tito.

Na koncu bo družabno srečanje vseh 75 TOZD Iskrinega delovnega kolektiva, položili pa bodo tudi temeljni kamen za nove prostore TOZD Keramični kondenzatorji.

Franc Kotar

Se delavec lahko vrne v delovno organizacijo?

Delavec je pred sodiščem združenega dela uveljavljal ugotovitev, da mu delovno razmerje ni prenehalo in da ga je dolžna temeljna organizacija sprejeti nazaj v delovno razmerje in mu izplačati izostale osebne dohodke in druge prejemke.

Sodišče združenega dela je ugotovilo, da je bil zahtevek delavca utemeljen, saj mu je delovno razmerje prenehalo v nasprotju z zakonom in samoupravnim splošnim aktom. Delavcu torej delovno razmerje ni prenehalo, zato je temeljna organizacija dolžna delavca sprejeti nazaj in mu izplačati izostale osebne dohodke, za katere je bil prikrajšan po krivdi temeljne organizacije.

Temeljna organizacija se s tako odločitvijo ni strinjala in je v pritožbi navajala, da je med sodnim sporom sklenil delavec delovno razmerje v drugi delovni organizaciji, s čimer je pokazal, da se ne želi več vrniti v temeljno organizacijo. Delavec tudi ne more biti upravičen do dvojnega osebnega dohodka za čas, ko dela v drugi delovni organizaciji.

Pritožbeno sodišče je v svojem sklepu poudarilo, da ima delavec pravico do vrnitve v svojo temeljno organizacijo, če mu je delovno razmerje nezakonito prenehalo. Te pravice ne izgubi, če se med postopkom zaposli v drugi delovni organizaciji, saj s tem le preprečuje nastanek večje škode. Le od volje delavca je odvisno, ali se bo vrnil v temeljno organizacijo ali ne, zato mora sodišče vselej ugotoviti, ali delavec še zahteva vrnitev na delo ali pa bo ostal v delovnem razmerju drugje. Res pa je, da delavec ne more zahtevati polnega nadomestila osebnega dohodka v tistem času, ko je delal v drugi delovni organizaciji, pač pa lahko le uveljavlja pravico do razlike, če je imel v drugi delovni organizaciji manjše osebne dohodke. Razliko mora plačati temeljna organizacija, ki bo delavca sprejela nazaj na delo, hkrati pa bo morala temeljna organizacija poravnati tudi vse prispevke od nastale razlike pri osebnih dohodkih.

Dobova: nagrada za učinkovite samoupravne odnose

Nikoli nismo tjavdan obljubljali

Železniško gospodarstvo — centralne delavnice, TOZD za vzdrževanje vozil Dobova, zaposluje skoraj 250 ljudi. Organizirani so v trinajstih sindikalnih skupinah, med njimi je 22 komunistov in 68 mladincev. Kolektiv se je razvil iz nekdanje železniške kurilnice, do pred nekaj leti pa živel od rok do — ust. Le vztrajnost in zaupanje vase je kolektiv ohranilo skupaj in mu omogočilo, da je v tem nerazvitem kraju pod obronki Bizeljskega, v skoraj enako nerazviti brežiški občini, postal to, kar danes je: čvrst in enovit, dober gospodar z zavirljivimi samoupravnimi odnosi.

Sit lačnega ne vidi

Dobova pri Brežicah ali Brežice pri Dobovi. Do nedavnega kraj, ki je ostajal v spominu zaradi železnice. Skoraj stopetdeset let se je ta živelj ob Sotli nasmajal le ob pogledu na vlake, ki so brzeli mimo. Tu so se resda za trenutek ustavili, da bi zamenjali lokomotive, dotočili vode ali se oskrbeli s premogom. Železnica je semkaj pripeljala up in preklestvo: ljudem so vsa ta desetletja vtepal v glavo pomen jezika, naroda in meje. Toda ta svet ob Sotli, na obronkih Bizeljskega in stisnjen ob Savo, je ostajal trimasto pri svojem bornem življenju, ponosen in čvrst. Takšen je ostal tudi med vojno. Nekje v Berlinu je nekdo potegnil črto in rekel: odslej bo tu meja. Narod so izselili. Takrat je bilo jok in stok slišati spet čez Sotlo in Savo kot pred stoletji, ko je njihov ded z Gregoričem na teh poljih izkrmil v kmečkih upirih. Morali so pustiti vse: dom, polje in očeta grob. Z železnico so jih razvozili po vsej Evropi. V njihove domove so se vselili bolj zagriženi od zagriženih — Kočevarji. Toda ti, ki naj bi prišli v obljubljeni raj, so prekleli uro in minuto, ko so se na silo vselili v objokane domove. Življenje se jim je zagrenilo s prvim korakom. V onemoglem besu so pred odhodom porušili in izropali še tisto, kar ni moglo z njimi. Krušno peč.

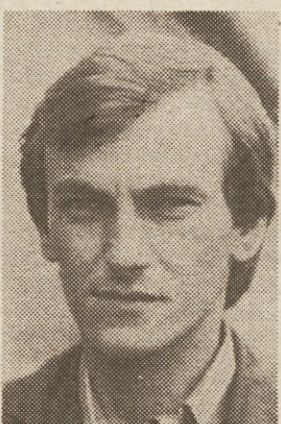
Toliko v spomin in vednost. Razen že omenjene kurilnice in zaposlitve pri železnici ni bilo za Dobovo drugega kruha. Zato so se možje uselili in rekli, da bi morali nekaj ukreniti. Če ne bodo sami ničesar storili za svoj kraj in otroke, tudi drugi ne bodo. Bodočnost so videli spet v železnici. V stari kurilnici. Malo bi jo preuredili in v njej začeli s popravilom vagonov. In so začeli.

Ivan Prešiček

Alojz Böhm

Tone Kržan

Zdravko Cerjak

Darko Novak

Skoraj trideset let niso prišli na zeleno vejo. Pridno delali in garali, se odpovedovali in načrtovali, toda njihove delavnice so lezle iz bankrota v bankrot, toliko da so životarili na robu likvidacije. Od nikoder ni bilo zadostne gnotne pomoči, nikogar z zagotovilom o uresničevanju njihovih načrtov, ki so jih sanjali, ko so v dežju, snegu ali vetru razrezovali stare železniške vagonne. Popustiti pa niso hoteli in smeli, ker bi z likvidacijo delavnice Dobova takrat izgubila še ta edini zametek industrije.

Za samoupravljanje ni recepta

Kdo bi zato danes bil lahko srečnejši, kot teh 250 delavcev delavnice za popravilo vagonov v Dobovi, ki so izvedeli, da bodo prejeli nagrado za izjemne dosežke pri razvijanju samoupravljanja? Kdo, če ne onih ducat, pozneje štirideset in potem sto, ki so vztrajali, se odpovedovali in načrtovali, dokler se pred sedmimi leti tudi za njihov kolektiv niso začeli boljši časi.

»Petintrideset let sem tu in vam lahko povem, da nam dolga leta ni bilo lahko,« pravi Alojz Böhm, zdaj predsednik delavskega sveta TOZD, eden izmed redkih, ki so v kolektivu od vsega začetka. Mnogo med njimi je plačalo davek slabim delovnim pogojem in se zaradi načetega zdravja moralo že posloviti. »Danes je mnogo lažje. Vemo, kaj hočemo, imamo trdne načrte in vero v njih, če smo se izkopal iz vseh težav, bomo zmogli zdaj še te, ki so ostale. Medtem smo mnogo zgradili, mnogo uredili, predvsem pa postali kolektiv, kjer sleherni ve, kaj hočemo.«

»Do triinšedesetega leta je bilo hudo, nenehno smo bili pred likvidacijo, venomer brez vsake socialne varnosti. Ob reor-

ganizaciji železnice in formiranju Centralnih delavnic za vzdrževanje vlečnih in vlečnih vozil je tudi za nas končno nastopilo drugo obdobje. V teh letih smo uspeli zbrati denar za nove delavnice, za ureditev najtežjih delovnih mest in izdvojiti dinar tudi za družbeni standard. Danes imamo edini v Dobovi urejeno svojo družbeno prehrano, svoje postelje ob morju,« pravi Tone Kržan, predsednik sindikata.

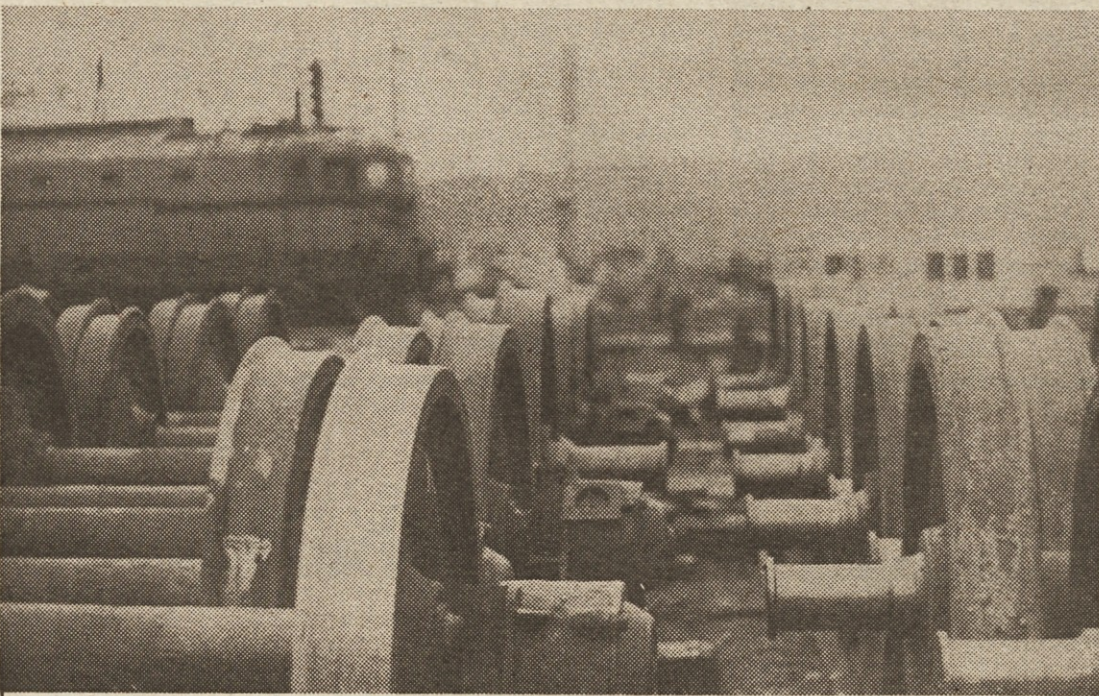
»Za samoupravljanje ni recepta. Samoupravljanje je odvisno od pogojev in okoliščin, ki se razlikujejo od kolektiva do kolektiva, od dejavnosti do dejavnosti,« meni Ivan Prešiček, ki je v kolektivu že 21 let in je zdaj direktor TOZD. »V nekaterih

okoljih je osveščenost delavcev večja kot je bila nekoč pri nas, kjer so bili naši delavci zvečne majhni kmetje. Toda zmotno bi bilo misliti, da ti naši delavci zato niso živeli s kolektivom. Še kako, saj so v njem videli edino možno razvojno pot zase in za kraj. Po drugi strani pa so to ljudje, s katerimi je moč lepo delati, če si do njih pošten. Ključ našega uspeha je bil samo v dejstvu, da nismo nikoli ničesar obljubljali ali tjavdan načrtovali. Ko smo se za kaj odločili, smo se za to odločili skupaj in sprejeli tudi vse posledice. Drži, vedno ni bilo lahko, toda danes vsak v kolektivu dela in živi v prepričanju, da ni bil nikoli za nič ogoljufan. Danes ni nobeno vprašanje stopiti med delavce, in reči: fantje, v soboto

bomo morali spet poprijeti. Vsi do zadnjega bodo prišli, čeprav smo že pred tem sami sprejeli sklep, da bomo poleg vseh delovnih in solidarnostnih sobot delali še tri sobote za nas. Da bi zaslužili potreben denar za novo streho. Imamo še mnogo delovnih mest, kjer delajo tovariši pod milim nebom. Smisel našega dela pa je tudi v tem, da bo naš delavec odšel zdrav s šestdesetimi leti v pokoj in ne s petdesetimi v invalidsko, kot se nam je dogajalo.«

Solidarnost ni le parola

»Nekoč smo gradili tudi na črno, samo da bi širili dejavnost.

Kolektiv TOZD za vzdrževanje vozil v Dobovi se je razvil iz nekdanjih kurilnic. Zdaj razmišlja o uvedbi specializiranih dejavnosti, ki se porajajo z mo-

demizacijo železniškega prometa. Nekoč je bil to zametek industrije v majhni vasi, kjer so delovni domačini na enak način zgradili že vrsto tovarn: v Do-

bovo so pripeljali Beti in Trim, Lesnino in livarno. Dobovčani danes niso več na stranskem tiru železnice, po kateri so se skozi Dobovo vozili samo — vlaki.

Gradili smo z udarniškim delom, gradili z denarjem, ki smo si ga odtegovali od plač. Tudi danes nam udarniško delo ni tuje. Pridemo vsi, od uslužbenke v računovodstvu do zadnjega delavca. Mi vemo, kaj pomeni delo. Prav zato smo tudi med prvimi prisluhnili težavam drugih TOZD. Čeprav sami nismo imeli kdo ve kakšnih plač, smo sklenili, da damo denar tovarišem v Divači, ki niso imeli denarja za izplačilo regresov. Ko so Mariborčani zašli v težave, smo jih sprejeli medse, da so delali pri nas, dokler se razmere pri njih niso uredile. Ko so Italijani zavrnili nekaj kompozicij in jih tovariši v Divači niso mogli sami usposobiti, smo jim mi priskočili na pomoč. Enako smo ravnali, ko so se porajale težave v eni izmed ljubljanskih TOZD. Takšna tovariška pomoč je mnogo več kot pa to, če ti da nekdo denar. Ta sodelovanje ja nas krepijo in zblizujejo. Kako lepo in pošteno zaživiš, četudi v dobrem ne ostajaš sam, temveč vidiš sotovariša, ki je potreben pomoči. Mi vemo, kako je s tem,« pripoveduje T. Kržan.

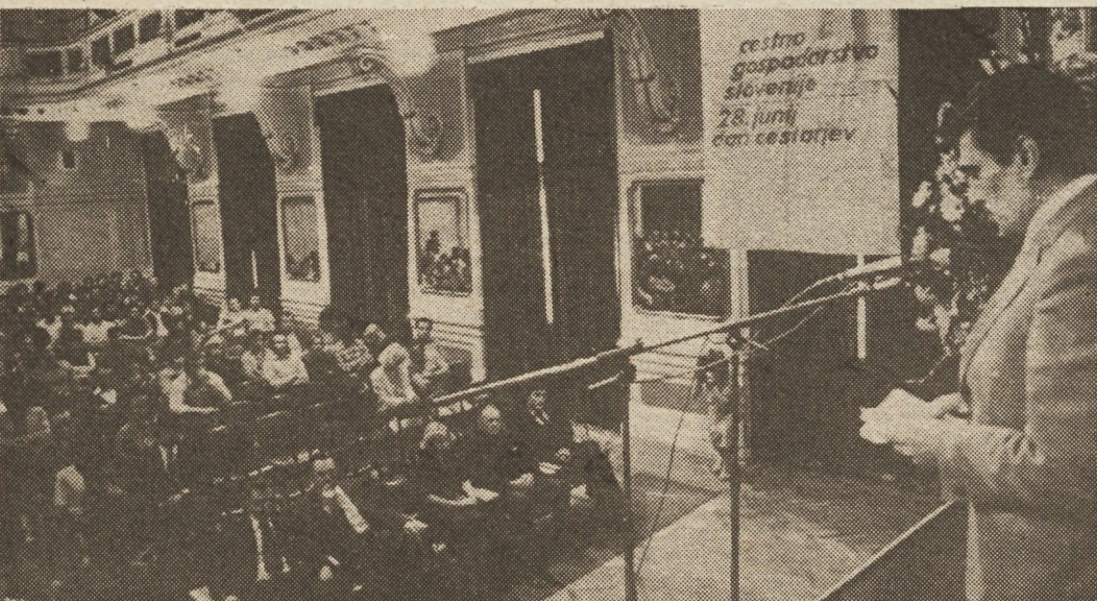
»V takšnem kolektivu je lepo delati, ker so zdravi medsebojni odnosi. Drži, da padejo tudi trde besede, toda takrat se usedomo in pogovorimo,« dodaja Darko Novak, predsednik mladine. »V našem kolektivu je težko razdvajati delo posameznih političnih organizacij, družbenih in samoupravnih organov. Usedomo se skupaj in pogovorimo. Naši sestanki so kratki in praviloma v prostem času. Le pozimi, ko je zjutraj še dolgo tema, imamo kakšno sejo med delovnim časom.«

»Danes je mnogo lažje delati in biti samoupravljalec,« razmišlja Zdravko Cerjak, namestnik sekretarja ZK. »Pred leti so bili tovariši pred nenehno prisilo in skrbjo, kako preživeti. Danes pa nam ostaja le še skrb, kako še bolje živeti. V kolektivu ni lenuhov, ne onih, ki bi se skrivali v bolniško. V naši TOZD ni niti enega, ki bi čakal na stanovanje. Nekoč so delavci sami sprejeli sklep, da bodo ves denar za stanovanje preusmerili v kreditiranje individualnih hiš. To je bila dobra poteza, zvečine smo sami domačini, skoraj vsak je na ta ali oni način dobil zastoj kočček zemlje in na njej začel graditi. Tako se nam denar bogati in nenehno vrača. Na ta način pridobljen kvadrantni meter stanovanjske površine je nekajkrat cenejši od onega, ki bi ga morali kupiti in potem vzdrževati.«

Šele lani so uspeli zbrati nekaj denarja za kolektivni izlet. Za tovariško srečanje z delavci TOZD v Ptuj. Mladi so šele prvič obiskali tovariše v ljubljanski TOZD, kjer popravljajo lokomotive, da bi se seznanili z njihovim delom, težavami in željami. Nič ne de, če prej niso mogli, pravijo. Zavestno so se odpovedovali vsemu, kar so nekateri drugi kolektivi imeli že zdavnaj. Oni pa so na tej in oni strani Sotle iskali še dodatno delo. Formirali so posebne dežurne ekipe za delo ob nedeljah in praznikih. Njihovi delavci doslej še niso nikoli vsi praznovali nepretrgoma več dni skupaj. Ne, pravijo, mi smo del železnice in tiri ne poznajo praznikov. Zato imajo nenehno v pripravljenosti del kolektiva, ki tudi čez praznike odpravlja morebitne okvare. Takšen, izven rednega delovnega programa pridobljen dinar, je še dragocenejši, pravijo. In ga takoj shranijo za — jutri...
J. Sever

»... Mislim, tovariši in tovarišice, da imamo čudovit kader, ki je rasel od leta 1950 naprej, v obdobju samoupravljanja. V otroških letih našega samoupravljanja smo imeli veliko težav, vendar smo jih premostili. Zdaj pa so naši zavestni proizvajalci, samoupravljavci, zabredli v težave, ko nimajo dovolj materialnih sredstev in zato nam tudi pravijo, da ne moremo zahtevati od njih večje produktivnosti dela, če jim hkrati ne bomo dali potrebnih sredstev. Med drugim so se znašli v takšnem položaju, da morajo tudi po šest mesecev tekat in prositi, da bi lahko zunaj kupili moderen stroj. Te njihove težave moramo razumeti, kajti samoupravljanje je vprašanje biti ali ne biti našega življenja — to kar je potrebno, da bi ljudstvo imelo zaupanje v nas. Vse je odvisno predvsem od nas komunistov in tudi pri tem moramo biti z ljudstvom ne glede na to, na kakšnem položaju je kdo. Mnogi naši komunisti pa so se do kraja pogrezni v gospodarski račun in gledajo ozko lokalistično na stvari in odnose. Takšni ljudje so pozabili, da so komunisti, postali so praktičisti...«

Iz zdravice predsednika Tita ob obisku v Banjaluki, 12. aprila 1966

Ob dnevu cestarjev 28. juniju je bilo v petek in soboto že 12. srečanje cestarjev Slovenije v Mariboru. Športniki so se pomerili v raznih športnih disciplinah, delavci pa v cestnih veščinah. Na zaključni prireditvi v domu JLA je zbranim delegatom spregovoril predsednik zbora združenega dela skupščine SRS Emil Tomažič. Največji poudarek v govoru je dal novemu zakonu o javnih cestah in poudaril, da bodo z njim cestna podjetja dobila drugačen položaj in novo vlogo v družbenoekonomskih odnosih cestnega gospodarstva. Novi zakon daje veljavo predvsem tistim, ki s cestami delajo in jih vzdržujejo.

O današnjem gospodarskem položaju pa je poudaril, da mora 4.000 delavcev SOZD združenega cestnega podjetja Slovenije še bolj gospodarno ravnati z razpoložljivimi sredstvi, tako da bi lahko še bolje vzdrževali 4.900 kilometrov magistralnih in regionalnih cest, kolikor jih imajo na skrbi. Prepričan je, da bodo cestarji to zmogli, saj so zmogli doslej tudi najtežje naloge.

A. A.

Enkrat eden, drugič...

Oglašajte se!

Akcija »Tisoč delavcev — sodelavcev« gre že v svoj tretji mesec. Čeprav so jo povsod pozdravili, daje vidne rezultate samo tam, kjer so se je lotili resno in prizadevno, kjer so jo osnovne organizacije zveze sindikatov razumele kot svojo pomembno nalogo. Naj ne bo odveč, če ponovimo, da namen akcije ni samo pridobiti nove sodelavce v glasilih, ampak zagotoviti celovit pristop k razreševanju odprtih vprašanj obveščanja v združenem delu.

To potrjujejo tudi razgovori z organizatorji obveščanja, uredniki in novinarji v organizacijah združenega dela ter s predsedniki komisij za obveščanje pri medobčinskih in občinskih svetih ZSS o vlogi obveščanja v združenem delu v gospodarski stabilizaciji in o poteku akcije »Tisoč delavcev — sodelavcev«. Pet takšnih posvetov, ki so zajeli vso Slovenijo, zvrstili pa so se v Ljubljani, Novem mestu, Mariboru, Lipici in v Preboldu, nas je opozorilo, da so v nekaterih občinah še vedno premalo občutljivi za obveščanje v združenem delu. Posveti, ki jih je v skladu s stališči 24. seje predsedstva republiškega sveta ZSS in po dogovoru s komisijo predsedstva CK ZKS za agitacijo in propagando sklical odbor RS ZSS za obveščanje in politično propagando, so pokazali, da si morajo družbenopolitične organizacije zagotoviti večji vpliv na obveščanje. Tam, kjer morda še menijo, da je obveščanje nekaj, kar poteka samodejno, bodo morali spoznati, da temu ni tako.

Napačno pa bi bilo, če zaradi nekaterih težav ne bi videli, da vendarle tudi na področju obveščanja v združenem delu napredujemo. To je potrdilo tudi letošnje srečanje samoupravljalcev, ki je bilo 27. junij v Beogradu in na katerem smo slišali vrsto zanimivih pobud za boljše obveščanje v združenem delu. Tudi referatu o akciji »Tisoč delavcev — sodelavcev« so udeleženci srečanja pozorno prisluhnili.

V delavski enotnosti bi radi v še večji meri brali prispevke novih sodelavcev, želimo si tudi več poročil iz občin in iz organizacij združenega dela, kako poteka akcija, zatorej — oglašajte se pogosteje!

Med novicami, ki smo jih bili veseli, je tudi ta, da so junija začeli v jeseniški železarni izdajati tedenske informacije. Sklep o tem je sprejel odbor za informiranje na pobudo družbenopolitičnih organizacij železarn. Kljub temu, da imajo razvito obveščanje (tudi glasilo »Železar« izhaja tedensko, kar je še vedno redko za naše OZD), so se odločili za takšne kratke in aktualne informacije s posebnim poudarkom na uresničevanju stabilizacijskih programov (uspehi in neuspehi) in odpravljanju izgub. Vsekakor je zanimivo, da je izdajanje teh informacij (vesti naj bi prihajale predvsem iz TOZD-ov in iz delovnih skupin) spodbudil ne ravno zavirljiv gospodarski položaj. Ta dogodek se lepo vključuje v našo akcijo za boljše obveščanje.

Vladimir Jerman

Rzaglabljanje predsednika delavskega sveta

Ne vem, ali naj pohvalim delo strokovnih služb tovarne Svila v Mariboru, ki nam pripravljajo programe, ali naj gram delo delavskih svetov. Vsi naši sestanki na centralnem delavskem svetu so bili namreč preveč »mirni«. Prišlo je nekaj zunanjih kritik, a skoraj po pravilu prepozno. Po sprejetju nekakega akta ali sporazuma pa je težko takoj popravljati, spremenjati določila. Zato bi opozoril vsakega člana kolektiva: zahtevajte od delegatov delavskih svetov, naj vam razložijo, kaj bo delavski svet obravnaval!

Po dosedanjih izkušnjah lahko trdim, da se delegati s svojimi sodelavci sploh ne posvetujejo. Samo izvolitvijo še nimajo pravice na seji dremati ali le občasno strinjajoče se dvigati roko, razpravljati pa nič! V minulem obdobju se je prijavljala k razpravi vedno ista tretjina delegatov, tretjina se je oglasila enkrat v celem mandatu in tretjina nikoli.

Danes, v času stabilizacije, se moramo še bolj zavedati, koga volimo v samoupravne organe. Ljudje se še premalo zavedajo svojih pravic; če ne izvolijo pravih ljudi, do pravic tudi prišli ne bodo. Upravičeno se lahko vprašamo, ali je prav, da so bili letos ponovno izvoljeni nekateri člani samoupravnih organov, ki do te svoje funkcije niso ravnali odgovorno.

Jeseni bomo sprejemali nov srednjeročni plan delovne organizacije za obdobje 1981—1985. Delavski svet bo tej nalogi posvetil vsi pozornost, saj bo od nje v marsičem odvisen naš nadaljnji razvoj. Vsaka naša naloga naj bo zato res utemeljena. Denarja bo malo in ne smemo narediti nobenega spodrsllaja več niti pri nabavi strojev niti pri preuranjenih načrtih za razširitev in dograditev objektov niti v tehnologiji. Ne ponavljajmo starih napak!

Franc Pišek

O delu novogoriške komisije za obveščanje

Obveščanje v združenem delu je obremenjeno s številnimi slabostmi. Tudi v novogoriški občini ugotavljamo, da slednje še vedno ni ustrezno organizirano in da mnogokje ne izhaja iz potreb delavcev v temeljnih organizacijah. Skoraj v vseh okoljih imajo družbenopolitične organizacije premajhen vpliv na obveščanje. Seveda ne zato, ker bi jim kdo to možnost krtil, ampak iz preprostega razloga, ker ne čutijo potrebe, da bi prispevale svoj delež pri obveščanju. Zato se tudi ne smemo čuditi, da so mnogi predsedniki konferenc sindikata uvrstili oceno obveščanja v svoji organizaciji združenega dela in program za izvedbo akcije »Tisoč delavcev — sodelavcev« na zadnje mesto.

Sindikalne organizacije se še premalo zavedajo vloge, ki jo imajo na tem področju. Zato se je komisija za obveščanje pri občinskem svetu zveze sindikatov Nova Gorica pri sestavi programa akcije odločila, da bo najprej ugotovila stanje na področju obveščanja in spodbudila sindikalne organizacije k izdelavi ocene obveščanja v vseh delovnih okoljih. Pretežni del svojega delovanja bo posvetila tistim temeljnim oz. delovnim organizacijam, v katerih obveščanje še ni zaživelo. Vzporedno s to aktivnostjo pa bo izvajala akcijo za pridobitev čimvečjega števila dopisnikov.

Člani komisije za obveščanje so na svoji zadnji seji ugotovili, da so bili akcijski odbori za izvedbo te akcije že imenovani v večini temeljnih organizacij in da so učinki akcije že vidni, še vnaprej pa si bo potrebno prizadevati, da bodo sindikalni delavci sprejemali akcijo kot eno svojih rednih nalog, ki naj ne bi bila »na repu« njihovega delovanja. Le z njihovo stalno angažiranostjo lahko pričakujemo otipljivejše rezultate.

Metka Zalar

SGP Pionir ima trdne temelje

Trideset let je tega, kar je ljudska skupščina sprejela temeljni zakon o upravljanju z državnimi gospodarskimi podjetji in nižjimi gospodarskimi združenji po delovnih kolektivih. Tako so bili v letu 1950 v vseh gospodarskih organizacijah izvoljeni delavski sveti in naša družba je stopila na pot samoupravljanja. SGP Pionir je nastalo l. 1947 iz leto dni starejšega podjetja Novograd. Pred 30 leti smo tudi pri nas začeli s samoupravljanjem in tako je bil Pionir med preizkusnimi, temeljnimi kamni nove družbe. Prva seja delavskega sveta je bila 21. 10. 1950 in začel jo je najstarejši član Anton Sladič. Vodil jo je do izvolitve prvega predsednika DS Karla Polanca.

Ves nadaljnji razvoj je slonel na samoupravnem poslovanju in poslovni politiki, samoupravljanje je bilo gonilna sila tega razvoja. Pravilnost te poti dokazujejo številni uspehi in širjenje delovne organizacije na območju Ljubljane, Reke, Zagreba, Primorja in Bosne. Samoupravljanje se je širilo hkrati, saj so bili povsod, kjer smo organizirali stalne delovne enote, izvoljeni tudi obratni delavski sveti in drugi samoupravni organi.

Pred šestimi leti je Pionir zaključil svoje konstituiranje kot delovna organizacija z desetimi TOZD, še dve pa sta v postopku za registracijo.

Da bi samoupravljanje čim bolj približali neposrednemu proizvajalcu, so z organiziranjem TOZD delavski sveti dobili novo vsebino dela. Vzporedno z razvojem in rastjo podjetja se je krepilo tudi družbenopolitično delo političnih organizacij v podjetju. Med glavnimi nosilci političnih akcij ima vednomno sindikat bistveno vlogo pri reševanju problemov, s katerimi se podjetje srečuje v svojem razvoju!

Sindikat danes aktivno sodeluje na vseh področjih samoupravljanja, saj so njegovi predstavniki navzoči na vseh sejah samoupravnih organov DO,

TOZD in kot delegat SIS. Ker podjetje že od vsega začetka zaposluje delavce z vseh področij Jugoslavije, je ena prednostnih nalog sindikata krepitev bratstva in enotnosti med vsemi zaposlenimi delavci.

Prav tako skrbi za oddih zaposlenih, predvsem delavcev z nižjimi osebnimi dohodki in zdravstveno ogroženih. Podjetje je imelo najprej svoj počitniški dom v Gabrovem in Piranu. Po nekaj letih smo oba doma prodali in zgradili domove na Hvaru, v Poreču, na Malem Lošnju, Gorjancih, Veliki Planini in v Bohinju.

Smo eno izmed podjetij na Dolenjskem, kjer so uspešno zaživele TOZD v taki obliki, kot je predpisana v ustavi in z zakonom o združenem delu. Delovni ljudje resnično ugotavljajo in delijo celotni dohodek. Zaključni račun za vsako TOZD je vsebinski, z novo kvaliteto in ne samo formalen. To pomeni, da imajo delavci v TOZD in družbeni organi jasno sliko o gibanju sredstev v okviru posameznih TOZD.

Delavci so dejansko bolj seznanjeni s pokazatelji poslovanja, ki jim jih dostavljajo službe v večjem obsegu in podrobneje kot prej, svoj delež pri tem pa ima tudi interno glasilo PIONIR.

Če pogledamo še na naloge, ki so pred DO SGP PIONIR v prihodnjem srednjeročnem obdobju, lahko ugotovimo, da vsebujejo predvsem dinamično rast dohodka, odprtost Pionirjevega poslovnega sistema, razvoj in uveljavljanje novih tehnologij, izboljševanje kvalifikacijske strukture zaposlenih, povečano skrb za družbeni standard zaposlenih, gradnjo samskih domov in počitniških domov, menz in naselij. Povečati moramo prisotnost Pionirjevih gradbenih TOZD na inozemskih tržiščih in okrepiti dohodkovno povezanost s poslovnimi partnerji, ki sodelujejo v reprodukcijskem krogu SGP PIONIR.

Milan Šinkovec

Okrog 120 predsednikov sindikata na posvetu v Škofji Loki

Odriv v delavno jesen

Pogovor predsednikov IO OO ZS ter predsednikov konferenc OO ZS škofovsko občine s predsednikom občinskega sveta Janezom Thalerjem in sekretarko Olgo Banelj so označili predvsem kot pravočasen obojestranski dogovor za akcijo, ki bodo potekale po dopustih. Na dnevnem redu je bilo tudi nekaj nalog, ki se jih bodo osnovne organizacije sindikata v škofovskih temeljnih organizacijah lotile že te dni. Prva, sicer kratkotrajna, je organiziranje krvodajalske akcije od 10. do 24. julija. Znano je, da je prav v škofovski občini med delovnimi ljudmi in občani zelo visok odstotek krvodajalcev. Na posvetu so sicer pozdravili postavitev dodatnih mest za odvzem krvi v Škofji Loki, Železnikih in Zireh (od 4 na 6), izrekli pa so tudi več kritičnih misli o organiziranju akcije glede na delovni čas v proizvodnih organizacijah združenega dela.

Neustrezna je tudi mesečna razporeditev krvodajalskih akcij v Sloveniji. Škofovška občina ima akcijo že dolga leta sredi julija, ko so v nekaterih delovnih organizacijah dopusti. Zavodu za transfuzijo krvi v Ljubljani

predlagajo, naj skušajo uvesti krožni sistem rokov za odvzem krvi po posameznih slovenskih krajih.

Na posvetu so se dogovorili, da bodo skušali povečati število delavcev, ki bodo prejeli štipendijo Titovega sklada SR Slovenije. Škofovška občina bi lahko imela petnajst štipendistov, trenutno pa prejmeta Titovo štipendijo za študij iz dela le dva delavca Rudnika urana Žirovski vrh.

V dogovoru o aktivnostih OO ZS pri pripravah na 2. konferenco ZSS so sprejeli nalogo, da bodo skupaj z ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami in strokovnimi službami v OZD izpolnili vprašalnik o oceni uveljavljanja načela delitve po delu v organizacijah združenega dela pri uresničevanju stališč RS ZSS o delitvi po delu.

Znatno živahnješa je bila razprava o aktivnostih OO ZS pri uresničevanju samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu. Ocenili so, da tudi v škofovski občini v preteklem srednjeročnem obdobju niso izpolnili vseh načrtovanih nalog. K temu je prav gotovo pripo-

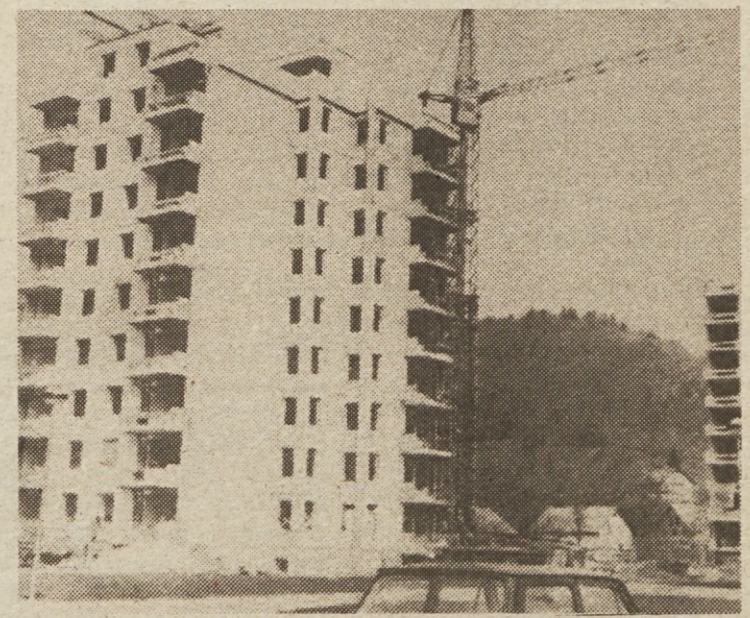
mglo prepočasno urejanje urbanistične dokumentacije, »zakupniško« obnašanje nekaterih OZD in SIS do stanovanjske izgradnje ter predvsem tržišče brez konkurence.

Prav tako so razpravljavci kritično ocenili delovanje stanovanjske zadruge SORA, ki še vedno ni pokazala večjega uspeha pri delu.

V škofovski občini izdajajo organizacije združenega dela okrog petnajst tovarniških glasil. Ta so po vsebini zelo različna, zato so predsedniki IO OO ZSS pozdravili akcijo »Tisoč delavcev — sodelavcev« kot spodbudo mnogim delavcem, da bi pričeli sodelovati v tovarniških in krajevnih glasilih.

Če je bil pogovor o problematiki v stanovanjski gradnji izrazito kritičen, pa je bila izmenjava mnenj o uspešnosti boja proti alkoholizmu zelo izvalna. Opozorila je na osnovni vzrok neuspešnosti tega boja, na toleranost »do vodstvenih in vodilnih delavcev — alkoholikov« ter na slabo povezavo med strokovnimi službami v OZD, zdravniki in ustreznimi socialnimi službami v občini.

Stane Jesenovec

Preseganje planov zaposlovanja je tudi v škofovski občini povzročilo mnoge stanovanjske probleme. Sestavili so samoupravni sporazum o minimalnih standardih, ki ga je trenutno podpisalo okrog devetdeset odstotkov podpisnikov. Izvajanje tega sporazuma bodo temeljito spremljali in izvajali tudi določene omejitve pri kreditiranju, če OZD ne bodo spoštovali določil sporazuma. Na sliki: stolpnica iz Podlubnika, v kateri je v začetku leta dobilo stanovanja nekaj več kot trideset družin in posameznikov.

Foto: Stane Jesenovec

Mednarodna dejavnost Zveze sindikatov Slovenije

Tri osnovne smeri

Mednarodna dejavnost Zveze sindikatov Slovenije se je letos, sodeč po ocenah zadnje seje republiškega sveta, odvijala v treh osnovnih smereh: na področju sodelovanja z drugimi sindikalnimi organizacijami, v zvezi z zdolci in delavci v detaširanih obratih.

Na področju sindikalnega sodelovanja je Zveza sindikatov Slovenije v tem letu že dosegla lepe rezultate. Delegacije republiškega sveta so v tem času obiskale sindikate v pokrajini Baden Württemberg, koroške in štajerske sindikate na Avstrijskem in predstavnike vseh treh italijanskih sindikatov v Furlaniji Juljski Krajini, kakor tudi Generalno konfederacijo dela Italije v rdeči italijanski pokrajini Emilia Romagna. Motivi teh obiskov so bili prevsem sodelovanje na kongresih (Bologna in Trst), medsebojno obveščanje ob boleznih pokojnega tovariša Tita (Stuttgart in Celovec) ter uradni obiski (Celovec, Graz). To je brez dvoma okrepilo sodelovanje med Zvezo sindikatov Slovenije in temi sindikalnimi organizacijami. In to tem bolj, ker so ta srečanja služila kot dobra priložnost za okrepitev nadaljnje sodelovanja ter obračun dosedanjega, prevsem glede dogovorov v zvezi s problematiko naših de-

lavcev na začasnem delu v nekaterih izmed teh pokrajin, v zvezi s položajem naše narodnostne skupnosti in z gospodarskim sodelovanjem med temi pokrajinami in Slovenijo. Na teh srečanjih so obravnavali tudi takomenuvane sindikalna notranja vprašanja, predvsem poglede na nekatera notranja in mednarodna vprašanja.

Glede zdolcev in detaširanih delavcev je mogoče ugotoviti, da so se naši sindikati bolj kot kdajkoli doslej ukvarjali s tem, saj so podrobno obravnavali problematiko in se s pridom vključevali v vse akcije, ki jih je družba spodbujala in organizirala. Ugotovili pa so, da se je treba bolj angažirati pri informiranju zdolcev o prostih delih, nalogah in opravilih, o možnostih malega gospodarstva, o sovlaganju, ali na kratko o vseh vidikih zaposlovanja po vrtnitvi v domovino. Prav tako so ugotovili, da je treba več truda vložiti v njihovo družbenopolitično in družbenoekonomsko izobraževanje, saj je očitno, da se ti naši ljudje po vrtnitvi v domovino po večletni odsotnosti težko znajdejo v našem načinu življenja. Tuje jim je naše razvejano samoupravno življenje, ne poznajo »reda in pravil igre«, tuj jim je delegatski

sistem itd. Njihova samoupravna organiziranost jim danes tega žal ne omogoča. Zato ostaja poglavitna naloga sindikatov, da to nadoknadijo.

Sindikati so glede tega ugotovili, da se v domovini do teh ljudi na marsikaterem področju obnašamo sektaško, kar seveda ni v skladu s politiko, ki smo jo skupaj zastavili v socialistični zvezi. Dovolj je birokratskega in tehnokratskega obnašanja nekaterih služb v občinah in delovnih organizacijah, posebej ko gre za prošnje za parcele, dovoljenja za osebno delo, malo gospodarstvo itd.

V zvezi z detaširanimi obrati pa so slovenski sindikati prek svojega odbora za mednarodno dejavnost sestavili resnično dober program, ki so ga začeli izvajati takoj po trbovškem posvetovanju o problematiki detaširanih obratov in njihovih delavcev. Na tem posvetu so izoblikovali sklepe in ugotovitve, ki bodo v naslednjih mesecih in letih služile kot smerokaz za odpravljanje nekaterih ugotovljenih napak in pomanjkljivosti.

Na področju delovanja v okviru socialistične zveze so s pridom izvrševali svoje naloge in tvorno sodelovali v obravnavi

nekaterih zunanjepolitičnih vprašanj pri nas in v svetu. Sodelovali so v skupnih akcijah, posebej ko je šlo za seminarje in predavanja v tujini, ki so bila namenjena našim zdolcem.

Vidno mesto v letošnji zunanjepolitični in mednarodni dejavnosti je zavzela svetovna sindikalna konferenca o razvoju, ki je bila od 22. do 25. aprila v Beogradu. Ta aktivnost je bila poudarjena po konferenci, ko je bilo treba z njenimi dosežki seznaniti sindikalno in ostalo slovensko javnost.

Iz aktivnosti sindikatov v letošnjem letu lahko ugotovimo, da je treba v zvezi sindikatov in na sploh graditi možnosti in oblike mednarodne dejavnosti v sleherni občinski in osnovni sindikalni organizaciji. Teh možnosti doslej niso imeli vsi. Zato so na omenjenem največjem zboru zveze sindikatov med dvema kongresoma predlagali, da temu vprašanju posvetijo večjo pozornost kot doslej, ker je naš delavski razred resnično zainteresiran za vsa dogajanja in gibanja v svetu, največ pa za mir in stabilnost. To je tudi razumljivo, saj sta to dve osnovni izhodišči za njegovo socialno in materialno stabilnost.

ZABELEŽILI SMO

Petek, 27. junija

V Dubrovniku se je začela okrogla miza o Sredozemlju. Na sestanku se je zbralo več kot 70 nevladnih osebnosti iz 16 sredozemskih držav. Poglavitna tema srečanja je bila razprava o pomenu madridskega srečanja o varnosti in sodelovanju. Prvi dan je udeležencem govoril tudi član predsedstva CK ZKJ Aleksander Grličkov.

Predsedstvo SR Slovenije je razpravljalo o pripravah osnutka dogovora o temeljih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985. Hkrati so člani predsedstva govorili tudi o uveljavljanju sistema družbenega planiranja in ob tem poudarili, da naj vsi nosilci planiranja nadaljujejo s pripravami na oblikovanje družbenega plana.

V Novi Gorici se je pričelo posvetovanje o vlogi in pomenu sociologov in politologov v načrtovanju in predlaganju razvojnih sprememb ter analiziranju družbenih problemov. Pri tem je bilo poudarjeno, da je mnenje in nasvet politologov in sociologov v naši družbi še premalo upoštevan, hkrati pa so na posvetu ugotovili, da je treba teoretične raziskave vendarle bolj približati potrebam in zahtevam prakse.

Sobota, 28. junija

Na veliki proslavi v Trbovljah je ob 70-letnici rojstva Edvarda Kardelja in 35. obletnici osvoboditve govoril podpredsednik predsedstva Jugoslavije Sergej Kraigher. Ko je orisal pomen in vlogo Edvarda Kardelja, je ugotovil, da so glavni vzroki gospodarske nestabilnosti zaostajanje na energetskem, izvoznem, predelovalnem, suro-

vinskem in še nekaterih področjih, hkrati pa nastajajo težave tudi zaradi prehitre rasti vseh oblik porabe.

Slovesnosti ob praznovanju 60. obletnice mariborskega športnega društva Branik se je udeležil tudi član predsedstva CK ZKJ Stane Dolanc, ki je v imenu častnega odbora ob tej priložnosti podelil tudi 43 odlikovanj zaslužnim članom društva. Ob tem je opozoril, da ima šport tudi vzgojni in družbeni pomen, hkrati pa posebej poudaril še pomen amaterskega dela.

Ponedeljek, 30. junija

Delegati ZZB NOB Slovenije so na skupščini obravnavali poročilo o delu borčevske organizacije, sprejeli akcijski program, nov statut ter izvolili novo predsedstvo republiškega odbora.

Torek, 1. julija

Na delovni razgovor so se sešli izvršni sekretarji in odgovorni člani občinskih in mestnih komitejev ZKS. Govorili so predvsem o nadaljnjem razvoju političnega sistema.

Člani predsedstva republiške konference SZDL Slovenije so razpravljali o nadaljnjem razvoju celodnevne šole v Sloveniji in o družbenopolitični aktivnosti pri uresničevanju ukrepov ekonomske stabilizacije.

Petek, 4. julija

Velikega, že tradicionalnega srečanja delavcev Iskre se je udeležil tudi član predsedstva CK ZKJ Stane Dolanc, ki je bil hkrati tudi slavnostni govornik na prireditvi.

TA TEDEN V ŽARIŠČU

PRAGA — Zvezni sekretar za zunanje zadeve Josip Vrhovec je bil na uradnem prijateljskem obisku na Čehoslovaškem. Njegovi pogovori z generalnim sekretarjem češkoslovaške KP in predsednikom Gustavom Husakom ter premierom Ljubomirom Strougalom so potrdili tradicionalno prijateljstvo in sodelovanje med državama. Še zlasti pozitivno so ocenili gospodarsko sodelovanje, katerega vrednost bo letos presešla milijardo 200 milijonov dolarjev. Med mednarodnimi vprašanji so posvetili posebno pozornost položaju v Evropi in pripravam na madridski sestanek.

BRUSELJ — 1. julija so začeli veljati prehodni sporazumi med Jugoslavijo in Evropsko gospodarsko skupnostjo o trgovini in finančnem sodelovanju. Nov sporazum o gospodarskem sodelovanju, ki je bil podpisan 2. aprila letos, ima namen razširiti in poglobiti gospodarsko sodelovanje v obojestransko korist.

MOSKVA — Po daljših pripravah je zahodnonemški kancler Helmut Schmidt obiskal Sovjetsko zvezo, kjer se je pogovarjal z najvišjimi voditelji Leonidom Brežnjevom, Aleksejem Kosiginom in Andrejem Gromikom. Obisk je bil prispevek k nadaljevanju in razvijanju dialoga med Mosko in zahodom, dialoga, ki je letos zašel v krizo, najprej zaradi nesoglasij v zvezi z oboroževanjem ene in druge strani z jedrskimi raketami srednjega dometa, potem pa zaradi sovjetske vojaške akcije v Afganistanu. Brežnjev in Schmidt sta se strinjala, da je treba nadaljevati politiko popuščanja in sodelovanja, krepitve zaupanja in vzajemnega razumevanja. Ob koncu obiska sta državniko pod-

pisala tudi dogovor o dolgoročnem ekonomskem in industrijskem sodelovanju.

FREETOWN — Na 17. vrhunskem sestanku voditeljev držav in vlad članic Organizacije afriške enotnosti razpravljajo o perečih političnih in gospodarskih vprašanjih od Bližnjega vzhoda prek Zahodne Sahare, Čada, Namibije in Zimbabveja do agresije na Angolo. V tretjem desetletju neodvisnosti je Afrika trdno odločena, da obračuna z rasizmom ter podpre dokončno osvoboditev Namibije.

LUANDA — V južnem delu Angole so se ponovno razplameli boji med angolskimi silami in rasističnimi enotami iz Južne Afrike. Te ponovne oborožene vdore je varnostni svet ZN ostro obsodil, ker kršijo ozemeljsko nedotakljivost neodvisne države.

TEHERAN — Iranski predsednik Bani Sadr je sporočil verskemu voditelju Homeiniju, da lahko objavi njegov odstop takoj, ko bo ocenil, da je zašel z revolucionarne smeri. Ob vse bolj zapletenem notranjem položaju v Iranu so oblasti prepovedale vse manifestacije in vsakršno zbiranje ljudi ter povsod okrepile varnostne ukrepe.

DUBROVNIK — Mednarodne okrogle mize Sredozemlja 80 so se udeležili ugledni politični, znanstveni in javni delavci iz 12 držav in predstavniki Palestinske osvobodilne organizacije. Udeleženci so dali več predlogov za razširitev in obogatitev vseh oblik sodelovanja med sredozemskimi državami. Tako so predlagali ustanovitev ekonomske komisije, ki bi se ukvarjala z gospodarskimi odnosi razvitega severa z manj razvitim jugom Sredozemlja.

MIK

OBVESTILO

Rdeči križ Slovenije vabi vse občane in delovne ljudi, da se v čim večjem številu udeležijo krvodajalske akcije. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivisti Rdečega križa, odgovoren za krvodajalstvo.

Kri je nenadomestljivo zdravilo. Človek lahko s krvjo vedno pomagati. Dajanje krvi je odraz človečnosti in eno izmed meril naše osveščenosti in solidarnosti do sebe in drugih.

JULIJ 1980	
Rimske Toplice	7.
Radeče	8.
Kranj	9.
Škofja Loka	10., 11., 14., 15.
Gorenja vas	16.
Ziri	17., 18.
Železniki	19., 23., 24.
Logatec	25.
Ljubljana-mesto	29., 30., 31.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

Začel se je »10. pohod AVNOJ '80«

Mladi po poteh zgodovine

Nobeno naključje ni, da se mladi v aktualno-političnih in strateških načrtih v političnem delu vedno znova vračajo k točki, kjer se je zgodovina razrednih bojev na Slovenskem najbolj izkristalizirala — v NOB in socialistično revolucijo, ki je tako ne zaklepajo niti v arhivske sefe niti je ne omejujejo na zgolj »občasnne proslave«. Kajti Titove besede, izrečene prav v tistih revolucionarnih dneh v Jajcu, da so nam »borba naših narodov in sijajni uspehi, ki smo jih dosegli s svojo slavno NOV in partizanskimi odredi, ustvarili vse pogoje, da naši narodi uresničijo svojo težnjo — svobodno, resnično demokratično Jugoslavijo«, niso le povzetek določenega obdobja, pač pa tudi vodilo in napotilo na izkušnje tega boja. Zato je obujanje in razvijanje tradicij in izročil narodnoosvobodilne vojne in socialistične revolucije z vsakim dogodkom vse večje in močnejše.

Tak velik dogodek se je začel zadnji četrtek, trajal pa bo do 18. t.m. Iz Ljubljane je namreč tedaj pod pokroviteljstvom predsedstva SR Slovenije krenila na več 100 km dolgo pot »po poteh slovenske delegacije na II. zasedanje AVNOJ« 120-članska pohodna brigada RK ZSMS, sestavljena iz najboljših mladincev in mladink, najboljših vojakov iz

slovenskih kasarn, predstavnikov vseh društev in organizacij, ki so kolektivni člani ZSMS, mladi zamejski Slovenci iz Trsta... In pa seveda borci, med katerimi bo že desetič tudi Janko Gregorič iz Črnomlja, ki je to pot prvič prehodil že 1943. leta kot član zaščitne enote. Po osrednji proslavi na legendarni Bazi 20 so mladi vzeli pot pod noge proti Jajcu. Toda spotoma ne bodo spoznali le poti in krajev, po katerih je 1943. leta slovenska delegacija korakala v zgodovino. Seznanjali se bodo z delom družbenih organizacij in društev, imeli tečaj idejnopoličnega usposabljanja, se seznanili s skrivnostmi prve pomoči... Ob vsem tem pa izdajali še bilten in s svojimi pripevki sodelovali pri oddajanju Radia AVNOJ. Kjerkoli se bodo ustavili, bodo mladi pohodniki prirejali srečanja z borci, mitinge in kulturne prireditve, urejali obeležja NOB... Po več kot 150 km hoje in števil-

nih kilometrih z avtobusi bodo pohodniki dosegli svoj cilj — Jajce — 16. julija, tri dni kasneje pa se bodo z vlakom vrnili v Ljubljano.

»Zgodovina je nekoč bila, je pa ni več«, so v svojem prvem biltenu parafrazirali znano misel iz zgodovine delavskega gibanja, kajti ravno odnos do razvijanja tradicij in izročil socialistične revolucije nedvomno kaže tudi na odnos in razmerje v bojih, ki jih vidimo, kakor tedaj, tudi danes. Zato jubilejni, 10. pohod AVNOJ, ki je na prvi pogled manifestativna akcija ZSMS, ne izgublja na tem, pogojno rečeno »praktičnem pomenu« boja za uveljavljanje delavskega razreda in delovnih ljudi. V tem je zadržan pomen letošnjega, 35-letnici osvoboditve in 70-letnici rojstva Edvarda Kardelja posvečenega pohoda.

D. K.

Niso le veletoki vredni, da jih energetiki zajamejo v svoje načrte

Na tisoče prednosti za male elektrarne

Z zalogami strokovno imenovane primarne energije smo v naši republiki kaj siromašni. Če se soočimo z dokazanimi energetskimi rezervami, jih imamo komaj nekaj več kot 6 odstotkov jugoslovanskih. Še ena primerjava — Jugoslovani nas je za pol odstotka svetovnega prebivalstva, pa razpolagamo le z 0,1 odstotka energetskega potenciala našega planeta.

Borno torej. Dolgoročni razvoj slovenske energetike sloni na podatkih, da se bomo od domačega premoža poslovili leta 2025, surove nafte nam bo zmanjkalo še v tem tisočletju (ob letni proizvodnji komaj 200 tisoč ton), o rezervah zemeljskega plina je komaj vredno govoriti, tudi na zaloge domačega jedrskega goriva se dolgoročno ne gre zanašati...

Vodna bogastva pa lahko imenujemo kar večna. Ta trajni energetski vir ima še druge prednosti. Že k varstvu okolja lepo pripomore in uporabimo ga lahko v več namenov. Vodna moč, ki pa je žal ne izkoriščamo, bi nam lahko vsako leto dala približno 4 milijarde Wh. Več kot četrtino te pomembne količine energije bi lahko pridobili z gradnjo malih elektrarn, ki res služijo le lokalnim potrebam, vendar jih v skupnem seštevku nikakor ne kaže zanemarjati. Smotno izkoriščanje takšnih malih virov energije bi nam na primer letno prihranilo približno milijon ton lignita, naložbe vanje so manjše, lokalna zanesljivost preskrbe z energijo bi bila večja, čisto okolje smo že omenili. Lokalni energetski viri ustrezajo tudi naši zamisli SLO. Poleg vsega tega bi male elektrarne zmanjšale našo odvisnost od uvoza energije, domači industriji in gradbeništvu pa bi odprle novo področje razvoja.

Na ta pomembni vir energije pa smo pozabili. Menda smo imeli malih elektrarn celo pred vojno več kot danes. Čakali smo, da nas je energetska kriza lopnila po glavi — toda važno je, da smo se zdržali? Raziskave o možnostih gradnje malih elektrarn so vse številnejše. Soške elektrarne načrtujejo novo naložbo v obnovitev male elektrarne, ki je dolga leta zadostovala potrebam idrijskega rudnika. Nasploh imajo v dolgoročnem načrtu obnovo cele vrste takšnih elektrarn, ki so desetletja dajale elektriko manjšim krajem in smo jih v naši širokopoteznosti upokojili.

Tudi Muro bodo, kot vse kaže, kmalu ujeli v mrežo malih elektrarn, ki bodo poleg vseh naštetih energetskih prednosti omogočile osušitev nekaj tisoč hektarjev zemljišč in po drugi strani nama-

Zdenko Hlavaty

kanje, kjer bo le-to lahko pripomoglo k višjemu hektarskemu donosu.

Čeprav Krka ni veletok...

Projektov za izkoriščanje vodnega bogastva, ki odteka iz naših rok, je torej že nekaj. Ne rojevajo se le tovarišem, ki so za našo energetiko dolžni skrbeti. Črni energetski obei so nam prišli do živega, vse več govorimo in pišemo o novih virih, o nujnosti varčevanja z energijo...

K sreči je tudi nekaj takšnih, ki ne ostanejo pri besedah. Dovolj imajo znanja in še predvsem dobre volje, zavesti, da skušajo črno energetsko nebo po svojih močeh razjasniti. Lahko si želimo le, da bodo znali njihovo pripravljenost na pravem mestu ceniti in jo vključiti v družbena prizadevanja na področju energetike.

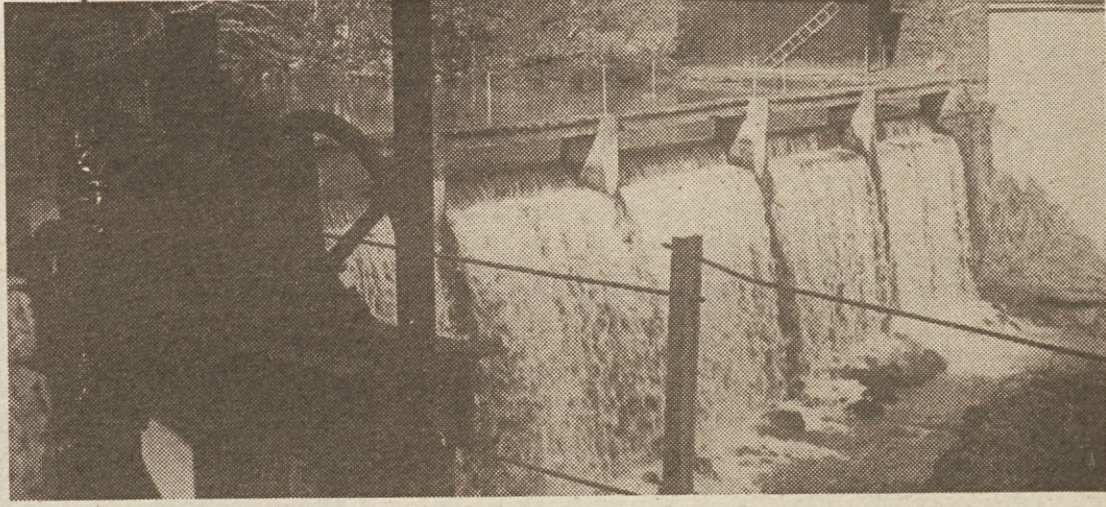
Ta uvod je spodbudilo srečanje s kolegi iz Dolenjskega lista. Pomenek je zajadral tudi v vode, ki neizkoriščene tečejo mimo nas in omenili so nam človeka, ki pač ni vaju, da bi karkoli šlo enostavno mimo njega. Ta mož je Zdenko Hlavaty, arhitekt v novomeški Krki. Med someščani slovi po številnih zamislih in predlogih, ki sicer ne sodijo v njegovo ožje delovno področje, jim pa vendarle kaže še kako resno prisluhniti. Nenehno iskanje novega, boljšega, ga je pripeljalo tudi k energetiki in lotil se je vsega priznanja vrednega dela.

»Stresla« ga je elektrika, ki je ni, že nekaj let ne, čeprav jo je včasih mala elektrarna v Luknji pri Prečni dajala toliko, da je kar zaleglo. Le malo zgodovine: Tej elektrarni, ki je začela

obratovati leta 1909, se je lahko Novo mesto zahvalilo za prvo električno razsvetljavo. Bolj ali manj koristno je služila do leta 1950, pred desetimi leti pa je dokončno propadla.

»Neupravičeno!«, zatrjuje Zdenko Hlavaty. »Relativno majhna naložba bi jo zbudila vsaj do predvojnne zmogljivosti. Če bi v Prečni Temenico zajezili, bi skoraj s štirimi milijoni kubičnih metrov vode lahko pridobili nekaj več kot 1.600 kilovatih ur in s tem lahko petina Novega mesta kar dobro shaja.«

Ta zamisel je menda zbudila

Prizor je lep, koristi pa nobene

nekaj nejevolje, češ da bi zajezena voda lahko poplavila okoliške vasi. Zdenko Hlavaty pa je zračunal, da na jnjižja vas leži vsaj 30 metrov višje od plastnice, do katere bi voda lahko segla. Omenja tudi prednosti, ki bi jih od elektrarne lahko imel SLO, saj je kraj skrit in težko dostopen. Ko je s svojo zamisljo stopil na novomeški Elektro, je zvedel, da podoben projekt že obstoji, še v predvojnne čase sega. Menda ga ima neki ljubljanski odvetnik, ki je bil svoje čase upravnik lastnika elektrarne, delniške družbe Novobor. Projekt tako je, izpo-

polnjen z omenjeno zamisljo, naložba relativno skromna, prednosti velike... Le prisluhniti bo še treba in se lotiti dela!?

To je del zamisli človeka, ki nikoli ni bil strokovnjak ne za energetiko ne za gradnjo elektrarn ne za izkoriščanje vodne sile. Vodila ga je volja do dela in visoka odgovornost. Vodila še naprej:

»Čeprav Krka ni noben veletok, ima pomembne energetske prednosti. Njen tok je stalen, vodna nihanja nepomembna. Že zdaj je na njej enajst jezov in treba jih je le uporabiti. Na vsa-

kem lahko brez posebnih težav postavimo pretočno elektrarno in če seštejemo še Luknjo, bi bilo polovici potreb Novega mesta po električni energiji zadoščeno. Na ta način bi dosegli energetsko samostojnost manjših predelov in ustvarili energetski sistem, ki ga noben morebitni napad ne bi mogel razbiti. Pretočne elektrarne so tipski izdelek, ki se ga domača industrija lahko loti brez težav. V Sloveniji je zanje tisoče možnosti in z majhnimi stroški bi dosegli pomembno akumulacijo.«

Ciril Brajer

Turizmu kaže dobro

Spet veliko povpraševanje

V Jugoslaviji se je od 1. januarja letos pa vse do konca aprila zmanjšalo povpraševanje po turističnih storitvah. V maju mesecu se je svet ponovno pričel o stabilnosti Jugoslavije, o čemer so v sredstvih javnega obveščanja v tujini veliko poročali in pred kratkim izpeljana sprememba tečaja dinarja, vse to je prispevalo k nenadnemu povečanju zanimanja tujih turistov za bivanje pri nas. Od povsod javljajo o boljši prodaji turističnih paketov za Jugoslavijo, kar bi na koncu pripeljalo do ugodnih rezultatov v turizmu. Ali na kratko rečeno, domačih gostov bo nekoliko manj, tujih pa celo nekaj več.

Poglejmo si sedaj podatke za 4

mesece tega leta. V Jugoslaviji smo zabeležili 9.449.800 vseh turističnih nočitev, kar je za 5 odstotkov manj kot v enakem obdobju preteklega leta. Nočitev tujih gostov je bilo 1.785.300 ali za 4 odstotke manj, nočitev domačih gostov pa je bilo 7.664.500 ali za 5 odstotkov manj.

V Sloveniji smo zabeležili 1.911.798 nočitev ali za 3 odstotke manj kot v enakem obdobju lanskega leta. Nočitev tujih gostov je bilo 347.225 ali za 1 odstotek več.

Na obali pa se stvari, če upoštevamo fizične pokazatelje v turizmu, ne premikajo kdove kako na bolje. Lahko le ocenimo, da je

zaustavljen padec povpraševanja, v mesecu maju pa beležijo ponekod tudi porast nočitev. Za obalno območje imamo podatke že za pet mesecev.

V piranski občini so v petih mesecih dosegli 283.862 vseh nočitev, kar je za 19 odstotkov manj kot v enakem obdobju preteklega leta.

Dosegli so enako število nočitev tujih gostov, nočitev domačih gostov pa je bilo kar za 31 odstotkov manj. Vsekakor pa rezultati kažejo na boljše, saj so tukaj v prvih štirih mesecih zabeležili 25 odstotkov manj vseh nočitev kot lani. Na slabe fizične pokazatelje v piranski občini vsekakor vpliva nizko število do-

seženih nočitev v THP, kjer so v prvih petih mesecih dosegli za 26 odstotkov manj nočitev kot v istem obdobju leta 1979. Vse kaže, da ti slabi rezultati niso samo odraz zunanjih faktorjev, temveč tudi notranjih že tradicionalno slabih odnosov.

Na sežanskem so v obdobju januar-maj dosegli 36.484 nočitev ali za 18 odstotkov manj kot v preteklem letu. Največji padec beležijo v Lipici.

V Postojni dosegajo ugodne rezultate. Dosegli so 30.563 nočitev ali za 16 odstotkov več kot lani. Kar 100 odstotkov beležijo povečanje nočitev tujih gostov (iz Sovjetske zveze).

Franč Krajnc

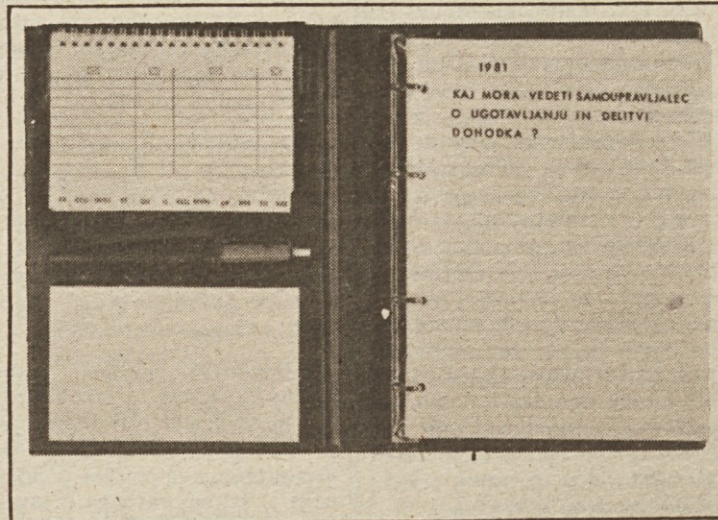
Rokovnik-priročnik za leto 1981!

Po posvetovanju s strokovnjaki smo pripravili koristen, uporaben, ličen rokovnik-priročnik '81.

V njem boste našli poleg preglednega osebnega telefonskega imenika še beležni blok ter obsežen linijski del za zapiske skozi vse leto, v ličnem temnomodrem ovitku.

Kaj pa je tisto, za kar trdimo, da je boljše od podobnih artiklov?

Za slehernega nepogrešljiv, primerno ilustriran in grafično popoln ter s poljudno, razumljivo pisano besedo opremljen tekst za branje zaključnih računov. Ko ga preberete vam finančni podatki ne bodo predstavljali več uganke in se boste brez težav vključevali v razpravo o zaključnem računu v vaši delovni organizaciji.

Rokovnik-priročnik bo izšel v založbi vseh sindikalnih listov Jugoslavije.

Cena 110 din.

Naročila pošljite na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4. Morebitne dodatne informacije dobite tudi po telefonu na št. 322-947, na vašo željo vas lahko obišče tudi naš predstavnik.

Nadaljnji razvoj celodnevne osnovne šole v SR Sloveniji

Pozornost politehnični vzgoji

Pet let je minilo, odkar smo v naši republiki začeli z uvajanjem celodnevne osnovne šole. Če so bili prvi koraki v njihovem življenju še bolj tipajoče začetniški — v drugem polletju šolskega leta 1974—75 jih je bilo le šest z 52 oddelki in 1.251 učenci (0,6%) vseh — so danes podeseterjeni že bolj hrabri: sto jih je z 849 oddelki in z 20.920 učenci (9,6%), v 1.154 oddelkih podaljšane bivanja pa je vključenih še 26.607 učencev (12,2%). Čeprav še niso v celoti ocenjeni vsi uspehi in vsebinske spremembe vzgojnoizobraževalnega procesa na temelju marksistično zasnovane celodnevne osnovne šole kot nove šole, pa izkušnje njenega petletnega razvoja vendarle predstavljajo temelj za nadaljnjo preobrazbo osnovnega šolstva v SR Sloveniji. Tako je menilo predsedstvo RK SZDL, ko je na svoji 12. seji med drugim razpravljalo tudi o »nadaljnem razvoju celodnevne osnovne šole v SR Sloveniji«.

Delovna skupina v okviru koordinacijskega odbora za uvajanje celodnevne šole pri predsedstvu RK SZDL, ki je tudi pripravila gradivo za to sejo, je obiskala 12 celodnevne osnovne šole, da bi ugotovila, kakšno je dejansko stanje v njih in poiskala možnosti za nadaljnji razvoj. Naj opišemo nekaj njenih ugotovitev:

— neustrezni prostorski pogoji predstavljajo oviro za smotrnejše načrtovanje, organizacijo in delitev vsega vzgojnoizobraževalnega dela in življenja; to še posebej velja za šole, ki nimajo dovolj zunanjih površin in prostorov za rekreativno dejavnost učencev;

— v urbanih naseljih (pa tudi drugod) so zaradi gradnje novih sosesk pojavljala prostorska stiska; šolam, ki so že prešlena celodnevno osnovno šolo grozi, da bodo morale uvesti dvoizmenski pouk, kar pa bi pomenilo ukinitje celodnevne šole;

— šole svojega dela ne načrtujejo dovolj podrobno (mesečni programi!), delovni načrti marsikje ne nastajajo v sodelovanju z okoljem (krajevno skupnostjo, TOZD, DPO, društvenimi organizacijami, društvi itd.), zato uporabniki ne čutijo dovolj svoje odgovornosti do šole in se tudi ne vključujejo v njeno delo;

— Usklajeno planiranje med posameznimi SIS v občini še ne poteka, različne interesne skupnosti ne prispevajo svojega deleža k materialni osnovi osnovne šole in tudi ne sodelujejo pri izvajanju njenega programa (ponekod sta izjemi le kulturna in telesnokulturna skupnost);

— samoupravna organiziranost osnovne šole, kakršna je opredeljena v novem zakonu, še ni uveljavljena v celoti; svet staršev še nima zadostnega vpliva na programiranje njenega dela in življenja; šola se večinoma povezuje z okoljem na tradicionalne načine (pokroviteljstva, proslave, poklicno informiranje); skromno je uveljavljena neposredna svobodna menjava dela, saj so šole, ki imajo sklenjene samoupravne sporazume z OZD, bolj izjema kot pravilo;

— na vseh šolah se srečujejo s pomanjkanjem zunanjih sode-

lavcev v vzgojnoizobraževalnem procesu, ob slabo razčlenjenih razvidih del in nalog pa prihaja tudi do neenakomerne obremenitve posameznih pedagoških delavcev;

— vzgojnoizobraževalno delo uspešno vpliva na oblikovanje samostojne, ustvarjalne in celovite osebnosti učenca, ne more pa v celoti izenačevati pogojev učencev iz različnih socialnih okolij, da bi lahko v celoti prevzela skrb za njihov razvoj...

Ob tem velja še omeniti, da je ob ustavno opredeljeni obvezni in enotni osnovni šoli v SR Sloveniji še precejšnja neenotnost vzgojnoizobraževalnega standarda. V manj razvitih občinah je namreč načrtovanje celodnevne osnovne šole v precejšnji meri odvisno od obsega solidarnosti in od obsega zagotavljenega programa in se tod tako šteje celo celodnevne šole povečuje. Nasprotno pa v gospodarsko razviti območjih število oddelkov podaljšane bivanja stagnira, razvoj celodnevne šole pa trendom načrtovanega razvoja ne sledi, ker gradnja šolskih prostorov ne sledi naraščanju prebivalstva.

Ko so poslušali te ugotovitve, so delegati predsedstva RK SZDL menili, da je treba pri nadaljnem razvoju celodnevne osnovne šole vztrajati pri zagotavljanju vseh materialnih pogojev, ki so ji potrebni: zunanje rekreativne površine in prostori. Sploh so menili, da je treba čim hitreje izdelati strokovne analize in raziskave o najustreznejših modelih prostorske ureditve celodnevne osnovne šole, da pri novogradnjah ne bi prihajalo do pomanjkljivih rešitev. V nadaljevanju so soglašali, da je potrebno vso pozornost usmeriti politehnični vzgoji, zato bodo usmerjali interesne dejavnosti šolarjev na področje tehniške vzgoje, pri čemer bodo izhajali iz potreb in možnosti združenega dela v šolskem okolju, občini in regiji. Kadre za uspešno izvajanje takih interesnih dejavnosti naj zagotovijo OZD. Kar pa zadeva pomanjkanje nekaterih profilov učiteljev, kar slabo vpliva na vzgojnoizobraževalne rezultate (tehnični, likovni in glasbeni pouk ter telesna vzgoja), kaže slediti izkušnjam nekaterih občin, v katerih so se delavci v združenem delu že pred leti dogovorili za načrtno združevanje materialnih sredstev za zagotovitev družbenih stanovanj za učitelje.

In kako v naslednjem srednjeročnem obdobju? Treba je pač upoštevati, da bo ustalitveno, in da bo tako materialna osnova za dodatni program pač omejena. Zato pa bo treba pospeševati neposredno svobodno menjavo dela in dosledno izvajati srečujoče planiranje vseh samoupravnih skupnosti na področju družbenih dejavnosti in drugih, ki se morajo s svojo dejavnostjo vključevati v program celodnevne osnovne šole. Občine, ki so odgovorne za razvoj osnovnega šolstva na svojih območjih, bodo morale prevzeti skrb tudi za razvoj celodnevne šole, da pa bi ohranili doseženo dinamiko razvoja, bo nujno poenotiti vse politične dejavnike, odgovorne za načrtovanje in razvoj celodnevne osnovne šole.

D. K.

»... Družbeno akcijo za socialistično samoupravno preobrazbo vzgoje in izobraževanja spremlja spoprijemanje nove prakse z žilavim tradicionalizmom in meščanskimi koncepti teh dejavnosti, kar se kaže tudi v širjenju nezaupanja v spremembe, ki jih prinaša reforma izobraževanja. Upoštevati je treba, da se nacionalizem, tehnokratizem, dogmatska pojmovanja in drugi protisamoupravni pojavi v izobraževanju kažejo zdaj prav pri obrambi starih konceptov. Zato je nenehen idejni boj sestavni del široke družbene akcije in strokovnega dela pri reformi...«

Tito na XI. kongresu ZKJ 1978

Celodnevno osnovno šolo »7. maj« v Dobrovi pri Ljubljani je v začetku letošnjega aprila obiskal predsednik CK ZKS Franc Popit

S skupščine zveze delavskih univerz SR Slovenije

Usposabljanje delegatov

Prejšnji teden je imela zveza delavskih univerz Slovenije na Brdu pri Kranju svojo peto sejo skupščine. Kakor se »spodobi« za podobne priložnosti, so se poslovnili od nekaterih delavcev, ki jim je potekel mandat. Posebno prisrčno slovo je bilo od predsednika izvršnega odbora Marjana Laha. Izvolili so tudi novo vodstvo zveze. Za predsednika skupščine so izvolili Ivana Godca in za podpredsednico Marijo Vogrič. Novi predsednik izvršnega odbora je Rajko Slokar, podpredsednika pa Franc Rogarč in Slavko Šlibar.

Zveza delavskih univerz Slovenije združuje 56 delavskih univerz. Na skupščino so prišli delegati iz 41 univerz, kar je bila po splošni oceni za ta letni čas izredno dobra udeležba.

V ospredju pozornosti delegatov skupščine je bila prav gotovo skupna srednjeročna usmeritev dejavnosti in razvoja delavskih univerz v SR Sloveniji do 1985. leta. Slovenske delavske univerze se zavedajo svoje odgovorne naloge, zato pravijo:

»Zagotoviti moramo višjo stopnjo kvalitete, učinkovitosti, načrtnosti in stalnosti družbeno-političnega izobraževanja in usposabljanja za potrebe političnega in samoupravnega delovanja, za kar potrebujemo učinkovitejšo dogovarjanje med upo-

rabniki in izvajalci, boljše in enotnejše urejene odnose v svobodni menjavi dela na podlagi ustrežnejših normativov in standardov. Delavske univerze se bodo zavemale tudi za boljše medsebojno strokovno organiziranost. Prav zato se delavske univerze zavzemajo za srednjeročno in vsakoletno načrtovanje svoje dejavnosti, zlasti v okviru SZDL in občinskih izobraževalnih skupnosti. V okviru programov dejavnosti naj pride predvsem do izraza sistematično usposabljanje delegatov.

Zanimiva je prav gotovo tudi naslednja programska usmeritev, ki so jo navrgle izkušnje:

»V prihodnjem srednjeročnem obdobju je treba pri delu delavskih univerz preseči stagniranje pri kadrovski, prostorski in didaktični opremljenosti. Potrebno je doseči ustrežnejše razmerje med številom andragoških delavcev in številom izobraževalnih ur. Glede na sedanji obseg dela bi bilo potrebno vsaj podvojiti število andragoških delavcev, da bi lahko povsem odgovorno in strokovno obvladali celoten izobraževalni proces. Delavske univerze se bodo morale sodobno tehnično opremiti. Vsekakor bi kazalo pospešiti izdelavo učnih pripomočkov za delavo ozadje in samoizobraževanje odraslih, kar zahteva

dobro medsebojno povezanost in strokovno organiziranost. Posebno pozornost bo kazalo nameniti tudi dopolnilnemu izobraževanju in usposabljanju lastnih kadrov. Delavska univerza mora postati pojem dobre, sodobno organizirane in opremljene izobraževalne ustanove. Prav zato je treba urediti odnose v izobraževalnih skupnostih — zlasti občinskih, v katerih naj bo na osnovi programov zagotovljeno financiranje temeljnih dejavnosti splošnoizobraževalnih in družbenopolitičnih programov usposabljanja, osnovnega šolanja in materialnega tehničnega razvoja delavskih univerz. Od ureditve teh odnosov je bistveno odvisno programska usmerjanje delavskih univerz.«

Resnici na ljubo je treba priznati, da delegati iz delavskih univerz na skupščini niso veliko govorili. Če se je že kdo oglašil, je bila to bolj izjema kot pravilo. Ko smo se v odmoru v kratki seveda improvizirani anketi pozanimali, zakaj tako, smo dobili odgovor, ki je docela zadovoljil našo radovednost:

»Vse dokumente, ki so danes na programu, smo »premleli« že prej v številnih razpravah. Torej danes ni več kaj bistvenega dodajati in je predvsem pomembno, da jih sprejmemo. Predvsem velja to za programske

usmeritve, ki so vsekakor plod temeljitih proučevanj in razmišljanj, kam bi kazalo usmeriti naše delo.«

Prav zaradi take »odgovorne naravnosti« delegatov so še bolj prišli do izraza govorniki iz vrst gostov. Le-ti so poudarjali, kako morajo delavske univerze prav v sedanjem razvoju naše družbe dati posebno pozornost takim oblikam izobraževanja, da bo prišla do izraza krepitev zavesti delavcev. Saj na zavesti pravzaprav vse počiva... Torej na krepitevi zavesti o svoji vlogi v samoupravnih odnosih, vključno z dožnostmi in pravicami.

Kazalo bi razmisлити tudi o nekaterih negativnih posledicah dosežane prakse. Gre preprosto za to, da so delavske univerze — so se pač ravnale po »zahtevah tržišča« — v veliki meri izobraževalne delavce za administrativna opravila in ne za materialno proizvodnjo. Prav ta odnos pa bi kazalo v prihodnje obrniti na glavo.

Sodeč po razpravi bi lahko tudi menili, da imajo delavske univerze pri nas veliko možnosti, da postanejo stičišče pri razvoju znanstvenoandragoškega dela. In še za konec: vsaka delavska univerza si mora sama v svoji občini priboriti prostor pod soncem. Z delom. Seveda...
I. Tratnik

Utrinek z bogate razprave na problemski konferenci SZDL o TK

Za resnično podružbljanje!

Da so vprašanja nadaljnega razvoja telesne kulture v SR Sloveniji izredno aktualna in da tako rekoč — posredno ali neposredno — zadevajo slehernega izmed nas, ni pokazala le bogata javna razprava o »aktualnih nalogah...«, pač pa tudi plodna razprava na seji problemske konference SZDL v veliki dvorani Skupščine SRS. Razpravljalo je namreč kar 34 od 165 izvoljenih delegatov (trije so svojo prispevke oddali v pisni obliki) in čeprav so bili njihovi nastopi omejeni na vsega deset minut, se je seja zavlekla v pozno popoldne.

V svojem prispevku k seji problemske konference SZDL o TK je Vlado Žorž, strokovni sodelavec za šport in rekreacijo pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije, uvodoma povedal, da v ZS dajemo telesni kulturi velik pomen in da smo svojo politiko do nje — zlasti pa do športne rekreacije — opredelili že v sklepih 9. kongresa ZSS in resoluciji 8. kongresa ZSJ. Nato je nadaljeval:

v sindikatih ugotovljamo, da je za velik del delovnih ljudi in občanov telesna kultura še vedno neuresničljiva pravica. Osnovni kriterij uspešnosti in družbene učinkovitosti telesne kulture pa je in ostane število aktivnih udeležencev telesnokulturne dejavnosti in pozitivni učinki, ki jih telesna kultura prispeva k zdravju in počutju delovnih ljudi — ter njihovi delovni in obrambni sposobnosti. Zato moramo realno ugotoviti, da samoupravna preobrazba telesnokulturnega področja, zagotovitev trajnih in večjih sredstev za dejavnost in izgradnjo novih objektov pomeni zelo uspešen začetek hitrejšega procesa, da pa danes prav v pogledu povečevanja števila aktivnih udeležencev, še marsikje ni dala ustreznih rezultatov. Mislim, da sta v vprašanju dva bistvena vzroka. Telesna kultura še vedno ni dovolj razumljena kot dejavnost posebnega družbenega pomena, to je kot dejavnost, ki je obrnjena k potrebam in željam vseh delovnih ljudi in občanov ter zato še vedno ni do-

dogovarjati o ustreznem deležu dohodka, ki ga namenjajo v ta namen. Tudi strokovni delavci in aktivisti, ki pripravljajo strokovne osnove za samoupravne odločitve delovnih ljudi, morajo biti naravnani v tej smeri. Samo resnični delegatski odnosi lahko nosilce telesnokulturne dejavnosti, tam kjer le-ti ne sprejemajo novih usmeritev in kjer še ne vidijo potreb delovnih ljudi in občanov, prej ali slej postavijo na slepi tir. Zato mora biti ena izmed temeljnih usmeritev družbenopolitičnih organizacij na področju telesne kulture prav v poglobljanju samoupravnih odnosov oziroma v podružbljanju telesne kulture.

Ob celovitem interesu za razvoj telesne kulture, od telesne vzgoje, predšolskih in šolskih otrok, do vrhunškega športa, smo v sindikatih razumljivo še posebej zainteresirani nad razvojem športne rekreacije med delavci in njihovimi družinami. Zainteresirani in v družbenopolitični aktivnosti smo naravnani v to, da se delavci osvestijo svojih

športno rekreativne dejavnosti zaposlenih so delavske športne igre. V SR Sloveniji skoraj ni občine, v kateri se vsako leto ne organizira delavskih športnih iger. Na občinskih tekmovanjih se ne pojavljajo več ekipe posameznih delovnih organizacij, marveč ekipe temeljnih organizacij in delovnih skupnosti, kar že samo po sebi povečuje množičnost in bogati programe.

Osnova za udeležbo na občinskih tekmovanjih so stalna in predhodna tekmovanja med delavci med obrati in med temeljnimi organizacijami. Največjo kvaliteto in sistematičnost beležimo tam, kjer so organizatorji in izvajalci občinskih delavskih športnih iger Zveze telesnokulturnih organizacij ali telesnokulturne organizacije in kjer skupno s sindikati negujejo to obliko delavske športne rekreacije, jo popularizirajo in razvijajo ter nenehno bogate tudi z netekmovalnimi oblikami športno rekreativnih aktivnosti.

Težje in nesmiselno postaja tam, kjer takega sodelovanja.

Poudarki iz referata Vlada Beznika

Telesnokulturna aktivnost — pogoj za boljše in produktivnejše delo

● Kaj je torej tisto, kar v telesni kulturni dejavnosti vpliva na povečanje produktivnosti dela v materialni proizvodnji? Telesnokulturna aktivnost gradi in krepi psihične in fizične sposobnosti človeka — torej zdravega in vsestransko pripravljenega upravljalca družbenih zadev. To pa je pogoj za boljše in produktivnejše delo, boljše obrambno pripravljenost posameznika in družbe kot celote. Torej o telesni kulturi kot »nujni porabi« ali pa celo »nepotrebnih porabi« ne more biti govora. Vprašanje je le, da to soodvisnost opredelimo, če hočete, tudi ovrednotimo. Rekel bi — telesna kultura je nujni sestavni del materialne proizvodnje, vendar le takrat, kadar je to dejavnost, ki zajema slehernika. Zato je bitka za širino — množičnost — osnovna usmeritev na tem področju. Od tega, kako hitro in uspešno bomo napredovali v tej smeri, je odvisno, kako se bo včasih še vedno nepotrebna in nujna poraba na tem področju kazala vse bolj kot sestavni del proizvodnega dela. To pa pomeni podružbljanje telesne kulture v pravem pomenu besede.

● Če se na drugih področjih pojavljajo kot izvajalci profesionalne ustanove — organizirane po načelih ZZD, potem je to na področju telesne kulture drugače. Tu se javljajo kot izvajalci društva, klubi, sekcije in drugi, ki so interesna združenja občanov — športnikov, ki volontersko delujejo za uresničevanje nalog telesne kulture — športa. Načela amaterizma v telesni kulturi in v športu je treba še bolj utrditi. V tem kontekstu bi kazalo profesionalizem, ki ga v športu nekaj je, ponovno družbeno ovrednotiti in opredeliti. Jasno in sistemsko. Kazalo bo preučiti potrebo po ustvarjanju profesionalnih izvajalskih organizacij (ne profesionalnega športa), ki bi delovale kot servisne organizacije (npr. upravljanje športnih objektov, organizatorji športnih množičnih prireditev, trenerski teami itd.). V tem primeru bi morali opredeliti tudi statusni položaj takih skupnosti, njihov položaj v svojbodni menjava itd. Izvajalske organizacije — društva, klubi itd. oziroma njih asociacije bi morale v organizacijskem in vsebinskem smislu slediti načelom zakona o društvih (po predlogih bi kazalo dati pobudo za spremembo zakona), z jasno opredelitvijo funkcij, ki jih članstvo zadovoljuje v temeljnih organizacijah, društvih oziroma njihovih zvezah.

● Množičnost telesne kulture je gotovo naša splošna in temeljna usmeritev. Množičnost pomeni stremeti za tem, da vsak dan vključujemo vse več delovnih ljudi in občanov v sistematične in organizirane oblike telesnokulturne aktivnosti. Pri tem ni toliko pomembno (in ne kaže se ustavljati ob trenutnih podatkih), kolikšno je konkretno število sodelujočih, ampak ugotovitev, koliko je ta aktivnost postala človekova potreba — sestavni del njegove zavesti. Le tako postaja telesna kultura vse bolj nepogrešljiv sestavni del našega družbenega dela in življenja. Zato skrb za telesno kulturo ni samo stvar in odgovornost športnih delavcev oziroma športnikov in njih organizacij, ampak stvar vseh družbenih dejavnikov, celotne družbe.

● Zaradi tega je izrednega pomena, da skrb in odgovornost za tako usmeritev postane tudi v večji meri naloga in odgovornost vseh nosilcev vzgojnoizobraževalnega procesa, vseh subjektivnih dejavnikov družbe in ne nazadnje tudi ustreznega učinkovanja sredstev javnega obveščanja. Naj o tej problematiki v gradivu za današnjo sejo opozorim le na nekaj vprašanj:

● Gotovo je in to je že rečeno, da takšna najširša, vseljenska telesnokulturna aktivnost zahteva velika materialna sredstva. Pri tem moramo uveljaviti načelo, da vsak udeleženc financira osnovno dejavnost sam. Toda skupno smo dožni ustvarjati pogoje za to aktivnost, kot so objekti, strokovni kadri, organizatorji itd. To pa so veliki stroški. Zato je treba stvari usmeriti v skrajno racionalno porabo teh sredstev in mobilizacijo dodatnih sredstev. Racionalno pravim zato, ker doslej teh sredstev nismo vedno najracionalneje porabljali. Do dodatnih sredstev pa bi prišli tako, da bi bolj načrtno kot doslej izkoristili zakonsko možnost, da za te namene OZD združujejo sredstva iz sklada skupne porabe. Za dobre in organizirane programe bi bila to veliko rentabilnejša naložba, kot pa razne predimenzionirane »iade«, ki so drage in največkrat brez pravih učinkov.

● Za razvijanje množične telesne kulture je izrednega pomena načrtno tovrstno prizadevanje v TSS — v TOZD in KS. Posebno mesto ob tem gre KS, ki bi morala na primeren način organizirati in koordinirati aktivnost vseh, ki na njenem področju delujejo. Lahko bi bilo to vezano tudi na center, ki zajema dve ali več KS. To smo poudarili tudi v predlogu zaključkov in moram reči, da je razprava močno podprla to usmeritev.

● Naj ob tem podčrtam veliko vlogo in pomen družbenih organizacij, ki prav na tem področju razvijajo zelo pomembno aktivnost, kot so: planinci, taborniki, ljudska tehnika — športni deli itd.

● Zdi se, da teh organizacij ne vrednotimo družbeno ustrezno. Zato bi morali prav delovanju teh organizacij posvetiti več skrbi in kazalo bi o družbeni vlogi in funkciji teh subjektov našega sistema čimprej spregovoriti na posebni republiški problemski konferenci.

V sklepe 9. kongresa ZSS smo zapisali: slehernega delavca v telesno kulturo! Uspehi se kažejo. Na sliki start ene izmed številnih množičnih prireditev. Foto: Svetozar Busić

»Pridružujemo se oceni, da je bil v preteklem obdobju dosežen na področju telesne kulture zelo velik napredek — od samoupravne organiziranosti, ureditve sistema financiranja, izgradnje objektov, kadrov in sploh povečevanja možnosti za zadovoljevanje telesnokulturnih potreb, popularizacije telesne kulture, do razvoja telesno-kulturne znanosti. Uspehi, ki smo jih dosegli v zadnjih nekaj letih, so nadvse spodbudni in smo upravičeno ponosni nanje. Pa vendarle sodimo, da z ravni razvitosti telesne kulture ne moremo biti v celoti in povsod zadovoljni. Razvitost telesnokulturne dejavnosti in njena uspešnost oziroma učinkovitost danes še gotovo ne ustreza doseženim družbeno-ekonomskim odnosom v naši družbi, nenehno povečujočemu se družbenemu bogastvu in še zlasti ne vse večjim potrebam delovnih ljudi in občanov. Dosegli smo znaten porast v številu ljudi, ki se telesnokulturno udeležujejo, zlasti na šolah in v OZD, pa vendarle je delež osveščenih in aktivnih prebivalcev v telesni kulturi še vse premajhen. Zato tudi

volj prisotna v razvojnih načrtih in dejavnosti organizacij združenega dela, krajevni skupnosti in družbenopolitičnih skupnosti. In drugo: dosedanj nosilci telesne kulture oziroma njihov precejšnji del, so še vse preveč usmerjeni v doseganje tekmovalnih dosežkov ter v združevanje članov, ki udeležujejo v društvih razumejo predvsem kot svoj hobi in vse premalo v razširitev dejavnosti in v zadovoljevanje vsakodnevnih potreb delovnih ljudi.

Pot, ki zagotavlja še večji vzpon in še večje dosežke na tej strateški nalogi telesne kulture, je samo ena: telesna kultura mora biti resnično podružbljena! Ne smemo biti zadovoljni le z obstojem telesnokulturnih skupnosti, marveč moramo doseči še večjo kvaliteto v samoupravnih delegatskih razmerjih. Delavci in občani v temeljnih samoupravnih sredinah morajo preko delegacij in svojih delegatov v skupščinah TKS razpravljati o svojih problemih, sprejemati programe dejavnosti, ki bodo zadovoljevali njihove telesnokulturne potrebe v najširšem smislu besede in se

telesnokulturnih potreb, da se stalno povečujejo možnosti za njihovo zadovoljevanje, za nenehno bogatitev oblik in metod telesnokulturnega delovanja, bogatitev programov in sistematično vključevanje čimvečjega števila delovnih ljudi in občanov. Tudi takih, ki se v svoji mladosti niso aktivno ukvarjali s telesno kulturo, delavcev, ki delajo na težkih delih ali zdravju škodljivih delovnih mestih, delovno manj sposobnih delavcev in še posebej žensk. **V sindikatih smo se v vsem preteklem obdobju trudili, da bi pritegnili v telesno kulturo čimveč ljudi in tako uresničevali kongresna stališča — slehernega delavca v telesno kulturo. Mislimo, da smo imeli v tej smeri precej uspeha.**

Ugotovljamo, da se število delavcev, ki se vključujejo v programe športne rekreacije, iz leta v leto povečuje, ter po podatkih, ki so nam dostopni, v povprečju presega 20 % vseh zaposlenih. Popravlja se tudi udeležba žensk pri vključevanju v programe dejavnosti, vendar je ta odstotek še vedno nezadovoljiv.

Izredno priljubljena oblika

včasih pa tudi nerazumevanja med sindikati in zvezami telesnokulturnih organizacij ni. V Zvezi sindikatov smo vseskozi razvijali to obliko športne rekreacije kot eno izmed najbolj množičnih oblik delavske rekreacije. To smo tudi zapisali na vseh republiških in zveznih kongresnih dokumentih ter doživljali ali med delavci izredno velik iz leta v leto večji odziv. Zato tudi ni nobenega vzroka, da bi od nje odstopili, mislimo, da je potrebno doseči še večjo udeležbo, večjo pestrost, še boljše kvaliteto, sistematičnost in ustrezno organiziranost delavskih športnih iger.«

S seje je poročal:
Damjan Križnik

Obvestilo bralcem!

Zaradi obilice aktualnega gradiva bomo zaključek feljtona »Kaj in kako v prostem času« izpod peresa mgr. Hermana Berčiča objavili v prihodnji številki. Hvala za razumevanje!

Uredništvo

Tisk in izdajanje del o zgodovini revolucionarnega delavskega gibanja v času ustaljenih prizadevanj

Podpirati izvorna dela

Pred nekaj dnevi je Sekcija za vprašanja zgodovinopisja pri Marksističnem centru CK ZK Slovenije v okviru svoje seje pripravila tudi razpravo na temo »Tisk in izdajanje del o zgodovini revolucionarnega delavskega gibanja, narodnoosvobodilne vojne in socialistične graditve v razmerah gospodarske stabilizacije«.

K razpravi je povabila tudi širši krog predstavnikov osrednjih informativnih sredstev in vseh založb, ki bolj ali manj pogosto izdajajo dela s takšno tematiko. Kljub temu, da vse preveč le govorimo o gospodarski ustalitvi, je bila razprava koristna, češar pa niso menile nekatere povabljenе ustanove, saj se (z izjemo RTV, Partizanske knjige, Založbe borec in Založbe Lipa ter uredništva Delavske enotnosti) niso odzvale ne z udeležbo in ne s kakršnikoli opravičilom. Pa je vendarle treba poudariti, da se tudi te ustanove že otepajo s problemi, ki jih stabilizacija le-še zaostruje (kajti pozabljamo, da smo jih ustanovili sami!).

Razprava je v mnogočem izhajala tudi iz ocene in nalog, ki jih je razčlenjevala zadnja seja centralnega komiteja slovenskih komunistov. Bila je tudi pikra (denimo — ali bomo vsem navkljub imeli zimske olimpijske igre v Sarajevu? Vprašanje nima neposredne zveze z obravnavanim problemom, pač pa globoko logiko!) in je odkrito opozorila, da na tem področju o stabilizaciji ne govorimo zaradi »nestabilizacijskih« grehov iz dosedanjega časa, marveč predvsem zaradi pravilnega načina razmišljanja, da pač mora vsak posameznik, vsaka stroka in vsaka dejavnost začeti s svojo stabilizacijo, skratka pri sebi.

Ob tem bi znova veljalo poudariti, da moramo ob stabilizaciji podčrtati predvsem vprašanje kakovosti dela, ravnanja, odno-

sov in mišljenja. Prav to je v razpravi prišlo močno do izraza. Opozarjala je na pomen najdragocenejših izkušenj in vrednot naše preteklosti za bolj požrtvovalno delo, večjo kolektivnost, nujnost usklajevanja skupnih in posameznih želja ter njihovega opiranja na stvarne možnosti. Zato je še toliko bolj prišlo do izraza, da na tem področju ni namen varčevati z zmanjševanjem števila in obsega takšnih del, marveč zagotavljati višjo kakovost, kar pa naj se — če je to potrebno — pokaže tudi pri količini. Gre namreč za to, da bodo omejena sredstva, ki nam bodo na razpolago, nujno zaostrovala vprašanje selekcije, da jih bo mogoče trošiti za res kakovostna dela in prevode (z njimi je treba seznanjati svet o naši zgodovini, o resničnem razvoju, odnosih in ciljih, kar je nujno zaradi intenzivnega pisanja tistih sil v tujini, ki ne soglašajo s takšno Jugoslavijo in o njej širijo vrsto laži!). Podpirati velja izvorna dela (ali tudi manjše prispevke), ki najbolj ustrezno zapolnjujejo vrzeli našega zgodovinopisja. Vendar je hkrati treba doseči, da bodo prihajala do bralcev, češar sama vsebina ne zagotavlja. Zato moramo doseči stvarno ceno njihove opreme, stroškov tiska, ustrezno število izvodov in skrbeti, da bodo nova dela, prevodi in ponatise v informativnih sredstvih sproti in poljudno predstavljena.

V celoti je treba podpreti pogoste sodbe, da moramo razmerje med ceno avtorskega dela, prevajanja, tiskanja ipd., z glave postaviti na noge. Kaže tudi, da si marsikje svobodno menjavo dela predstavljajo povsem po svoje, saj se odnos med naročnikom in izvajalcem vzpostavlja pretežno individualno, naključno in na honorarni podlagi, namesto da bi naročniki (založbe, časopisi) na podlagi usklajenih programov uveljavljali na-

črtno sodelovanje prek organizacij združenega dela, koder strokovnjaki (pisci) delajo. S tem bi preprečevali tudi primere, da je avtor na milost in nemilost prepuščen naročniku glede pogojev, obsega (kjer slednji nima vedno posluha za vsebinske probleme), vrednosti vloženega dela, rokov plačila itd. Avtor se razumljivo ogorčeno sprašuje ali je to svobodna menjava dela in čemu vsi naporji za nagrajevanje po vloženem delu. Po drugi strani pa bi založbe z usklajevanjem morebiti lažje našle avtorje in recenzente (glede recenzij je bilo izrečenih več kritičnih misli na rovaš založnikov) ter se izogibale primerom, da objavljajo dela, ki jih je recenzent neke druge založbe odsvetoval itd.

Prenekatera ocena se dandanes nagiba k temu, da je med zgodovinsko literaturo in članki že pravcata poplava priredb, skrajšav in tudi ponaredb za različne namene. Najbolj škodljive so tiste (in največkrat brez težav pridejo do potrebnega denarja!),

ki naj bi služile vzgoji in izobraževanju oziroma idejnopolitičnemu usposabljanju. To so praviloma silno poenostavljene; grobo ekscerptirane brošure in knjižice, ki v mnogočem izničujejo cilje in smotre programa zgodovine v usmerjenem izobraževanju. Zato bi založbe in vsi, ki to naročajo, morali biti bolj kritični. Pri tem ne gre le za vprašanje racionalno porabljenega denarja, marveč za pravicato idejno in vzgojno škodo.

Naj zaključimo z mislijo, da bi se morali — v sedanjih okoliščinah še zlasti — pisci in založniki med seboj in vsak znotraj sebe resnično še bolje organizirati in usklajevati in zasledovati temeljni cilj, da s svojim delom čimbolj kvalitetno izpolnjujejo svoje poslanstvo pri ohranjanju in posredovanju izkušenj in vrednot naše preteklosti. Vse to pa ne bi smelo pomeniti nobene »stabilizacijske kampanje«, marveč nenehno iskanje notranjih in zunanjih možnosti za boljše usklajevanje.

Kronološki pregled

27. in 28. junij 1920. V Beogradu je bila sindikalna konferenca, na kateri so bili predstavniki strokovnih zvez (sindikalnih pomožnih organizacij) ter člani pokrajinskih in centralnega delavskega sindikalnega sveta. Konferenca je potekala pod močnim vtisom vukovskega kongresa KPJ, zato se je tudi na njej bil boj proti sredinstvu v sindikatih. Hkrati so prišla do izraza tako federalistična kot izrazito centralistična stališča. Vendar je konferenca uspela doseči sporazum v obliki t.i. »Solucije o zedinjenju«, po kateri naj bi se do 31. oktobra istega leta končalo združevanje strokovnih (sindikalnih) zvez.

29. junij 1920: Sindikalni konferenci je sledilo plenarno zasedanje Centralnega delavskega sindikalnega sveta Jugo-

slavije, na katerem so med drugim Strokovno komisijo dokončno sprejeli v CDSSJ (potem ko so njeni zastopniki izrazili soglasje z dokumenti CDSSJ z zedinjevalnega kongresa 1919). Strokovna komisija je tako postala pokrajinski sindikalni svet CDSSJ za Slovenijo (k njemu je formalno pristopila 1. aprila 1920).

29. in 30. junij 1940: Na Vinjah pri Domžalah je bila III. konferenca KP Slovenije. Na njej je sodeloval tudi sekretar CK KPJ Josip Broz Tito. Razpravljali so o utrjevanju ljudske fronte, o taktiki komunistične partije v spremenjenih notranjih (nedavno sklenjeni sporazum D. Cvetković — V. Maček) in mednarodnih razmerah (2. svetovna vojna je bila v polnem zamahu in pred fašističnimi vojskami je klonila že vrsta evropskih držav, zadnja Francija, hkrati pa je postavljala pred komuniste globoke dileme pakt med Hitlerjem in Stalinom, ki ga je kominterni mehanično tolmačila). Konferenca je potrdila utrjevanje ljudske fronte med množicami in izvolila nov CK KP Slovenije.

30. junij 1930: Zmagovite antantne sile so izpraznile (demilitarizirale) Porenje, ki so ga nadzorovale v skladu z versajsko mirovno pogodbo. Hitlerjeva Nemčija ga je čez nekaj let, natančno 7. marca 1936, zasedla brez vsakega vprašanja.

1. junij 1935: V Sloveniji se je začela splošna stavka grafičnih delavcev. V njej je sodelovalo okoli 700 grafičarjev. Njihove zahteve so se nanašale na izboljšanje plač in delovnih pogojev, z njimi pa so le delno uspeli šele 20. avgusta, ko so dokončno prenehali stavkati.

5. julij 1940: Vlada maršala Petaina, ki je vodila t.i. vichijsko Francijo, tisti del, ki po kapitulaciji ni bil direktno okupiran, je prekinila stike z Veliko Britanijo. Neposreden povod za to je bil napad angleške mornarice na francosko floto v pristanišču Oran — z namenom, da le-ta ne bi prišla v službo nacističnih sil.

5. do 16. julij 1920: V Spa (Belgija) je bila že tretja konferenca zmagovitih držav o reparacijah (vojni odškodnini) za povzročeno škodo v 1. svetovni vojni. Na prvih dveh konferencah je šla v prid Nemčiji zlasti neenotnost med Francijo in Anglijo. Na tej konferenci pa so Angliži izsilili, da se podaljša rok razorožitve nemške vojske zaradi prodiranja Rdeče armade na Poljsko. Takšno nedoslednost je znal Hitler v tridesetih letih temeljito izrabiti.

6. — 11. julij 1935: V tovarni Kovina v Mariboru so vsi zaposleni delavci stavkali zaradi nevdržnih delovnih razmer in samovoljnih odpustov z dela. Z delom so začeli po delni izpolnitvi njihovih zahtev.

Istčasno je v šoštanjski usnjarni stavkalo okoli 350 delavcev, ker delodajalec ni bil pripravljen skleniti nove kolektivne pogodbe. Stavkajoči so deloma uspeli v zahtevah po družinskih dokladah, izvajanju določil obrtniškega zakona in zakona o zaščiti delavcev.

Med gladovno stavko julija 1934 v rudniški jami v Trbovljah

Svetla borbena pot slovenskih rudarjev

Rudarji so ves čas revolucionarnega delavskega gibanja na Slovenskem tvorili enega najmočnejših proletarskih odredov. Zgodovina njihovega boja je polna svetlih poglavij, ki izpričujejo veliko trpljenje in izkoriščanje, a hkrati nepopustljivega duha, tovarištvo, solidarnost, čut za pravičnost. Njihova solidarnost ni bila le »stanovska«, kazala se je tudi navzven, v odnosu do prizadevanj drugega delavstva, kar so pokazale mnoge akcije in stavke, mogoče najbolj splošna železničarska aprila 1920.

Če govorimo o svetli in borbeni tradiciji slovenskih rudarjev, potem moramo posebej poudariti junaško borbena pot rudarjev zasavskih revirjev, ki so desetletja vodili boj z izkoriščevalsko Trboveljsko premogokopno družbo. Preveč prostora bi nam vzelo, če bi samo naštevali vse njihove akcije in brezštevilne stavke, zato se ob 3. juliju, dnevu rudarjev, spomnimo le na kratko ene najbolj znamenitih, tiste iz leta 1934, ko so z zasedbo rudniških rovin in z 72-urno gladovno stavko preprečili namere delodajalcev, da še poslabšajo njihove delovne in gmotne razmere.

Gospodarska kriza kapitalističnega sveta je z vso močjo na naše kraje udarila nekoliko pozneje. Vse njene posledice pa so kapitalisti skušali prevaliti na ramena delavca. Če mu več niso mogli podaljšati delavnika in mu pri mezdi niso mogli ničesar več odščipniti, so ga nezakonito odpustili z dela. Kajpada, meje zakonitosti so bile v celoti prilagojene podjetnikom koristim. Nikakor pa kapitalist ni bil pripravljen deliti bremen krize, kot ni bil pripravljen pravično deliti rezultatov dela. Da bi delavci ohranili vsaj pičli vsakdanji kruh, so morali računati le nase, na svojo enotnost, solidarnost in borbenost. Morali so se znati organizirati, kajti delodajalci so se dosledno posluževali tudi vsakega primera neenotnosti, stavkokazov ipd. Pri utrjevanju te enotnosti in vedno boljši organiziranosti so odločilno vlogo igrale sindikalne organizacije in zlasti Partija. Tudi v stavkovnem gibanju se je poznala njena ohromljenost zaradi divjaškega terorja šestojanuarske diktature.

Ponovno plimo stavkovnega gibanja začutili v revirjih spet 1932. leta, ko kriza dosega višek, ponovno pa je med delav-

stvom zaznati Partijo, ki je stopala na pot svoje obnove. Aprila 1932 so hrastniški rudarji 24 ur uspešno stavkali proti nameravanemu odpustu 350 rudarjev. Kljub podpori žandarmerije so morali delodajalci popustiti. Vendar gibanje številnih brezposelnih revirskih proletarcev s tem ni ponehalo. Komunisti so vodili akcijo za organiziranje najnujnejše pomoči brezposelnim delavcem in njihovim družinam. Ob koncu junija 1930 so organizirali velike demonstracije revirskih žena proti bedi in izkoriščanju. Zaradi nasilja policije nad njimi so 1. julija, skupaj z rudarji, zasedle rudniške rove in delovišča ter ustavile delo. Po štiridnevni stavki je bila premogokopna družba prisiljena delno ugoditi zahtevam rudarjev. Uspeh, četudi delen, je bil rezultat množičnosti, vztrajnosti in enotnosti rudarskih revirjev v boju proti združenim kapitalistom, oblastnikom in orožnikom.

Konec junija 1934 je uprava družbe nameravala znova pritiskniti delavstvo z znižanjem mezd in prestavljanjem starejših rudarjev na slabše plačana delovna mesta ter zmanjšanjem količine premoga, ki so ga brezplačno dobivale rudarske družine. 2. julija je med delavci že vrelo. Naslednji

dan so izmene ostajale v rovin in začele z gladovno stavko. V njej so sodelovali rudarji iz Trbovelj, Hrastnika in Zagorja. To je bilo skrajno sredstvo njihovega boja, ki je po pretresljivosti in odločnosti široko odmevalo. Uradni predstavniki socialistov pa so jim nasprotovali, namesto da bi jih podprli. Vendar je vso Slovenijo zajel val ogorčenih protestov in solidarnostne podpore. Vse to je delodajalce prisililo k popuščanju in preklicu nameranih ukrepov. Stavka je bila po 72 urah uspešno končana.

Ta velika akcija slovenskega delavskega razreda, največja po uvedbi vojaško-fašistične diktature, je naznanila nov val sindikalnega gibanja v naslednjih letih. V njem se je vse bolj očitno čutila prisotnost KP, ki je jasno usmerjala akcije vedno širših krogov delavstva in z uspehi ter doslednostjo, ki jo je izpričevala, »osvajala« vedno številnejše plasti delovnih množič. Utrjevanje akcijske enotnosti delavstva in mobilizacija vseh naprednih sil slovenskega naroda — to je postajal imperativ časa, v katerem je bilo moč vzdržati le ob popolni enotnosti.

Martin Ivanič

Na otvoritvi kmetijskega centra EGS

Orkester ravenških železarjev v Italiji

To pot ni šlo za običajno srečanje orkestru ali za sodelovanje na mednarodnem festivalu ali tekmovanju, temveč za še bolj zanimivo in še bolj častno sodelovanje. Ravenški pihalni orkester je sodeloval v kulturnem programu otvoritve velikega kmetijskega centra Evropske gospodarske skupnosti, ki so ga zgradili in izročili svojemu namenu v italijanski Bologni.

Bologna je center italijanske kmetijske proizvodnje. Leži v sredi Padske nižine, ki je žitnica Italije in v kateri industrijsko obdelujejo nepregledne ravninske kmetijske površine. Glavne kmetijske kulture so pšenica, sladkorna pesa, grah, vinogradi in plantaže sadnega drevja. Vse te ogromne površine so združene v zadrage, zadrage pa imajo svoje združenje v Bologni. To združenje pa je središče in je predmet strokovno-znanstvenega razvijanja kmetijstva EGS. Strokovno-znanstveni center je kraj Minerbio, ki leži 30 km severno od Bologne in kjer stalno delajo in eksperimentirajo strokovnjaki raznih kmetijskih in živinorejskih vrst.

Koncert v Bologni

V ta center — Minerbio — so italijanski gostitelji pripeljali orkester ravenških železarjev. Orkester so Italijani povabili prek jugoslovanskega konzulata v Trstu, ta pa je v dogovoru z ZKO Slovenije sprejel sodelovanje orkestra ravenških železarjev, ki so se na pot v Bologno pripravljali 3 mesece. Ravenščani so prispeli v Bologno v soboto popoldne, kjer so jih sprejeli z godbo v kmetijskem centru EGS v Minerbio. Orkestru je uradno izrekel dobrodoščilo ter ga pozdravil predstavnik evropskega parlamenta iz Strassburga Mr. Bersani, ki se je naslednji dan udeležil tudi kulturnega programa. Orkester iz Jugoslavije je ob prihodu pozdravil tudi poslanec predsednika italijanske vlade Fr. Cosige, ki je istega dne slovesno odprl novo poslovno zgradbo EGS in ker se ni mogel osebno udeležiti kulturnega dela te slovesnosti drugi dan.

Podobnega sprejema naši glasbeni ansambli pač ne doživljajo v evropskem prostoru, zato so se ob tem sprejemu šele dobro zavedli pomembnosti svojega poslanstva in svoje kulturne obveznosti do domovine. Orkester so namestili v delovnem kmetijskem centru EGS, kjer se je že na predvečer nastopa počutil kot doma. »Naša hiša je vaša hiša«, so mu rekli gostitelji, kar je bil izraz največjega zaupanja, ki so ga Italijani izkazovali orkestru vse tri dni bivanja v Minerbio. Tudi znanstveno-raziskovalni prostori za razne eksperimente ter znanstvene knjižnice v tem centru so bile odprte za jugoslovanske goste.

V nedeljo so vodiči odpeljali orkester že zjutraj na ogled Bologne in velikega trga, na katerem je bil določen popoldanski nastop. Mesto Bologna, kjer je v starem delu skoraj vsaka zgradba poseben zgodovinski spomenik, ima še to posebnost, da je pod arkadami kar 36 km mestnih ulic. Ravenščani so iz tega potegnili praktičen rezultat in so rekli: »Srečni Bolonjčani, ki nikoli ne rabijo dežnikov in

jim nikoli ni treba kidati snega s pločnikov.« Po ogledu mesta je orkester opravil kratko vajo za uigravanje v Minerbio in se pripravil za popoldanski nastop.

Koncert je bil napovedan za 16. uro. Na največjem trgu stare Bologne, piazza Maggiore, so Italijani postavili štiri odre. Ti odri so s štirih vogalov oklepali celotni prostor, na sredini pa so postavili stolp z zvočniki in reklamnimi napisi zadrug, zveze zadrug in kmetijskega centra EGS. Igralne odre so posedli: 80-članski pihalni orkester TORINO — Italija, 80-članski mestni pihalni orkester MIRANDELLA — Italija, 120-članski pihalni orkester karabinerjev, ki ga poznamo kot profesionalni gardni orkester iz RIMA — Italija. Četrty oder pa je zasedel 70-članski amaterski pihalni orkester ravenških železarjev iz Jugoslavije.

Že sama zasedba naših je bila za Italijane atraktivna. Vsi trije njihovi orkestri so bili v neizstopajočih temnejših sivorjavih uniformah in sestavljeni iz samih moških igralcev; Ravenščani pa so s svojimi modro-oranžnimi uniformami in vsi okrašeni z zlatorumenimi našivki ter pletenimi trakovi tako pritegnili nase vso pozornost italijanskih množic, ki so se zbirale na velikem trgu. Presenetili so tudi z zasedbo, saj so imeli v svojih vrstah tudi 10-letne igralce tolkal in mlade flavtistke in klarinetistke, ki so v lepo krojenih uniformah dajale orkestru posebno živahen in mladostni videz. Italijani so smekali in slikali orkester od vseh strani, televizija pa je celoten nastop orkestru prenašala v živo.

Koncert so začeli gostje iz Jugoslavije, ki so se predstavili in pozdravili občinstvo najprej v slovenskem jeziku, nato pa še v italijanskem prevodu. Pozdrav in predstavitev so natišili Ravenščani na prospekt v slovenskem, italijanskem in angleškem jeziku. Ljudje so prospekte delili med množico poslušalcev. Takole se je predstavil orkester ravenških železarjev.

Še en most našega prijateljstva

»Sosedje smo iz Jugoslavije prihajamo. Tam v njenem najbolj severnem delu na Koroškem, pod zadnjimi obronki Karavank, na Ravnah smo doma.

Ponosnega rodu kmetov, fužinarjev, rudarjev in drvarjev smo. Naš kruh je jeklo, naš kruh je les, je ruda in sta tudi pesem in glasba.

Ljudska pesem je našega naroda veliko bogastvo in je nam na Koroškem še posebej draga. In ta naš orkester in ta naša pesem sta iz te iste ljudske potrebe in ljubezni porojeni in negovani.

Delavska je ta ljubezen in zmeraj bolj bo taka. Več kot sedem desetletij že igramo. Zvesti svojemu rodu, svojim koreninam in svojemu plemenitemu poslanstvu smo železarji in kmetje, profesorji in dijaki, zdravniki in lesarji združeno kot orkester ravenških železarjev uspešni nosilci in ambasadorji tako kulture slovenskega kakor vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti.

Bili smo že na mnogih uspeš-

»... Zbliževanje nacionalnih kultur, ki vedno vsebujejo različne specifične elemente, je družbeni in kulturni proces, ki sta mu internacionalistična tolerantnost in širokosrčnost lahko le v pomoč, medtem ko ga nacionalistični predsodki, nestrpnost in ozkoprčnost nedvomno otežujejo in ovirajo. To enako velja tudi za tiste oblike nacionalizma, ki se razglašajo za »superiorno« povzdigovanje nad nacionalne kulture, baje v imenu splošne jugoslovanske kulture...«

Tito na VIII. kongresu ZKJ, december 1964

Ravenški orkester je pod vodstvom dirigenta prof. Alojza Lipovnika v prvem delu zaigral: Teeda Huggensa — NEW BAROQUE SUITE v treh stavkih in Emila Štolca — VERDIANA. Obe skladbi so množice viharno pozdravile. Za Ravenščani sta svoje prve skladbe odigrala orkester iz Torina in Mirandelle, nato je sledil drugi del programa (Jugoslovani). Orkester karabinerjev so prireditelji hranili za zaključek. V drugem delu so Ravenščani zaigrali: Davorina Jenka — uvertura KOSOVO. Maxa Leehmana — KARAMA-BAMBULI, Bojana Adamiča — REZERVISTOVA USPAVANKA in Hansa Koldiza — BELLA ITALIA.

»Bravo Jugoslavija!«

Mojstrsko in doživeto igro ravenškega orkestra so italijanske množice navdušeno spremljale in nagrajevale z viharnimi aplavzi ter s klici »Bravo Jugoslavija!« Ob skladbi BELLA ITALIA, ki združuje popularne italijanske melodije, je množica dobesedno zaplesala po trgu in s ploskanjem udarjala ritem svojim melodijskim. Na solističnih mestih skladb, kjer je mojster evropskega obsega, ravenški rojak Stanko Arnold stoji »zapel s svojo trobento«, so množice zadrževale dih, nato pa so planile v nezadržljive aplavze. Zahtevale so še dodatne igre in Ravenščani so za zaključek svojega sodelovanja dodali skladbo jugoslovanskega skladatelja Ščerbeka MOJA DOMOVINA. Koncert, ki je trajal od 16. do 20. ure po italijanskem času, je zaključil orkester karabinerjev iz Rima. Orkester so izmenoma vodili trije dirigenti, ki so si izmenjavali dirigentsko palico s posebnim ceremonial-

lom, kot bi izmenjavali vojaško stražo. Njihova igra je bila absolutno vrhunska, vendar resnici na ljubo rečeno, takih aplavzov in priznanj publike ni izzvala in doživela, kot jih je doživel ravenški orkester. Ponovno je bilo videti, da najbolj strokovno usposobljeni glasbeniki igrajo absolutno po orkestrskih predlogah z vsemi predpisanimi finisami, ne zlijejo pa v glasbeno delo toliko svoje duše in svojih čustev, kot jih zlijejo amaterski igralci, ki jasno tudi morajo imeti vse strokovne kvalitete.

Po zaključku koncerta je množica še oblegala oder jugoslovanskega orkestra in mladi igralci so se z mladimi poslušalci sporazumevali v angleščini, v skromni italijanski in z gestami, ter sklepali medsebojna poznanstva in si pisali naslove za nadaljnje pismene povezave. Starejši poslušalci in člani italijanskih orkestru pa so se zanimali za sistem našega glasbenega šolstva, za poti, po katerih oblikujemo orkestre s tako različno starostno in socialno strukturo. Za večino teh ljudi je bilo nerazumljivo, kako morejo sestavljati tako kvaliteten in homogen ansambel igralci iz vseh vrst fizičnih in intelektualnih poklicev.

Orkester ravenških železarjev je s tem nastopom častno predstavil Jugoslavijo in pokazal, da je kulturna raven naših narodov na taki višini, da lahko posega s svojimi umetniškimi dosežki v mednarodno konkurenco. Ne moremo pa ob tem primeru mimo dejstva, da gre za tako umetniško višino orkestra priznanje tudi sindikatu železarne, njenemu vodstvu in vsem njenim delavcem, ki zavestno, moralno in materialno podpirajo svoj orkester.

Tone Lotrič

Sindikalnim organizacijam in samoupravnim organom

ZNAČKE OB JUBILEJU SAMOUPRAVLJANJA

V serijah so tudi značke z likom tovariša Tita

NOVO: SERIJA Z 42 ZNAČKAMI V JEZIKIH NARODOV IN NARODNOSTI JUGOSLAVIJE

V kompletu je po 6 zlatih, srebrnih in bronastih značk z likom tovariša Tita (skupaj 18), po 6 zlatih, srebrnih in bronastih značk s peterokrako zvezdo — simbolom samoupravljanja (skupaj 18) in 6 značk — rdečih s peterokrako zvezdo, simbolom samoupravljanja.

Zaradi velikega zanimanja za značke ob 30-letnici samoupravljanja, v dveh kompletih s 4 in 6 značkami (z likom tovariša Tita in peterokrako zvezdo, simbolom samoupravljanja), smo se odločili, da ponudimo osnovnim sindikalnim organizacijam in samoupravnim organom še komplete z 42 značkami v vseh jezikih narodov in narodnosti Jugoslavije.

Pri naročilu kompletov z 42 značkami imajo do 27. junija 1980 prednost osnovne sindikalne organizacije in samoupravni organi, ki lahko omenjene komplete podarijo najzaslužnejšim sindikalnim aktivistom in samoupravljavcem.

CENA KOMPLETA Z 42 ZNAČKAMI JE 850 DINARJEV.

Sporočamo tudi, da imamo na zalogi še posamezne značke — rdeče, simbol samoupravljanja po 20 dinarjev, ter komplete s 4 in 6 značkami po 80 oziroma 150 dinarjev za komplet.

Posamezne značke in komplete vam bomo poslali po pošti, in sicer po vrstnem redu prispelih naročil. Naročniki iz Ljubljane lahko posamezne značke in komplete dvignejo v knjigarni Delavske enotnosti, Ljubljana, Tavčarjeva 5.

Izdelavo značk z likom tovariša Tita in napisom »Josip Broz Tito — 30 let samoupravljanja« v reliefni izvedbi — delo akademskega kiparja Vlada Herljevića iz Zagreba, je odobril Zvezni sekretariat za pravosodje in organizacijo zvezne uprave št. 04/5-336/1-180-02, z dne 10. marca 1980, v skladu z zakonom o uporabi lika in imena predsednika republike Josipa Broza Tita.

Odreži in pošlji

NAROČILNICA

Pri ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročimo naslednje značke — komplet z likom tovariša Tita in s simbolom samoupravljanja:

- posameznih značk — simbol samoupravljanja po 20 din
- kompletov s 4 značkami po 80 din za komplet
- kompletov s 6 značkami po 150 din za komplet
- kompletov s po 42 značkami po 850 din za komplet

Naslov naročnika

Račun bomo poravnali v zakonitem roku.

Datum 1980

Žig

Podpis naročnika